श्रीहेमचन्द्राऽऽनन्दग्रन्थाब्धि ग्रन्थरत्नम् १।

कलिकालसर्वज्ञविरचिता-

श्रीहेमचन्द्रकृतिकुसुमावली।

राजनगर वास्तव्य स्व श्रेष्ठिवर्य-

नेमचन्द्र पोपटलाल (व्होरा) द्रव्यसाहाय्येन

- प्रकाशिका -

मालवदेशान्तर्गतउज्जैननगरस्था

'श्री ऋषभदेवजी छगनीरामजी'

नाम्नी जैन श्वेताम्बर संस्था.

वी स २४६९. वि सं १९९९ इ स १९४२

"श्री शारदा मुद्रणालये" तदधिपतिना देवचन्द्रात्मजेन
पण्डितहीरालालेन मुद्रितम्, पानकोरनाका, अमदावाद

पण्यम्-सार्द्धमेकरूप्यकम्

स्व. शेठश्री-

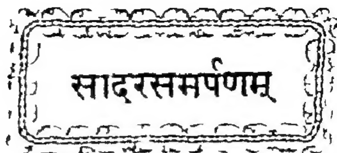
नेमचंद पोपटलाल वोरा.

(सी के वोरानी कपनीवाळा)

। उपोद्घातः ।

अस्ति खलु सर्वासाम् भाषाणामाद्यजननी विबुधभारती । तत्र च सर्वथैवोपयुज्यमान मन्दामन्दमतिसाधारण शब्दानुशासन लिङ्गानुशासन काव्यानुशासनादि च भगवता कलिकालसर्वज्ञेनाऽऽचार्यहेमचन्द्रेण व्यरचि । तच्चेद सर्वं मूलमात्र स्व श्रेष्ठिवर्य नेमचद्र पोपटलाल महाशयसद्द्रव्यसाहाय्येन प्रकाश्यमानमस्माभि शिशूनामभ्याससौकर्ययेति विज्ञापयति 'श्री ऋषभदेवजी छगनीरामजी' नाम्नी संस्था ।

विषयानुक्रमः ।

प्रात स्मरणीय परम पूज्य आगमोद्धारक आचार्यदेवेश–

श्री १००८ आनन्दसागरसूरीश्वरजीने

आपश्रीनी शासनसंरक्षक–शासनहितवर्धक मानसिक–वाचिक अने कायिक प्रवृत्तिओथी आजे समस्त जैनशासन ऋणी बन्युं छे, तेमज आपश्रीना अनेकानेक उपकारोथी उपकृत थयेल आपश्रीना विद्वान् शिष्यरत्न श्री सिद्धचक्र आराधक समाज तथा श्री नवपद आराधक समाज आदि संस्था संस्थापक **पन्यासप्रवर श्री चन्द्रसागरजी महाराजजीनी** खास प्रेरणाथी आपश्रीना चरणकमलमां आ ग्रन्थरत्न समर्पण करी पठन करनाराओ व्याकरण–विभागना वधु रसिक बने एवा आशीर्वादनी अभिलाषा साथे विरमीए छीए

लि०

श्री ऋषभदेवजी छगनरामजीनी पेढी

उज्जैन (मालवा)

कलिकालसर्वज्ञ श्रीहेमचन्द्राचार्यविरचितानि—

श्रीसिद्धहेमचन्द्रशब्दानुशासनसूत्राणि।

प्रथमोऽध्यायः।

प्रथम पाद।

१ अर्हं।

२ सिद्धिः स्याद्वादात्

३ लोकात्।

४ औदान्ताः स्वराः।

५ एकद्वित्रिमात्रा ह्रस्वदीर्घप्लुताः।

६ अनवर्णा नामी।

७ लृदन्ताः समानाः।

८ एऐओऔ सन्ध्यक्षरम्।

९ अंअः अनुस्वारविसर्गौ।

१० कादिर्व्यञ्जनम्।

११ अपञ्चमान्तस्थो धुट्।

१२ पञ्चको वर्गः।

१३ आद्यद्वितीयशषसा अघोषाः।

१४ अन्यो घोषवान्।

१५ यरलवा अन्तस्थाः

१६ अंअः⌵क⌵पशा-

'पसा शिट्।

१७ तुल्यस्थानास्यप्रयत्नः स्व ।

१८ स्यौजसमौशस्टाभ्यांभिस्ङेभ्यांभ्यस्ङसिभ्यांभ्यस्ङसोसांङ्योस्सुपां त्रयी त्रयी प्रथमादिः ।

१९ स्त्यादिर्विभक्तिः।

२० तदन्तं पदम् ।

२१ नाम सिदय्व्यञ्जने

२२ नं क्ये।

२३ न स्तं मत्वर्थे ।

२४ मनुर्नभोऽङ्गिरोवति ।

२५ वृत्त्यन्तोऽसषे ।

२६ सविशेषणमाख्यातं वाक्यम् ।

२७ अधातुविभक्तिवाक्यमर्थवन्नाम।

२८ शिर्घुट् ।

२९ पुंस्त्रियोःस्यमौजस्।

३० स्वरादयोऽव्ययम् ।

३१ चादयोऽसत्त्वे ।

३२ अधण्तस्वाद्याशसः ।

३३ विभक्तिथमन्ततसाद्याभाः ।

३४ वत्तस्याम् ।

३५ क्त्वातुमम् ।

३६ गतिः ।

३७ अप्रयोगीत् ।

३८ अनन्तः पञ्चम्याः प्रत्ययः ।

३९ डत्यतु संख्यावत् ।

४० बहुगणं भेदे ।

४१ कसमासेऽध्यर्द्धः ।

४२ अर्द्धपूर्वपदः पूरणः।

द्वितीय पाद ।

१ समानानां तेन दीर्घः ।

२ ऋलृति ह्रस्वो वा ।

३ लृत ॠलृ ऋलभ्यां वा ।

४ ऋनो वा तौ च ।

५ ऋस्तयोः ।

६ अवर्णस्येवर्णादिनैदोदरल् ।

७ ऋणे प्रदशार्णवसनकम्बलवत्सरवत्सतरस्यार् ।

८ ऋते तृतीयासमासे

९ ऋत्यारुपसर्गस्य ।

१० नाम्नि वा ।

११ लृत्याल्वा ।

१२ ऐदौत्सन्ध्यक्षरैः ।

१३ ऊटा ।

१४ प्रस्यैषैष्योढोढ्यूहे स्वरेण ।

१५ स्वैरस्वैर्यक्षौहिण्याम् ।

१६ अनियोगे लुगेवे ।

१७ वौष्ठौतौ समासे ।

१८ ओमाङि ।

१९ उपसर्गस्यानिणेधेदोति ।

२० वा नाम्नि ।

२१ इवर्णादेरस्वे स्वरे यवरलम् ।

२२ ह्रस्वोऽपदे वा ।

२३ एदैतोऽयाय् ।

२४ ओदौतोऽवाव् ।

२५ य्यक्ये ।

२६ ऋतो रस्तद्धिते ।

२७ एदोतः पदान्तेऽस्य लुक् ।

२८ गोर्नाम्न्यवोऽक्षे।
२९ स्वरे चाऽनक्षे।
३० इन्द्रे।
३१ वात्यऽसन्धिः।
३२ प्लुतोऽनितौ।
३३ इ ३ वा।
३४ ईदूदेद्‌द्विवचनम्।
३५ अदो मुमी।
३६ चादिः स्वरो ऽनाङ्।
३७ ओदन्तः।
३८ सौ नवेतौ
३९ ऊँ चोञ्।
४० अञ्वर्गात् स्वरे वो ऽसन्।
४१ अइउवर्णस्यान्तेऽनुनासिकोऽनीनादेः।

तृतीय पाद।

१ तृतीयस्य पञ्चमे।
२ प्रत्यये च।
३ ततो हश्चतुर्थः।
४ प्रथमादधुटि शश्छः
५ रः कखपफयोः ≍क)(पौ।
६ शषसे शषसं वा।
७ चटते सद्वितीये।
८ नोऽप्रशानोऽनुस्वारानुनासिकौ च पूर्वस्याधुट्‌परे।
९ पुमोऽशिट्यघोषेऽख्यागिरः।
१० नॄनः पेषु वा।
११ द्विः कानः कानि सः।
१२ स्सटि समः।
१३ लुक्।
१४ तौ मुमो व्यञ्जने स्वौ।
१५ मनयवलपरे हे।
१६ सम्राट्।

१७ ङ्णोः कटावन्तौ
शिटि नवा।
१८ ङ्नः सः त्सोऽश्चः।
१९ नः शि ञ्चू।
२० अतोऽति रोरुः।
२१ घोषवति।
२२ अवर्णभोभगोऽ-
घोर्लुगसन्धिः।
२३ व्योः।
२४ स्वरे वा।
२५ अस्पष्टाववर्णात्त्व-
नुञि वा।
२६ रोर्यः।
२७ ह्रस्वान्ङ्णनो द्वे।
२८ अनाङ्माङो
दीर्घाद्वा छः।
२९ प्लुताद्वा।
३० स्वरेभ्यः।
३१ ह्रदिर्हस्वरस्यानु नवा।

३२ अदीर्घाद्विरामैक-
व्यञ्जने।
३३ अञ्वर्गस्यान्तस्थात
३४ ततोऽस्याः।
३५ शिटः प्रथमद्विती-
यस्य।
३६ ततः शिटः।
३७ न रात्स्वरे।
३८ पुत्रस्यादिनपुत्रा-
दिन्याक्रोशे।
३९ म्नां धुड्वर्गेऽन्त्यो-
ऽपदान्ते।
४० शिड्हेऽनुस्वारः।
४१ रो रे लुग्दीर्घश्चा-
दिदुतः।
४२ ढस्तड्डे।
४३ सहिवहेरोच्चाऽव-
र्णस्य।
४४ उदः स्थास्तम्भः सः

४५ तदः सेः स्वरे पादार्था।
४६ एतदश्च व्यञ्जने ऽनग्नञ्समासे।
४७ व्यञ्जनात्पञ्चमान्तस्थायाः सरूपे वा।
४८ धुटो धुटि स्वे वा।
४९ तृतीयस्तृतीयचतुर्थे
५० अघोषे प्रथमोऽशिटः।
५१ विरामे वा।
५२ न सन्धिः।
५३ रः पदान्ते विसर्गस्तयोः।
५४ ख्यागि।
५५ शिट्यघोषात्।
५६ व्यत्यये लुग्वा।
५७ अरोः सुपि रः।
५८ वाहर्पत्यादयः।
५९ शिट्याद्यस्य द्वितीयो वा।
६० तवर्गस्य श्चवर्गष्टवर्गाभ्यां योगे चटवर्गौ।
६१ सस्य शषौ।
६२ न शात्।
६३ पदान्ताट्टवर्गादनाम्नगरीनवतेः।
६४ षि तवर्गस्य।
६५ लि लौ।

चतुर्थ पाद।

१ अत आः स्यादौ जस्भ्याम्ये।
२ भिस ऐस्।
३ इदमदसोऽक्येव
४ एद्बहुस्भोसि।

५ टाङसोरिनस्यौ ।
६ ङेङस्योर्यातौ ।
७ सर्वादेः स्मैस्मातौ ।
८ ङेः स्मिन् ।
९ जस इः ।
१० नेमार्द्धप्रथमचरमतयायाल्पकतिपयस्य वा ।
११ द्वन्द्वे वा ।
१२ न सर्वादिः ।
१३ तृतीयान्तात्पूर्वावर योगे ।
१४ तीयं ङित्कार्ये वा ।
१५ अवर्णस्यामः साम् ।
१६ नवभ्यः पूर्वेभ्य इस्मात्स्मिन्वा ।
१७ आपो ङितां यैयास्यास्याम् ।
१८ सर्व्वादेर्डस्पूर्व्वाः ।
१९ टौस्येत् ।
२० औता ।
२१ इदुतोऽस्त्रेरीदूत् ।
२२ जस्येदोत् ।
२३ ङित्यदिति ।
२४ टः पुंसि ना ।
२५ ङिर्डौ ।
२६ केवलसखिपतेरौ ।
२७ न ना ङिदेत् ।
२८ स्त्रियां ङितां वा दैदास्दास्दाम् ।
२९ स्त्रीदूतः ।
३० वेयुवोऽस्त्रियाः ।
३१ आमो नाम् वा ।
३२ ह्रस्वापश्च ।
३३ संख्यानां र्णाम् ।
३४ त्रेस्त्रयः ।
३५ एदोद्भ्यां ङसिङसो रः ।

३६ खितिखीतीय उर्।
३७ ऋतो डुर्।
३८ तृस्वसृनप्तृनेष्टृत्वष्टृक्षत्तृहोतृपोतृप्रशास्त्रो घुट्यार्।
३९ अर्डौ च।
४० मातुर्मातः पुत्रेऽर्हे सिनाऽऽमन्त्र्ये।
४१ ह्रस्वस्य गुणः।
४२ एदापः।
४३ नित्यदिद्द्विस्वराम्बार्थस्य ह्रस्वः।
४४ अदेतः स्यमोर्लुक्।
४५ दीर्घङ्याब्व्यञ्जनात्सेः।
४६ समानादमोऽतः।
४७ दीर्घो नाम्यतिसृचतसृषः।
४८ नुर्वा।
४९ शसोऽता सश्च नः पुसि।
५० संख्यासायवेरह्नस्याहन् ङौ वा।
५१ निय आम्।
५२ वाष्टन आः स्यादौ।
५३ अष्टऔर्जस्शसोः।
५४ डतिष्णः सख्याया लुप्।
५५ नपुसकस्य शिः।
५६ औरी।
५७ अतः स्यमोऽम्।
५८ पञ्चतोऽन्यादेरनेकतरस्य दः।
५९ अनतो लुप्।
६० जरसो वा।
६१ नामिनो लुग्वा।
६२ वान्यतः पुमांष्टादौ स्वरे।

६३ दध्यस्थिसक्थ्यक्ष्णोऽन्तस्यान् ।
६४ अनाम्स्वरे नोऽन्तः ।
६५ स्वराच्छौ ।
६६ धुटां प्राक् ।
६७ र्लो वा ।
६८ घुटि ।
६९ अचः ।
७० ऋदुदितः ।
७१ युञ्जोऽसमासे ।
७२ अनडुहः सौ ।
७३ पुंसोः पुमन्स् ।
७४ ओत औः ।
७५ आ अम्शसोऽता ।
७६ पथिन्मथिन्ऋभुक्षः सौ ।
७७ एः
७८ थो न्थ् ।
७९ इन् ङीस्वरे लुक् ।
८० वोशनसो नश्चामन्त्ये सौ ।
८१ उतोऽनडुच्चतुरो वः ।
८२ वाः शेषे ।
८३ सख्युरितोऽशावैत् ।
८४ ऋदुशनस्पुरुदंशोऽनेहसश्च सेर्डाः ।
८५ नि दीर्घः ।
८६ न्स्महतोः ।
८७ इन्हन्पूषार्यम्णः शिस्योः ।
८८ अपः ।
८९ नि वा ।
९० अभ्वादेरत्वसः सौ ।
९१ क्रुशस्तुनस्तृच् पुंसि ।
९२ टादौ स्वरे वा ।
९३ स्त्रियाम् ।

द्वितीयोऽध्यायः ।

प्रथम पाद ।

१ त्रिचतुरस्तिसृचतसृ स्यादौ ।

२ ऋतो रः स्वरेऽनि ।

३ जराया जरस्वा ।

४ अपोद्भे ।

५ आ रायो व्यञ्जने ।

६ युष्मदस्मदोः ।

७ टाङ्योसि यः ।

८ शेषे लुक् ।

९ मोर्वा ।

१० मन्तस्य युवावौ द्वयोः ।

११ त्वमौ प्रत्ययोत्तरपदे चैकस्मिन् ।

१२ त्वमहं सिना प्राक्चाकः ।

१३ यूयंवयं जसा ।

१४ तुभ्यंमह्यं ङया ।

१५ तवमम ङसा ।

१६ अमौ मः ।

१७ शसो नः ।

१८ अभ्यम् भ्यसः ।

१९ ङसेश्चाद् ।

२० आम आकम् ।

२१ पदाद्युग्विभक्त्यैकवाक्ये वस्नसौ बहुत्वे ।

२२ द्वित्वे वाम्नौ ।

२३ ङेङसा ते मे ।

२४ अमा त्वा मा ।

२५ असदिवामन्त्र्यं पूर्वम् ।

२६ जस्विशेष्यं वामन्त्र्ये ।

२७ नाऽन्यत् ।

२८ पादाद्योः।
२९ चाहहवैवयोगे।
३० दृश्यर्थैश्चिन्तायाम्।
३१ नित्यमन्वादेशे।
३२ सपूर्वात् प्रथमान्ताद्वा।
३३ त्यदामेनदेतदो द्वितीयाटौस्यवृत्त्यन्ते।
२४ इदमः।
२५ अद्व्यञ्जने।
३६ अनक्।
३७ टौस्यनः।
३८ अयमियम् पुंस्त्रियोः सौ।
३९ दोमः स्यादौ।
४० किमः कस्तसादौ च।
४१ आ द्वेरः।
४२ तः सौ सः।
४३ अदसो दः सेस्तु डौ।
४४ असुको वाऽकि।
४५ मोऽवर्णस्य।
४६ वाद्रौ।
४७ मादुवर्णोऽनु।
४८ प्रागिनात्।
४९ बहुष्वेरीः।
५० धातोरिवर्णोवर्णस्येयुव् स्वरे प्रत्यये।
५१ इणः।
५२ संयोगात्।
५३ भ्रूश्नोः।
५४ स्त्रियाः।
५५ वाम्शसि।
५६ योऽनेकस्वरस्य।
५७ स्यादौ वः।
५८ क्विव्वृत्तेरसुधियस्तौ।

५९ द्दन्पुनर्वर्षाकारैर्भुवः।
६० णषमसत्परे स्यादिविधौ च।
६१ क्तादेशोऽपि।
६२ पदोः कस्सि।
६३ भ्वादेर्नामिनो दीर्घोर्वोर्व्यञ्जने।
६४ पदान्ते।
६५ न यि तद्धिते।
६६ कुरुच्छुरः।
६७ मो नो म्वोश्च।
६८ स्रस्ध्वंसृक्कस्सनड्डुहो दः।
६९ ऋत्विज्दिश्दृश्स्पृश्स्रज्दधृषुष्णिहो गः।
७० नशो वा।
७१ युजञ्चक्रुञ्चो नो ङः।
७२ सो रुः।
७३ सजुषः।
७४ अह्नः।
७५ रो लुप्यरि।
७६ धुटस्तृतीयः।
७७ गडदबादेश्चतुर्थान्तस्यैकस्वरस्यादेश्चतुर्थः स्ध्वोश्च प्रत्यये।
७८ धागस्तथोश्च।
७९ अधश्चतुर्थात्तथोर्धः।
८० नाम्यन्तात्परोक्षाद्यतन्याशिषो धो ढः।
८१ हान्तस्याञ्जीड्भ्यां वा।
८२ हो धुट्पदान्ते।
८३ भ्वादेर्दादेर्घः।
८४ मुहद्रुहष्णुहष्णिहो वा।

८५ नहाहोर्द्धतौ।

८६ चजः कगम्।

८७ यजसृजमृजराजभ्राजभ्रस्जव्रश्चपरिव्राजः शः षः।

८८ संयोगस्यादौ स्कोर्लुक्।

८९ पदस्य।

९० रात्सः।

९१ नाम्नो नोऽनह्नः।

९२ नामन्त्र्ये।

९३ क्लीबे वा।

९४ मावर्णान्तोपान्तापञ्चमवर्गान् मतोर्मो वः।

९५ नाम्नि।

९६ चर्मण्वत्यष्ठीवच्चक्रीवत्कक्षीवद्रुमण्वत्।

९७ उदन्वानब्धौ च।

९८ राजन्वान् सुराज्ञि।

९९ नोर्म्यादिभ्यः।

१०० मासनिशासनस्य शसादौ लुग्वा।

१०१ दन्तपादनासिकाहृदयासृग्यूषोदकदोर्यकृच्छकृतो दत्पन्नस्हृदसन्यूषन्नुदन्दोषन्यकन्छकन् वा।

१०२ यस्वरे पादः पदणिक्यघुटि।

१०३ उदच उदीच्।

१०४ अच्च् प्राग् दीर्घश्च

१०५ क्वसुष्मतौ च।

१०६ श्वन् युवन्मघोनो ङीस्याद्यघुट्स्वरे व उः।

१०७ लुगातोऽनापः।

१०८ अनोऽस्य।

१०९ ईडौ वा।

११० पादिहन् धृतराज्ञोऽणि।

१११ न वमन्तसंयोगात्।

११२ हनो ह्नो घ्नः।

११३ लुगस्यादेत्यपदे।

११४ डित्यन्त्यस्वरादेः।

११५ अवर्णादश्नोऽन्तो वातुरी ङ्योः।

११६ श्यशवः।

११७ दिव औः सौ।

११८ उः पदान्तेऽनूत्।

द्वितीय पाद।

१ क्रियाहेतुः कारकम्।

२ स्वतन्त्रः कर्त्ता।

३ कर्त्तुर्व्याप्यं कर्म।

४ वा ऽकर्मणामणिकर्त्ता णौ।

५ गतिबोधाहारार्थशब्दकर्मनित्याऽकर्मणामनीखाद्यदिह्वाशब्दायक्रन्दाम्।

६ भक्षेर्हिंसायाम्।

७ वहेः प्रवेयः।

८ ह्रक्रोर्नवा।

९ दृश्यभिवदोरात्मने।

१० नाथः।

११ स्मृत्यर्थदयेशः।

१२ कृगः पतियत्ने।

१३ रुजाऽर्थस्याऽज्वरिसन्तापेर्भावे कर्त्तरि।

१४ जासनाटक्राथपिषो हिंसायाम्।

१५ निप्रेभ्यो घ्नः।

१६ विनिमेयद्यूतपणं पणिव्यवह्रोः।

१७ उपसर्गाद्दिवः।

१८ न।

१९ करणं च।

२० अधेः शीङ्स्थास आधारः।

२१ उपान्वध्याङ्वसः।

२२ वाऽभिनिविशः।

२३ कालाध्वभावदेशं वाऽकर्म्मचाकर्म्मणाम्।

२४ साधकतमं करणम्।

२५ कर्म्माभिप्रेयः संप्रदानम्।

२६ स्पृहेर्व्याप्यं वा।

२७ क्रुद्द्रुहेर्ष्यासूयार्थैर्यं प्रति कोपः।

२८ नोपसर्गात् क्रुद्द्रुहा।

२९ अपायेऽवधिरपादानम्।

३० क्रियाश्रयस्याधारोऽधिकरणम्।

३१ नाम्नः प्रथमैकद्विबहौ।

३२ आमन्त्र्ये।

३३ गौणात्समयानिकषाहाधिगन्तरान्तरेणातियेनतेनैर्द्वितीया।

३४ द्वित्वेऽधोऽध्युपरिभिः।

३५ सर्वोभयाभिप-

रिणा तसा ।
३६ लक्षणवीप्स्येत्थम्भूतेष्वभिना ।
३७ भागिनि च प्रतिपर्य्यनुभिः ।
३८ हेतुसहार्थेऽनुना ।
३९ उत्कृष्टेऽनूपेन ।
४० कर्म्मणि ।
४१ क्रियाविशेषणात ।
४२ कालाध्वनोर्व्याप्तौ ।
४३ सिद्धौ तृतीया ।
४४ हेतुकर्तृकरणेत्थम्भूतलक्षणे ।
४५ सहार्थे ।
४६ यद्भेदैस्तद्वदाख्या ।
४७ कृताद्यैः ।
४८ काले भान्नवाधारे ।
४९ प्रसितोत्सुकाऽवबद्धैः ।
५० व्याप्ये द्विद्रोणादिभ्यो वीप्सायाम् ।
५१ समो ज्ञोऽस्मृतौ वा ।
५२ दामः संप्रदानेऽधर्म्यआत्मने च ।
५३ चतुर्थी ।
५४ तादर्थ्ये ।
५५ रुचिक्लृप्यर्थधारिभिः प्रेयविकारोत्तमर्णेषु ।
५६ प्रत्याङः श्रुवार्थिनि ।
५७ प्रत्यनोर्गृणाख्यातरि ।
५८ यद्वीक्ष्ये राधीक्षी ।
५९ उत्पातेन ज्ञाप्ये ।
६० श्लाघह्नुस्थाशपा

प्रयोज्ये ।
६१ तुमोऽर्थे भाववचनात् ।
६२ गम्यस्याप्ये ।
६३ गतेर्नवाऽनाप्ते ।
६४ मन्यस्यानावादिभ्योऽतिकुत्सने।
६५ हितसुखाभ्याम् ।
६६ तद्भद्रायुष्यक्षेमार्थार्थेनाशिषि ।
६७ परिक्रयणे ।
६८ शक्तार्थवषड्नमःस्वस्तिस्वाहास्वधाभिः ।
६९ पञ्चम्यपादाने ।
७० आङाऽवधौ ।
७१ पर्यपाभ्यां वर्ज्ये ।
७२ यतः प्रतिनिधिप्रतिदाने प्रतिना ।
७३ आख्यातर्युपयोगे ।
७४ गम्ययपःकर्माधारे
७५ प्रभृत्यन्यार्थदिक्शब्दबहिरारादितरैः ।
७६ ऋणाद्धेतोः ।
७७ गुणादस्त्रियां नवा।
७८ आराद्र्थैः ।
७९ स्तोकाल्पकृच्छ्रकतिपयादसत्त्वे करणे ।
८० अज्ञाने ज्ञः षष्ठी ।
८१ शेषे ।
८२ रिरिष्टात्स्तादस्तादसतसाता ।
८३ कर्म्मणि कृतः ।
८४ द्विषो वाऽतृशः ।
८५ वैकत्र द्वयोः ।
८६ कर्त्तरि ।

८७ द्विहेतोरस्त्र्यणकस्य वा ।

८८ कृत्यस्य वा ।

८९ नोभयोर्हेतोः ।

९० तृन्नुदन्ताव्ययक्वस्वानातृश्शतृङिणकचखलर्थस्य ।

९१ क्तयोरसदाधारे ।

९२ वा क्लीवे ।

९३ अकमेरुकस्य ।

९४ एष्यदृणेनः ।

९५ सप्तम्यधिकरणे ।

९६ नवा सुजर्थैः काले ।

९७ कुशलायुक्तेनाऽऽसेवायाम् ।

९८ स्वामीश्वराधिपतिदायादसाक्षिप्रतिभूप्रसूतैः ।

९९ व्याप्ये क्तेनः ।

१०० तद्युक्ते हेतौ ।

१०१ अप्रत्यादावसाधुना ।

१०२ साधुना ।

१०३ निपुणेन चार्चायाम् ।

१०४ स्वेशेऽधिना ।

१०५ उपेनाऽधिकिनि ।

१०६ यद्भावो भावलक्षणम् ।

१०७ गते गम्येऽध्वनोऽन्तेनैकार्थ्यं वा ।

१०८ षष्ठी वाऽनादरे ।

१०९ सप्तमी चाविभागे निर्द्धारणे ।

११० क्रियामध्येऽध्वकाले पञ्चमी च ।

१११ अधिकेन भूयसस्ते ।

११२ तृतीयाऽल्पीयसः।

११३ पृथग्नाना पञ्चमी च।

११४ ऋते द्वितीया च।

११५ विना ते तृतीया च।

११६ तुल्यार्थैस्तृतीया-षष्ठ्यौ।

११७ द्वितीयाषष्ठ्यावेने-नानञ्चेः।

११८ हेत्वर्थैस्तृतीयाद्याः।

११९ सर्व्वादिः सर्व्वाः

१२० असत्त्वारादर्था-द्दाद्दसिङयम्।

१२१ जात्याख्यायां न-वैकोऽसंख्यो बहु-वत्।

१२२ अविशेषणे द्वौ चास्मदः।

१२३ फल्गुनीप्रोष्ठपदस्य भे।

१२४ गुरावेकश्च।

तृतीय पाद।

१ नमस्पुरसो गतेः कखपफि रः सः।

२ तिरसो वा।

३ पुंसः।

४ शिरोऽधसः पदे समासैक्ये।

५ अतः कृकमिकंस-कुम्भकुशाकर्णी-पात्रेऽनव्ययस्य।

६ प्रत्यये।

७ रोः काम्ये।

८ नामिनस्तयोः षः।

९ निर्दुर्बहिराविष्प्रा-दुश्चतुराम्।

१० सुचो वा।
११ वेसुसोऽपेक्षायाम्।
१२ नैकार्थेऽक्रिये।
१३ समासेऽसमस्तस्य।
१४ भ्रातुष्पुत्रकस्कादयः।
१५ नाम्यन्तस्थाकवर्गात् पदान्तः कृतस्य सः शिड्नान्तरेऽपि।
१६ समासेऽग्नेः स्तुतः।
१७ ज्योतिरायुर्भ्यां च स्तोमस्य।
१८ मातृपितुः स्वसुः।
१९ अलुपि वा।
२० निनद्याः स्नातेः कौशले।
२१ प्रतेः स्नातस्य सूत्रे।
२२ स्नानस्य नाम्नि।
२३ वेः स्त्रः।
२४ अभिनिःष्टानः।
२५ गवियुधेः स्थिरस्य।
२६ एत्यकः।
२७ भादितो वा।
२८ विकुशमिपरेः स्थलस्य।
२९ कपेर्गोत्रे।
३० गोऽम्बाऽऽम्बसव्यापद्वित्रिभूम्यग्निशेकुशङ्क्वङ्गुमञ्जिपुञ्जिबर्हिः परमेदिवेः स्थस्य।
३१ निर्दुस्सोः सेधसन्धिसाम्नाम्।
३२ प्रष्ठोऽग्रगे।
३३ भीरुष्ठानादयः।
३४ ह्रस्वान्नाम्नस्ति।

३५ निसस्तपेऽनासेवायाम् ।
३६ घस्वसः ।
३७ णिस्तोरेवाऽस्वदस्विदसहः षणि ।
३८ सञ्जेर्वा ।
३९ उपसर्गात् सुग्सुवसोस्तुस्तुभोऽट्यप्यद्वित्वे ।
४० स्थासेनिसेधसिचसञ्जां द्वित्वेऽपि ।
४१ अङप्रतिस्तब्धनिस्तब्धे स्तम्भः ।
४२ अवाच्चाश्रयोर्जाविदूरे ।
४३ व्यवात् स्वनोऽशने ।
४४ सदोऽप्रतेः परोक्षायां त्वादेः ।
४५ स्वञ्जश्च ।
४६ परिनिवेः सेवः ।
४७ सयसितस्य ।
४८ असोङसिवूसहस्सटाम् ।
४९ स्तुस्वञ्जश्चाटि नवा ।
५० निरभ्यनोश्च स्यन्दस्याप्राणिनि ।
५१ वेः स्कन्दोऽक्तयोः ।
५२ परेः ।
५३ निर्नेः स्फुरस्फुलोः ।
५४ वेः ।
५५ स्कभ्नः ।
५६ निर्दुःसुवेः समसूतेः ।
५७ अवः स्वपः ।
५८ प्रादुरुपसर्गाद्यस्वरेऽस्ते ।
५९ न स्स ।

६० सिचो यङि ।
६१ गतौ सेधः ।
६२ सुगः स्यसनि ।
६३ रषृवर्णान्नो ण एकपदेऽनन्त्यस्यालचटतवर्गशसान्तरे ।
६४ पूर्वपदस्थान्नाम्न्यगः ।
६५ नसस्य ।
६६ निष्प्राऽग्रेऽन्तःखदिरकार्श्याम्रशरेक्षुप्लक्षपीयूक्षाभ्यो वनस्य ।
६७ द्वित्रिस्वरौषधिवृक्षेभ्यो नवाऽनिरिकादिभ्यः ।
६८ गिरिनद्यादीनाम् ।
६९ पानस्य भावकरणे ।
७० देशे ।
७१ ग्रामाग्रान्नियः ।
७२ वाह्याद्वाहनस्य ।
७३ अतोऽह्नस्य ।
७४ चतुस्त्रेर्हायनस्य वयसि ।
७५ वोत्तरपदान्तनस्यादेरयुवपक्वाह्नः ।
७६ कवर्गैकस्वरवति ।
७७ अदुरुपसर्गान्तरो णहिनुमीनानेः ।
७८ नशः शः ।
७९ नेर्ङ्मादापतपदनदगदवपीवहीशमूचिग्यातिवातिद्रातिप्सातिस्यतिहन्तिदेग्धौ ।
८० अकखाद्यषान्ते पाठे वा ।

८१ द्वित्वेऽप्यन्तेऽप्य-
निते: परेस्तु वा ।
८२ हन: ।
८३ वमि वा ।
८४ निंसनिक्षनिन्द:
कृति वा ।
८५ स्वरात् ।
८६ नाम्यादेरेव ने ।
८७ व्यञ्जनादेर्नाम्यु-
पान्त्याद्वा ।
८८ णेर्वा ।
८९ निर्विण्ण: ।
९० न ख्यापूग्भूभाक-
मगमप्यायवेपो
णेश्च ।
९१ देशेऽन्तरोऽयनहन: ।
९२ षात्पदे ।
९३ पदेऽन्तरेऽनाङ्य-
तद्धिते ।
९४ हनो घि ।
९५ नृतेर्यङि ।
९६ क्षुभ्नादीनाम् ।
९७ पाठे धात्वादेर्णो
न: ।
९८ ष: सोऽष्ट्यैष्ठि-
वष्वष्क: ।
९९ ऋरलॢं कृपोऽ-
कृपीटादिषु ।
१०० उपसर्गस्यायौ ।
१०१ ग्रो यङि ।
१०२ नवा स्वरे ।
१०३ परेर्घाऽङ्कयोगे ।
१०४ ऋफिडादीनां डश्च
ल: ।
१०५ जपादीनां पो व: ।

चतुर्थ पाद ।

१ स्त्रियां नृतोऽस्व-स्रादेर्ङीः ।

२ अधातूदृदितः ।

३ अञ्चः ।

४ णस्वराऽघोषाद्वनो रश्च ।

५ वा बहुव्रीहेः ।

६ वा पादः ।

७ ऊध्नः ।

८ अशिशोः ।

९ संख्यादेर्हायनाद्वयसि ।

१० दाम्नः ।

११ अनो वा ।

१२ नाम्नि ।

१३ नोपान्त्यवतः ।

१४ मनः ।

१५ ताभ्यां वाप् डित् ॥

१६ अजादेः ।

१७ ऋचि पादः पात्पदे ।

१८ आत् ।

१९ गौरादिभ्यो मुख्यान्ङीः ।

२० अणञेयेकण्नञ्स्नञ्टिताम् ।

२१ वयस्यनन्त्ये ।

२२ द्विगोः समाहारात् ।

२३ परिमाणात्तद्धितलुक्यबिस्ताचितकम्बल्यात् ।

२४ काण्डात् प्रमाणादक्षेत्रे ।

२५ पुरुषाद्वा ।

२६ रेवतरोहिणाद्भे ।

२७ नीलात्प्राण्यौषध्योः ।

२८ क्ताच्च नाम्नि वा ।
२९ केवलमामकभागधेयपापापरसमानार्यकृतसुमङ्गलभेषजात् ।
३० भाजगोणनागस्थलकुण्डकालकुशकामुककटकबरात् पक्वावपनस्थूलाऽकृत्रिमामत्रकृष्णायसीरिरंसुश्रोणिकेशपाशे ।
३१ नवा शोणादेः ।
३२ इतोऽक्त्यर्थात् ।
३३ पद्धतेः ।
३४ शक्तेः शस्त्रे ।
३५ स्वरादुतो गुणादखरोः ।
३६ श्येतैतहरितभरतरोहिताद्वर्णात्तो नश्च ।
३७ क्नः पलितासितात् ।
३८ असहनञ्विद्यमानपूर्वपदात् स्वाङ्गादक्रोडादिभ्यः ।
३९ नासिकोदरौष्ठजङ्घादन्तकर्णशृङ्गाङ्गगात्रकण्ठात् ।
४० नखमुखादनाम्नि ।
४१ पुच्छात् ।
४२ कबरमणिविषशरादेः ।
४३ पक्षाच्चोपमानादेः ।
४४ क्रीतात् करणादेः ।
४५ क्तादल्पे ।
४६ स्वाङ्गादेरकृतमित-

जातप्रतिपन्नाद्बहुव्रीहेः ।

४७ अनाच्छादजात्यादेर्नवा ।

४८ पत्युर्नः ।

४९ सादेः ।

५० सपत्न्यादौ ।

५१ ऊढायाम् ।

५२ पाणिगृहीतीति ।

५३ पतिवत्न्यन्तर्वत्न्यौ भार्यागर्भिण्योः ।

५४ जातेरयान्तनित्यस्त्रीशूद्रात् ।

५५ पाककर्णपर्णवालान्तात् ।

५६ असत्काण्डप्रान्तशतैकाञ्चः पुष्पात् ।

५७ असम्भस्त्राजिनैकशणपिण्डात्फलात् ।

५८ अनञो मूलात् ।

५९ धवाद्योगादपालकान्तात् ।

६० पूतक्रतुवृषाकप्यग्निकुसितकुसीदादै च ।

६१ मनोरौ च वा ।

६२ वरुणेन्द्ररुद्रभवशर्वमृडादान् चान्तः ।

६३ मातुलाचार्योपाध्यायाद्वा ।

६४ सूर्याद्देवतायां वा ।

६५ यवयवनारण्यहिमाद्दोषलिप्युरुमहत्त्वे ।

६६ अर्यक्षत्रियाद्वा ।
६७ यञो ढायन् च वा ।
६८ लोहितादिशकलान्तात् ।
६९ षावटाद्वा ।
७० कौरव्यमाण्डूकासूरेः ।
७१ इञ इतः ।
७२ नुर्जातेः ।
७३ उतोऽप्राणिनश्चायुरज्ज्वादिभ्य ऊङ् ।
७४ बाह्वन्तकद्रुकमण्डलोर्नाम्नि ।
७५ उपमानसहितसंहितसहशफवामलक्ष्मणाद्यूरोः ।
७६ नारीसखीपङ्गूश्वश्रू ।
७७ यूनस्तिः ।
७८ अनार्षे वृद्धेऽणिञो बहुस्वरगुरूपान्त्यस्यान्त्यस्य ष्यः ।
७९ कुलाख्यानाम् ।
८० क्रौड्यादीनाम् ।
८१ भोजसूतयोः क्षत्रियायुवत्योः ।
८२ दैवयज्ञिशौचिवृक्षिसात्यमुग्रिकाण्ठेविद्धेर्वा
८३ ष्या पुत्रपत्योः केवलयोरीच् तत्पुरुषे ।
८४ बन्धौ बहुव्रीहौ ।
८५ मातमातृमातृके वा ।
८६ अस्य ङ्यां लुक् ।

८७ मत्स्यस्य यः।
८८ व्यञ्जनात्तद्धि-
तस्य।
८९ सूर्यागस्त्ययोरीये
च।
९० तिष्यपुष्ययोर्भा-
णि।
९१ आपत्यस्य क्य-
च्व्योः।
९२ तद्धितयस्वरे-
ऽनाति।
९३ बिल्वकीयादेरीय-
स्य।
९४ न राजन्यमनुष्य-
योरके।
९५ ङ्यादेर्गौणस्या-
क्विपस्तद्धितलु-
क्यगोणीसूच्योः।
९६ गोश्चान्ते ह्रस्वो-
ऽनंशिसमासेयो-
बहुव्रीहौ।
९७ क्लीबे।
९८ वेदूतोऽनव्ययय्वृ-
दीच्ङीयुवः पदे।
९९ ङ्यापो बहुलं
नाम्नि।
१०० त्वे।
१०१ भ्रुवोऽच्च कुंसकु-
ट्योः।
१०२ मालेषीकेष्टकस्या-
न्तेऽपि भारितू-
लचिते।
१०३ गोण्या मेये।
१०४ ङ्यादीदूतः के।
१०५ न कचि।
१०६ नवाऽपः।
१०७ इच्चापुंसो ऽनि-
त्क्याप्परे।

१०८ स्वज्ञाऽजभस्त्राऽधातुत्ययकात्।

१०९ द्वेषसूतपुत्रवृन्दारकस्य।

११० वौ वर्त्तिका।

१११ अस्यागत्तत्क्षिपकादीनाम्।

११२ नरिका मामिका।

११३ तारकावर्णकाऽष्टका ज्योतिस्तान्तवपितृदेवत्ये।

तृतीयोऽध्यायः।

प्रथम पाद।

१ धातोः पूजार्थस्वतिगतार्थाधिपर्यतिक्रमार्थाऽतिवर्जः प्रादिरुपसर्गः प्राक् च।

२ ऊर्याद्यनुकरणच्विडाचश्च गतिः।

३ कारिका स्थित्यादौ।

४ भूषादरक्षेपेऽलंसदसत्।

५ अग्रहाऽनुपदेशेऽन्तरदः।

६ कणेमनस्तृप्तौ।

७ पुरोऽस्तमव्ययम्।

८ गत्यर्थवदोऽच्छः।

९ तिरोऽन्तर्द्धौ।

१० कृगो नवा।

११ मध्येपदेनिवचने-

मनस्युरस्यनत्या-
धाने ।
१२ उपाजेऽन्वाजे ।
१३ स्वाम्येऽधिः ।
१४ साक्षादादि-
श्च्व्यर्थे ।
१५ नित्यं हस्तेपाणा-
वुद्वाहे ।
१६ प्राध्वं बन्धे ।
१७ जीविकोपनिषदौ-
पम्ये ।
१८ नाम नाम्नैकार्थ्ये
समासो बहुलम् ।
१९ सुज्वार्थे सङ्ख्या
सङ्ख्येये सङ्ख्य-
या बहुव्रीहिः ।
२० आसन्नादूराधिका-
ध्यर्द्धार्द्धादिपूरणं
द्वितीयाद्यन्यार्थे ।

२१ अव्ययम् ।
२२ एकार्थं चानेकं च ।
२३ उष्ट्रमुखादयः ।
२४ सहस्तेन ।
२५ दिशो रूढ्याऽन्त-
राले ।
२६ तत्रादाय मिथ-
स्तेन प्रहृत्येति स-
रूपेण युद्धेऽव्य-
यीभावः ।
२७ नदीभिर्नाम्नि ।
२८ सङ्ख्या समाहारे ।
२९ वंश्येन पूर्वार्थे ।
३० पारेमध्येऽग्रेऽन्तः
षष्ठ्या वा ।
३१ यावदियत्त्वे ।
३२ पर्यपाङ्बहिरच्
पञ्चम्या ।

२३ लक्षणेनाभिप्रत्याभिमुख्ये।
२४ दैर्घ्येऽनुः।
२५ समीपे।
२६ तिष्ठद्गुप्रभृतीनि च।
२७ नित्यं प्रतिनाऽल्पे।
२८ सङ्ख्याऽक्षशलाकंपरिणाद्यूतेऽन्यथावृत्तौ।
२९ विभक्तिसमीपसमृद्धिव्यृद्ध्यर्थाभावात्ययासंप्रतिपश्चात्क्रमख्यातियुगपत्सदृक्सम्पत्साकल्यान्तेऽव्ययम्।
४० योग्यतावीप्सार्थानतिवृत्तिसादृश्ये।
४१ यथाऽथा।
४२ गतिक्वन्यस्तत्पुरुषः।
४३ दुर्निन्दाकृच्छ्रे।
४४ सुः पूजायाम्।
४५ अतिरतिक्रमे च।
४६ आङल्पे।
४७ प्रात्यवपरिनिरादयो गतक्रान्तक्रुष्टग्लानक्रान्ताद्यर्थाः प्रथमाद्यन्तैः।
४८ अव्ययं प्रवृद्धादिभिः।
४९ इस्युक्तं कृता।
५० तृतीयोक्तं वा।
५१ नञ्।
५२ पूर्वापराधरोत्तरमभिन्नेनांशिना।
५३ सायाह्नादय.।

५४ समेंऽशोऽर्द्धं नवा।
५५ जरत्यादिभिः।
५६ द्वित्रिचतुष्पूरणा
ग्रादय।
५७ कालोद्विगौ च
मेयैः।
५८ स्वयंसामी क्तेन।
५९ द्वितीया खट्वा
क्षेपे।
६० कालः।
६१ व्याप्तौ।
६२ श्रितादिभिः।
६३ प्राप्तापन्नौ तयाच्च।
६४ ईषद्गुणवचनैः।
६५ तृतीया तत्कृतैः।
६६ चतस्रार्द्धम्।
६७ ऊनार्थपूर्वाद्यैः।
६८ कारक कृता।
६९ न विंशत्यादिनै-
कोऽच्चान्तः।
७० चतुर्थी प्रकृत्या।
७१ हितादिभिः।
७२ तदर्थार्थेन।
७३ पञ्चमी भयाद्यैः।
७४ क्तेनासत्त्वे।
७५ परःशतादिः।
७६ षष्ठ्ययत्नाच्छेपे।
७७ कृति।
७८ याजकादिभिः।
७९ पत्तिरथौ गण-
केन।
८० सर्वपश्चादादयः।
८१ अकेन क्रीडा-
जीवे।
८२ न कर्त्तरि।
८३ कर्मजा तृचा च।
८४ तृतीयायाम्।
८५ तृप्तार्थपूरणाव्य-

याऽत्तृश्शात्रा-
नशा ।
८६ ज्ञानेच्छार्चार्थाधा-
रक्तेन ।
८७ अस्वस्थगुणैः ।
८८ सप्तमी शौण्डाद्यैः ।
८९ सिंहाद्यैः पूजा-
याम् ।
९० काकाद्यैः क्षेपे ।
९१ पात्रेसमितेत्या-
दयः ।
९२ क्तेन ।
९३ तत्राहोरात्रांशम् ।
९४ नाम्नि ।
९५ कृधेनावश्यके ।
९६ विशेषणं विशे-
ष्येणैकार्थं कर्म्म-
धारयश्च ।
९७ पूर्वकालैकसर्वजर-
त्पुराणनवकेव-
लम् ।
९८ दिगधिकं संज्ञात-
द्धितोत्तरपदे ।
९९ संख्या समाहारे
च द्विगुश्चाना-
म्न्ययम् ।
१०० निन्द्यं कुत्सनैर-
पापाद्यैः ।
१०१ उपमानंसामान्यैः।
१०२ उपमेय व्याघ्राद्यैः
साम्यानुक्तौ ।
१०३ पूर्वापरप्रथमचरम-
जघन्यसमानम-
ध्यमध्यमवीरम्।
१०४ श्रेण्यादि कृताद्यै-
श्च्व्यर्थे ।
१०५ क्तं नञादिभिन्नैः।
१०६ सेट्नाऽनिटा।

१०७ सन्महत्परमोत्तमोत्कृष्टपूजायाम्।
१०८ वृन्दारकनागकुञ्जरैः।
१०९ कतरकतमौ जातिप्रश्ने।
११० किं क्षेपे।
१११ पोटायुवतिस्तोककतिपयगृष्टिधेनुवशावेहद्बष्कयणीप्रवक्तृश्रोत्रियाध्यापकधूर्त्तैर्प्रशंसारूढैर्जातिः।
११२ चतुष्पाद्गर्भिण्या।
११३ युवा खलतिपलितजरद्वलिनैः।
११४ कृत्यतुल्याख्यमजात्या।
११५ कुमारः श्रमणादिना।
११६ मयूरव्यंसकेत्यादयः।
११७ चार्थे द्वन्द्वः सहोक्तौ।
११८ समानामर्थेनैकः शेषः।
११९ स्यादावसङ्ख्येयः।
१२० त्यदादिः।
१२१ भ्रातृपुत्राः स्वसृदुहितृभिः।
१२२ पिता मात्रा वा।
१२३ श्वशुरः श्वश्रूभ्यां वा।
१२४ वृद्धो यूना तन्मात्रभेदे।
१२५ स्त्री पुंवच्च।
१२६ पुरुषः स्त्रिया।
१२७ ग्राम्याशिशुद्वि-

शफसक्थे स्त्री प्रायः।
१२८ क्लीबमन्येनैकं च वा।
१२९ पुष्यार्थाद्भे पुनर्वसुः।
१३० विरोधिनामद्रव्याणां नवा द्वन्द्वःस्वैः।
१३१ अश्ववडवपूर्वापराधरोत्तराः।
१३२ पशुव्यञ्जनानाम्।
१३३ तरुतृणधान्यमृगपक्षिणां बहुत्वे।
१३४ सेनाङ्गक्षुद्रजन्तूनाम्।
१३५ फलस्य जातौ।
१३६ अप्राणिपश्वादेः।
१३७ प्राणितूर्याङ्गाणाम्।
१३८ चरणस्य स्थेणोऽद्यतन्यामनुवादे।
१३९ अक्लीबेऽध्वर्युक्रतोः।
१४० निकटपाठस्य।
१४१ नित्यवैरस्य।
१४२ नदीदेशपुरां विलिङ्गानाम्।
१४३ पात्र्यशूद्रस्य।
१४४ गवाश्वादिः।
१४५ न दधिपयआदिः।
१४६ संख्याने।
१४७ वान्तिके।
१४८ प्रथमोक्तं प्राक्।
१४९ राजदन्तादिषु।
१५० विशेषणंसर्वादिसंख्यं बहुव्रीहौ।
१५१ क्ताः।
१५२ जातिकालसुखादेर्नवा।
१५३ आहिताग्न्यादिषु।

१५४ प्रहरणात्।

१५५ न सप्तमीन्द्वादिभ्यश्च।

१५६ गड्वादिभ्यः।

१५७ प्रियः।

१५८ कडारादयः कर्म्मधारये।

१५९ धर्मार्थादिषु द्वन्द्वे।

१६० लघ्वक्षरासखीदुत्स्वराद्यदल्पस्वरार्च्यमेकम्।

१६१ मासवर्णभ्रात्रऽनुपूर्वम्।

१६२ भर्त्तुतुल्यस्वरम्।

१६३ संख्या समासे।

द्वितीय पाद।

१ परस्पराऽन्योऽन्येतरेतरस्याम् स्यादेर्वा पुंसि।

२ अमव्ययीभावस्यातोऽपञ्चम्याः।

३ वा तृतीयायाः।

४ सप्तम्या वा।

५ ऋद्धनदीवंश्यस्य।

६ अनतो लुप्।

७ अव्ययस्य।

८ ऐकार्थ्ये।

९ न नाम्येकस्वरात् खित्युत्तरपदेऽमः।

१० असत्त्वे ङसेः।

११ ब्राह्मणाच्छंसी।

१२ ओजोऽञ्जःसहोऽम्भस्तमस्तपसष्टः।

१३ पुञ्जनुषोऽनुजान्धे।

१४ आत्मनः पूरणे।

१५ मनसश्चाज्ञायिनि।

१६ नाम्नि।

१७ परात्मभ्यां ङेः।

१८ अदूव्यञ्जनात्सप्तम्याबहुलम्।

१९ प्राक्कारस्य व्यञ्जने।

२० तत्पुरुषे कृति।

२१ मध्यान्ताद् गुरौ।

२२ अमूर्द्धमस्तकात्स्वाङ्गादकामे।

२३ बन्धे घञि नवा।

२४ कालात्तनतरतमकाले।

२५ शयवासिवासेष्वकालात्।

२६ वर्षक्षरवराप्सरःशरोरोमनसो जे।

२७ द्युप्रावृड्वर्षाशरत्कालात्।

२८ अपो ययोनिमतिचरे।

२९ नेन्सिद्धस्थे।

३० षष्ठ्याः क्षेपे।

३१ पुत्रे वा।

३२ पश्यद्वाग्दिशो हरयुक्तिदण्डे।

३३ अदसोऽकञायनणोः।

३४ देवानांप्रियः।

३५ शेपपुच्छलाङ्गूलेषु नाम्नि शुनः।

३६ वाचस्पतिवास्तोष्पतिदिवस्पतिदिवोदासम्।

३७ ऋतां विद्यायोनिसम्बन्धे।

३८ स्वसृपत्योर्वा।

३९ आ द्वन्द्वे।

४० पुत्रे।

४१ वेदसहश्रुताऽवायु-

देवतानाम्।
४२ ईः षोमवरुणेऽग्नेः।
४३ इर्वृद्धिमत्यविष्णौ।
४४ दिवो द्यावा।
४५ दिवसूदिवः पृथि-
व्यां वा।
४६ उषासोषसः।
४७ मातरपितरं वा।
४८ वर्चस्कादिष्ववः-
स्करादयः।
४९ परतः स्त्री पुम्वत्
स्त्र्येकार्थेऽनूङ्।
५० क्यङ्मानिपित्त-
द्धिते।
५१ जातिश्च णितद्धि-
तयस्वरे।
५२ एयेऽग्नायी।
५३ नाप्प्रियादौ।
५४ तद्धिताककोपा-
न्त्यपूरण्याख्याः।
५५ तद्धितः स्वरवृद्धि-
हेतुररक्तविकारे।
५६ स्वाङ्गान्ङीजाति-
श्चाऽमानिनि।
५७ पुम्वत्कर्मधारये।
५८ रिति।
५९ त्वते गुणः।
६० च्वौ क्वचित्।
६१ सर्वादयोऽस्यादौ।
६२ मृगक्षीरादिषु वा।
६३ ऋदुदित्तरतमरू-
पकल्पब्रुवचेल-
ड्गोत्रमतहते वा
ह्रस्वश्च।
६४ ङ्यः।
६५ भोगवद्गौरिमतो-
र्नाम्नि।
६६ नवैकस्वराणाम्।

६७ ऊडः।

६८ महतः करघासविशिष्टे डाः।

६९ स्त्रियाम्।

७० जातीयैकार्थेऽच्वेः।

७१ न पुम्वन्निषेधे।

७२ इच्यस्वरे दीर्घे आच।

७३ हविष्यष्टनः कपाले।

७४ गवि युक्ते।

७५ नाम्नि।

७६ कोटरमिश्रकसिध्रकपुरगसारिकस्य वणे।

७७ अञ्जनादीनां गिरौ।

७८ अनजिरादिबहुस्वरशरादीनां मतौ।

७९ ऋषौ विश्वस्य मित्रे।

८० नरे।

८१ वसुराटोः।

८२ वलच्यपित्रादेः।

८३ चितेः कचि।

८४ स्वामिचिह्नस्याऽविष्टाऽष्टपञ्चभिन्नच्छिन्नच्छिद्रस्रुवस्वस्तिकस्य कर्णे।

८५ गतिकारकस्य नहिवृतिवृषिव्यधिरुचिसहितनौ क्वौ।

८६ घञ्युपसर्गस्य बहुलम्।

८७ नामिनः काशे।

८८ दस्ति।

८९ अपील्वादेर्वहे।

९० शुनः ।

९१ एकादशषोडशषोडन्षोढाषड्ढा ।

९२ द्वित्र्यष्टानां द्वात्रयोऽष्टाः प्राक्शतादनशीतिबहुव्रीहौ ।

९३ चत्वारिंशदादौ वा ।

९४ हृदयस्य हृल्लासलेखाण्ये ।

९५ पदः पादस्याज्यातिगोपहते ।

९६ हिमहतिकाषिये पद् ।

९७ ऋचः श्शसि ।

९८ शब्दनिष्कघोषमिश्रे वा ।

९९ नस् नासिकायास्तः क्षुद्रे ।

१०० येऽवर्णे ।

१०१ शिरस शीर्षन् ।

१०२ केशे वा ।

१०३ शीर्षं स्वरे तद्धिते ।

१०४ उदयस्योदः पेषंधिवासवाहने ।

१०५ वैकव्यञ्जने पूर्ये ।

१०६ मन्थौदनसक्तुबिन्दुवज्रभारहारवीवधगाहे वा ।

१०७ नाम्न्युत्तरपदस्य च ।

१०८ ते लुग्वा ।

१०९ दुरन्यन्तरनवर्णोपसर्गादप ईप् ।

११० अनोर्देशे उप् ।

१११ खित्यनव्ययाऽ-

रुषोर्मोऽन्तो ह्रस्वश्च ।

११२ सत्यागदास्तोः कारे ।

११३ लोकम्पृणमध्यन्दिनाऽनभ्याशमित्यम् ।

११४ भ्राष्ट्राग्नेरिन्धे ।

११५ अगिलाङ्गिलगिलगिलयोः ।

११६ भद्रोष्णात्करणे ।

११७ नवाखित्कृदन्ते रात्रेः ।

११८ धेनोर्भव्यायाम् ।

११९ अषष्ठीतृतीयादन्याद्दोऽर्थे ।

१२० आशीराशास्थितास्थोत्सुकोतिरागे ।

१२१ ईयकारके ।

१२२ सर्वादिविष्वग्देवाड्डद्रिः क्व्यञ्चौ ।

१२३ सहसमः सध्रिसमि ।

१२४ तिरसस्तिर्यति ।

१२५ नञत् ।

१२६ त्यादौ क्षेपे ।

१२७ नगोऽप्राणिनि वा ।

१२८ नखादयः ।

१२९ अन् स्वरे ।

१३० कोः कत्तत्पुरुषे ।

१३१ रथवदे ।

१३२ तृणे जातौ ।

१३३ कत्त्रिः ।

१३४ काऽक्षपथोः ।

१३५ पुरुषे वा ।

१३६ अल्पे ।

१३७ काकवौ वोष्णे ।

१३८ कृत्येऽवश्यमो लुक् ।

९० शुनः ।
९१ एकादशषोडशषोडन्षोढाषङ्गा ।
९२ द्वित्र्यष्टानां द्वात्रयोऽष्टाः प्राक्शतादनशीतिबहुव्रीहौ ।
९३ चत्वारिंशदादौ वा ।
९४ हृदयस्य हृल्लासलेखाण्ये ।
९५ पदः पादस्याज्यातिगोपहते ।
९६ हिमहतिकाषिये पद् ।
९७ ऋचः श्शसि ।
९८ शब्दनिष्कघोषमिश्रे वा ।
९९ नस् नासिकायास्तः क्षुद्रे ।
१०० येऽवर्णे ।
१०१ शिरस शीर्षन् ।
१०२ केशे वा ।
१०३ शीर्षं स्वरे तद्धिते ।
१०४ उदयस्योदः पेषंधिवासवाहने ।
१०५ वैकव्यञ्जने पूर्ये ।
१०६ मन्थौदनसक्तुबिन्दुवज्रभारहारवीवधगाहे वा ।
१०७ नाम्न्युत्तरपदस्य च ।
१०८ ते लुग्वा ।
१०९ दुव्यन्तरनवर्णोपसर्गादप ईप् ।
११० अनोर्देशे उप् ।
१११ खित्यनव्ययाऽ-

रुषोर्मोऽन्तो
ह्रस्वश्च ।
११२ सत्यागदास्तोः
कारे ।
११३ लोकम्पृणमध्य-
न्दिनाऽनभ्याश-
मित्यम् ।
११४ भ्राष्ट्राग्नेरिन्धे ।
११५ अगिलाद्गिलगि-
लगिलयोः ।
११६ भद्रोष्णात्करणे ।
११७ नवाखित्कृदन्ते
रात्रेः ।
११८ धेनोर्भव्यायाम् ।
११९ अषष्ठीतृतीया-
दन्याद्दोऽर्थे ।
१२० आशीराशास्थि-
तास्थोत्सुकोतिरागे।
१२१ ईयकारके ।

१२२ सर्वादिविष्वग्दे-
वाड्ड्रि' क्व्यञ्चौ।
१२३ सहसमः सध्रि-
समि ।
१२४ तिरसस्तिर्यति ।
१२५ नञत् ।
१२६ त्यादौ क्षेपे ।
१२७ नगोऽप्राणिनि वा ।
१२८ नखादयः ।
१२९ अन् स्वरे ।
१३० कोः कत्तत्पुरुषे ।
१३१ रथवदे ।
१३२ तृणे जातौ ।
१३३ कत्त्रिः ।
१३४ काऽक्षपथोः ।
१३५ पुरुषे वा ।
१३६ अल्पे ।
१३७ काकवौ वोष्णे ।
१३८ कृत्येऽवश्यमोलुक्।

१३९ समस्ततद्धिते वा।
१४० तुमश्च मनःकामे।
१४१ मांसस्यानड्घञि पचि नवा।
१४२ दिक्शब्दात्तीरस्य तारः।
१४३ सहस्य सोऽन्यार्थे।
१४४ नाम्नि।
१४५ अदृश्याधिके।
१४६ अकालेऽव्ययी-भावे।
१४७ ग्रन्थाऽन्ते।
१४८ नाशिष्यगोवत्स-हले।
१४९ समानस्य धर्मा-दिषु।
१५० सब्रह्मचारी।
१५१ दृग्दृशदृक्षे।
१५२ अन्यत्यदादेराः।
१५३ इदङ्किमीत्की।
१५४ अनञः क्त्वो यप्।
१५५ पृषोदरादयः।
१५६ वावाप्योस्तनिक्री-धाग्नहोर्वपी।

तृतीय पादः।

१ वृद्धिरारैदौत्।
२ गुणोऽरेदोत्।
३ क्रियार्थो धातुः।
४ न प्रादिरप्रत्ययः।
५ अवौ दाधौ दा।
६ वर्त्तमानातिव् तस्, अन्ति, सिव् थस् थ, मिव् वस् मस्; ते आते अन्ते, से आथे ध्वे ए वहे महे।
७ सप्तमी यात् यातां

युस्, यास् यातं
यात, यां याव
याम, ईत ईयातां
ईरन्, ईथास्
ईयाथां ईध्वं, ईय
ईवहि ईमहि।
८ पञ्चमी तुव् तां
अन्तु, हि तं त,
आनिव् आवव्
आमव्; तां आतां
अन्तां, स्व आथां
ध्वं, ऐव् आवहैव्
आमहैव्।
९ ह्यस्तनी दिव् तां
अन्, सिव् तं त,
अमव् व म, त
आतां अन्त, थास्
आथां ध्वं, इ वहि
महि।

१० एताः शितः।
११ अद्यतनी दि तां
अन्, सि तं त, अम्
व म; त आतां
अन्त, थास् आथां
ध्वं, इ वहि महि।
१२ परोक्षा णव् अतुस्
उस्, थव् अथुस्
अ, णव् व म, ए
आते इरे, से आथे
ध्वे, ए वहे महे।
१३ आशीः क्यात्
क्यास्तां क्यासु-
स्, क्यास् क्यास्तं
क्यास्त, क्यासम्
क्यास्व क्यास्म,
सीष्ट सीयास्तां
सीरन्, सीष्ठास्
सीयास्थां सीध्वं

सीय सीवहि सीमहि ।
१४ श्वस्तनी ता तारौ तारस्, तासि तास्थस् तास्थ, तास्मि तास्वस् तास्मस्, ता तारौ तारस्, तासे तासाथे ताध्वे, ताहे तास्वहे तास्महे ।
१५ भविष्यन्ती स्यति स्यतस् स्यन्ति, स्यसि स्यथस् स्यथ, स्यामि स्यावस् स्यामस्, स्यते स्येते स्यन्ते, स्यसे स्येथे स्यध्वे, स्ये स्यावहे स्यामहे ।
१६ क्रियातिपत्तिः स्यत् स्यतां स्यन्, स्यस् स्यतं स्यत, स्यं स्याव स्याम, स्यत स्येतां स्यन्त, स्यथास् स्येथां स्यध्वं, स्ये स्यावहि स्यामहि ।
१७ त्रीणि त्रीण्यऽन्ययुष्मदस्मदि ।
१८ एकद्विबहुषु ।
१९ नवाद्यानि शतृक्वसू च परस्मैपदम् ।
२० पराणि कानानशौ चात्मनेपदम् ।
२१ तत्साप्यानाप्यात्कर्मभावे कृत्यक्तखलर्थाश्च ।

२२ इङितः कर्त्तरि ।
२३ क्रियाव्यतिहारेऽग-
तिहिंसाशब्दार्थ-
हसो ह्ववहश्चान-
न्योऽन्यार्थे ।
२४ निविशः ।
२५ उपसर्गादस्योहो
वा ।
२६ उत्स्वराद्युजेरयज्ञ-
तत्पात्रे ।
२७ परिव्यवात्क्रियः ।
२८ परावेर्जेः ।
२९ समः क्ष्णोः ।
३० अपस्किरः ।
३१ उदश्चरः साप्यात् ।
३२ समस्तृतीयया ।
३३ क्रीडोऽकूजने ।
३४ अन्वाङ्परेः ।
३५ शप उपालम्भने ।
३६ आशिषि नाथः ।
३७ भुनजोऽत्राणे ।
३८ हृगोगतता-
च्छील्ये ।
३९ पूजाचार्यकभृत्यु-
त्क्षेपज्ञानविगण-
नव्यये नियः ।
४० कर्तृस्थामूर्त्ता-
प्यात् ।
४१ शदेः शिति ।
४२ म्रियतेरद्यतन्या-
शिषि च ।
४३ क्यङ्षो नवा ।
४४ द्युद्भ्योऽद्यतन्याम् ।
४५ वृद्भ्यः स्यसनोः ।
४६ कृपः श्वस्तन्याम् ।
४७ क्रमोऽनुपसर्गात् ।
४८ वृत्तिसर्गतायने ।
४९ परोपात् ।

५० वेः स्वार्थे ।
५१ प्रोपादारम्भे ।
५२ आङो ज्योतिरु-
द्गमे ।
५३ दागोऽस्वास्यप्रसा-
रविकासे ।
५४ नुप्रच्छः ।
५५ गमेः क्षान्तौ ।
५६ ह्वः स्पर्द्धे ।
५७ सन्निवेः ।
५८ उपात् ।
५९ यमः स्वीकारे ।
६० देवार्चामैत्रीसङ्ग-
मपथिकर्तृकम-
न्त्रकरणे स्थः ।
६१ वा लिप्सायाम् ।
६२ उदोऽनूर्द्ध्वेहे ।
६३ संविप्रावात् ।
६४ ज्ञीप्सास्थेये ।
६५ प्रतिज्ञायाम् ।
६६ समो गिर ।
६७ अवात् ।
६८ निह्नवे ज्ञः ।
६९ संप्रतेरस्मृतौ ।
७० अननोः सनः ।
७१ श्रुवोऽनाङ्प्रतेः ।
७२ स्मृदृशः ।
७३ शको जिज्ञासायाम्
७४ प्राग्वत् ।
७५ आमः कृगः ।
७६ गन्धनावक्षेपसेवा-
साहसप्रतियत्न-
प्रकथनोपयोगे ।
७७ अधेः प्रसहने ।
७८ दीप्तिज्ञानयत्नवि-
मत्युपसम्भाषो-
पमन्त्रणे वदः ।
७९ व्यक्तवाचां

सहोक्तौ।
८० विवादे वा।
८१ अनोः कर्म्मण्यसति।
८२ ज्ञः।
८३ उपात्स्थः।
८४ समोगमृच्छिप्रच्छिश्रुवित्स्वरत्यर्त्तिदृशः।
८५ वेः कृगः शब्दे चानाशे।
८६ आङोयमहनः स्वेऽङ्गे च।
८७ व्युदस्तपः।
८८ अणिक्कर्मणिक्कर्तृकाण्णिगोऽस्मृतौ।
८९ प्रलम्भे गृधिवञ्चेः
९० लीङ्लिनोऽर्चाभिभवेचाच्चाकर्त्तर्य्यपि।
९१ स्मिङः प्रयोक्तुः स्वार्थे।
९२ बिभेतेर्भीष् च।
९३ मिथ्याकृगोऽभ्यासे
९४ परिमुहायमायसपाट्धेवदवसदमादरुचनृतः फलवति।
९५ ईगितः।
९६ ज्ञोऽनुपसर्गात्।
९७ वदोऽपात्।
९८ समुदाङोयमेरग्रन्थे।
९९ पदान्तरगम्ये वा।
१०० शेषात्परस्मै।
१०१ परानोः कृगः।
१०२ प्रत्यभ्यतेः क्षिपः।
१०३ प्राद्वहः।

१०४ परेर्मृषश्च ।
१०५ व्याङ्परे रमः ।
१०६ वोपात् ।
१०७ अणिगि प्राणिककर्तृकानाप्याण्णिगः
१०८ चल्याहारार्थेङ्बुधयुधप्रुद्रुस्नुनशजनः ।

चतुर्थ पाद ।

१ गुपौधूपविच्छिपणिपनेरायः ।
२ कमेर्णिङ् ।
३ ऋतेर्ङीयः ।
४ अशवि ते वा ।
५ गुप्तिजो गर्हाक्षान्तौ सन् ।
६ कितः संशयप्रतीकारे ।
७ शान्दान्मान्बधान्निशानार्जवविचारवैरूप्ये दीर्घश्चेतः ।
८ धातोः कण्ड्वादेर्यक् ।
९ व्यञ्जनादेरेकस्वराद् भृशाभीक्ष्ण्ये यङ्वा ।
१० अट्यर्त्तिसूत्रिमूत्रिसूच्यशूर्णोः ।
११ गत्यर्थात्कुटिले ।
१२ गृलुपसदचरजपजभदशदहो गर्ह्ये
१३ न गृणाशुभरुचः ।
१४ बहुलं लुप् ।
१५ अचि ।
१६ नोतः ।
१७ चुरादिभ्यो णिच् ।
१८ युजादेर्नवा ।

१९ भृशःप्राप्तौ णिङ्।
२० प्रयोक्तृव्यापारे णिग्।
२१ तुमर्हादिच्छायां सन्नतत्सनः।
२२ द्वितीयायाः काम्यः
२३ अमाव्ययात्क्यन् च।
२४ आधाराच्चोपमानादाचारे।
२५ कर्तुः क्विप् गल्भक्लीबहोडात्तु ङित्।
२६ क्यङ्।
२७ सो वा लुक्च।
२८ ओजोऽप्सरसः।
२९ च्व्यर्थे भृशादेः स्तोः।
३० डाच् लोहितादिभ्यः षित्।
३१ कष्टकक्षकृच्छ्रसत्रगहनाय पापे क्रमणे।
३२ रोमन्थादुद्व्याप्यादुच्चर्वणे।
३३ फेनोष्मबाष्पधूमादुद्वमने।
३४ सुखादेरनुभवे।
३५ शब्दादेः कृतौ वा।
३६ तपसः क्यन्।
३७ नमोवरिवश्चित्रङोऽर्चासेवाश्चर्ये।
३८ अङ्गान्निरसने णिङ्।
३९ पुच्छादुत्परिव्यसने।
४० भाण्डात्समाचितौ।
४१ चीवरात्परिधानार्जने।
४२ णिज्बहुलं नाम्नः

कृगादिषु ।

४३ व्रतादृभुजितन्नि-
वृत्त्योः ।

४४ मत्यार्थवेदस्याः ।

४५ श्वेताश्वाश्वतरगा-
लोडिताह्वरकस्या-
श्वतरेतक लुक् ।

४६ धातोरनेकस्वरा-
दाम्परोक्षायाः
कृभ्वस्ति चानु
तदन्तम् ।

४७ दयायास्कासः ।

४८ गुरुनाम्यादेरनृ-
च्छूर्णोः ।

४९ जागुषसमिन्धेर्नवा

५० भीह्रीभृहोस्ति-
व्वत् ।

५१ वेत्तेः किल् ।

५२ पञ्चम्याः कृग् ।

५३ सिजद्यतन्याम् ।

५४ स्पृशमृशकृषतृप-
दृपो वा ।

५५ हशिटोनाम्युपा-
न्त्याददृशोऽनिटः
सक् ।

५६ श्लिषः ।

५७ नासत्वा श्लेषे ।

५८ णिश्रिद्रुस्रुकमः
कर्त्तरि ङः ।

५९ ट्धेश्वेर्वा ।

६० शास्त्यऽसूवक्ति-
ख्यातेरङ् ।

६१ सर्त्यर्त्तेर्वा ।

६२ ह्वालिप्सिचः ।

६३ वात्मने ।

६४ लृदिद्द्युतादिपु-
ष्यादेः परस्मै ।

६५ ऋदिच्छ्रिस्तम्भू-

म्रुचू म्लुचुग्रुचूग्लु-
चूग्लुंचूञो वा ।
६६ ञिच् ते पदस्त-
लुक्च ।
६७ दीपजनबुधिपूरि-
तायिप्यायो वा ।
६८ भावकर्मणोः ।
६९ स्वरग्रहदृशहन्भ्यः
स्यसिजाशीःश्व-
स्तन्यां ञिट् वा ।
७० क्यः शिति ।
७१ कर्त्तर्यनद्भ्यः
शव् ।
७२ दिवादेः श्यः ।
७३ भ्रासभ्लासभ्रम-
क्रमक्लमत्रसित्रु-
टिलषियसिसं-
यसेर्वा ।
७४ कुषिरञ्जेर्व्याप्ये
वा परस्मै च ।
७५ स्वादेः श्नुः ।
७६ वाऽक्षः ।
७७ तक्षः स्वार्थे वा ।
७८ स्तम्भूस्तुम्भूस्क-
म्भूस्कुम्भूस्कोः
श्ना च ।
७९ क्र्यादेः ।
८० व्यञ्जनाच्छ्ना-
हेरानः ।
८१ तुदादेः शः ।
८२ रुधां स्वराच्छ्नो
नलुक्च ।
८३ कृग्तनादेरुः ।
८४ सृज. श्राद्धे ञि-
क्यात्मने तथा ।
८५ तपेस्तपः कर्म-
कात् ।
८६ एकधातौ कर्मक्रि-

यथैकाऽकर्मकक्रिये।

८७ पचिदुहेः।

८८ न कर्मणा ञिच्।

८९ रुधः।

९० स्वरदुहो वा।

९१ तपः कर्त्रनुतापे च।

९२ णिस्नुश्रथात्मनेपदाकर्म्मकात्।

९३ भूषार्थसन्किरादिभ्यश्च ञिक्यौ।

९४ करणक्रियया क्वचित्।

चतुर्थोऽध्यायः।

प्रथम पाद।

१ द्विर्धातुः परोक्षाङेप्राक्तु स्वरे स्वरविधेः।

२ आद्योऽद्य एक स्वरः।

३ सन्यङश्च।

४ स्वरादेर्द्वितीयः।

५ न बदन संयोगादिः।

६ अयि रः।

७ नाम्नो द्वितीयायथेष्टम्।

८ अन्यस्य।

९ कण्ड्वादेस्तृतीयः

१० पुनरेकेषाम्।

११ यिः सन्वेर्ष्यः।

१२ ह्वः शिति।

१३ चराचरचलाचलपतापतवदावद-

घनाघनपाटूपटं
घा।
१४ चिक्लिदचक्नसम्।
१५ दास्वत्साह्वन्मीढ्‌वत्।
१६ ज्ञप्यापो ज्ञीपीप्
न च द्विः सिसनि।
१७ ऋध ईर्त्।
१८ दम्भो धिप्धीप्।
१९ अव्याप्यस्य
मुचेर्मोग्वा।
२० मिमीमादामित्स्वरस्य।
२१ रभलभशकपतपदामिः।
२२ राधेर्वधे।
२३ अवित्परोक्षासेट्थवोरेः।
२४ अनादेशादेरेकव्यञ्जनमध्येऽतः।
२५ तृत्रपफलभजाम्।
२६ जृभ्रमवमत्रसफणस्यमस्वनराजभ्राजभ्रासभ्लासो
वा।
२७ वा श्रन्थग्रन्थो
नलुक् च।
२८ दम्भः।
२९ थे वा।
३० न शसददवादिगुणिनः।
३१ ह्रो दः।
३२ देर्दिगिः परोक्षायाम्।
३३ के पिषः पीप्य्।
३४ अडे हिहनो ह्रो
घःपूर्वात्।

३५ जेर्गिः सन्परो-
क्षयोः ।
३६ चेः किर्वा ।
३७ पूर्वस्यास्वे स्वरे य्वोरियुव् ।
३८ ऋतोऽत् ।
३९ ह्रस्वः ।
४० गहोर्जः ।
४१ द्युतेरिः ।
४२ द्वितीयतुर्ययोः पूर्वौ ।
४३ तिर्वा ष्ठिवः ।
४४ व्यञ्जनस्याऽनादेर्लुक् ।
४५ अघोषे शिटः ।
४६ कङश्चञ् ।
४७ न कवतेर्यङः ।
४८ आगुणावन्यादेः ।
४९ न हाको लुपि ।
५० वञ्चस्रंसध्वंसभ्रंसकसपतपदस्कन्दोऽन्तो नीः ।
५१ मुरतोऽनुनासिकस्य ।
५२ जपजभदहदशभञ्जपशः ।
५३ चरफलाम् ।
५४ ति चोपान्त्यातोऽनोदुः ।
५५ ऋमतां रीः ।
५६ रिरौ च लुपि ।
५७ निजां शित्येत् ।
५८ पृभृमाहाङामिः ।
५९ सन्यस्य ।
६० ओर्जान्तस्थापवर्गेऽवर्णे ।
६१ श्रुस्रुद्रुप्रुप्लुच्योर्वा ।
६२ स्वपो णावुः ।

६३ असमानलोपे सन्वल्लघुनि ङे।
६४ लघोर्दीर्घोऽस्वरादेः।
६५ स्मृदृत्वरप्रथम्रदस्तृस्पशेरः।
६६ वा वेष्टचेष्टः।
६७ ई च गणः।
६८ अस्यादेराः परोक्षायाम्।
६९ अनातो न श्चान्त ऋदाद्यशौसंयोगस्य।
७० भूस्वपोरदूतौ।
७१ ज्याव्येव्यधिव्यचिव्यथेरिः।
७२ यजादिवश्वचः सस्वरान्तस्था य्वृत्।
७३ न वयोय्।
७४ वेरऽयः।
७५ अविति वा।
७६ ज्यश्च यपि।
७७ व्यः।
७८ संपरेर्वा।
७९ यजादिवचेः किति।
८० स्वपेर्यङ्डे च।
८१ ज्याव्यधः क्ङिति
८२ व्यचोऽनसि।
८३ वशेरयङि।
८४ ग्रहव्रश्चभ्रस्जप्रच्छः।
८५ व्येस्यमोर्यङि।
८६ चायः कीः।
८७ द्वित्वे ह्वः।
८८ णौ ङसनि।
८९ श्वेर्वा।
९० वा परोक्षायङि।
९१ प्यायः पीः।
९२ क्तयोरनुपसर्गस्य।

३५ जेर्गिः सन्परोक्षयोः ।
३६ चेः किर्वा ।
३७ पूर्वस्यास्वे स्वरे य्वोरियुव् ।
३८ ऋतोऽत् ।
३९ ह्रस्वः ।
४० गहोर्जः ।
४१ द्युतेरिः ।
४२ द्वितीयतुर्ययोः पूर्वौ ।
४३ तिर्वा ष्ठिवः ।
४४ व्यञ्जनस्याऽनादेर्लुक् ।
४५ अघोषे शिटः ।
४६ कङश्चञ् ।
४७ न कवतेर्यङः ।
४८ आगुणावन्यादेः ।
४९ न ह्राको लुपि ।
५० वञ्चस्रंसध्वंसभ्रंसकसपतपदस्कन्दोऽन्तो नीः ।
५१ मुरतोऽनुनासिकस्य ।
५२ जपजभदहदशभञ्जपशः ।
५३ चरफलाम् ।
५४ ति चोपान्त्यातोऽनोदुः ।
५५ ऋमतां रीः ।
५६ रिरौ च लुपि ।
५७ निजां शित्येत् ।
५८ पृभृमाहाङामिः ।
५९ सन्यस्य ।
६० ओर्जान्तस्थापवर्गेऽवर्णे ।
६१ श्रुस्रुद्रुप्रुप्लुच्योर्वा ।
६२ स्वपो णावुः ।

६३ असमानलोपे सन्वल्लघुनि ङे।
६४ लघोर्दीर्घोऽस्वरादेः।
६५ स्मृदृत्वरप्रथम्रदस्तृस्पशेरः।
६६ वा वेष्टचेष्टः।
६७ ई च गणः।
६८ अस्यादेराः परोक्षायाम्।
६९ अनातो न श्चान्त ऋदाद्यशौसंयोगस्य।
७० भूस्वपोरदुतौ।
७१ ज्याव्येव्यधिव्यचिव्यथेरिः।
७२ यजादिवश्वचः सस्वरान्तस्था य्वृत्।
७३ न वयोय्।
७४ वेरयः।
७५ अविति वा।
७६ ज्यश्च यपि।
७७ व्यः।
७८ संपरेर्वा।
७९ यजादिवचेः किति।
८० स्वपेर्यङ्डे च।
८१ ज्याव्यधः क्ङिति
८२ व्यचोऽनसि।
८३ वशेरयङि।
८४ ग्रहव्रश्चभ्रस्जप्रच्छः।
८५ व्येस्यमोर्यङि।
८६ चायः कीः।
८७ द्वित्वे ह्वः।
८८ णौ ङसनि।
८९ श्वेर्वा।
९० वा परोक्षायङि।
९१ प्यायः पीः।
९२ क्तयोरनुपसर्गस्य।

९३ आङोऽन्धूधसोः।
९४ स्फायः स्फीर्वा।
९५ प्रसमः स्त्यः स्तीः।
९६ प्रात्तश्च मो वा।
९७ श्यः शीर्द्रवमूर्त्तिस्पर्शे नश्चास्पर्शे।
९८ प्रतेः।
९९ वाऽभ्यऽवाभ्याम्।
१०० श्रः शृत हविःक्षीरे।
१०१ श्रपेः प्रयोक्त्रैक्ये।
१०२ ख्यूत्सकृत्।
१०३ दीर्घमवोऽन्त्यम्।
१०४ स्वरहन्गमोः सनि धुटि।
१०५ तनो वा।
१०६ क्रमः क्त्वि वा।
१०७ अहन्पञ्चमस्य क्विक्ङिति।
१०८ अनुनासिके च च्छ्वः शूट्।
१०९ मव्यऽविश्रिविज्वरित्वरेरुपान्त्येन।
११० राल्लुक्।
१११ क्ते ऽनिटश्चजोः कगौ घिति।
११२ न्यङ्कूद्रमेघादयः।
११३ न वञ्चेर्गतौ।
११४ यजेर्यज्ञाङ्गे।
११५ ण्यणावश्यके।
११६ निप्राद्युजः शक्ये।
११७ भुजो भक्ष्ये।
११८ त्यज्यजप्रवचः।
११९ वचोऽशब्दनाम्नि।
१२० भुजन्युब्जं पाणिरोगे।
१२१ वीरुन्न्यग्रोधौ।

द्वितीय पाद ।

१ आत्सन्ध्यक्षरस्य ।

२ न शिति ।

३ व्यस्थव्णवि ।

४ स्फुरस्फुलोर्घञि ।

५ वापगुरो णमि ।

६ दीङः सनि वा ।

७ यबक्ङिति ।

८ मिग्मीगोऽखल-
चलि ।

९ लीङ्लिनोर्वा ।

१० णौ क्रीजीङः ।

११ सिध्यतेरज्ञाने ।

१२ चिस्फुरोर्नवा ।

१३ वियः प्रजने ।

१४ रुहः पः ।

१५ लियो नोऽन्तः
स्नेहद्रवे ।

१६ लो लः ।

१७ पातेः ।

१८ धूग्प्रीगोर्नः ।

१९ वो विधूनने जः ।

२० पाशाच्छासावे-
व्याह्वो यः ।

२१ अर्त्तिरीव्लीह्रीक्नू-
यिक्ष्माय्यातां पुः ।

२२ स्फायः स्फाव् ।

२३ शदिरगतौ शात् ।

२४ घटादेर्ह्रस्वो दीर्घस्तु
वा ञिणम्परे ।

२५ कगेवनूजनैजृष्
क्नसरञ्जः ।

२६ अमोऽकम्यमि-
चमः ।

२७ पर्यपात् स्खदः ।

२८ शमोऽदर्शने ।

२९ यमोऽपरिवेषणे
णिचि च ।

३० मारणतोषणनिशाने ज्ञश्च ।

३१ चहणः शाठ्ये ।

३२ ज्वलह्वलह्मलग्लास्नावनूवमनमोऽनुपसर्गस्य वा ।

३३ छदेरिस्मन्त्रट्क्वौ ।

३४ एकोपसर्गस्य च घे ।

३५ उपान्त्यस्यासमानलोपि शास्वृदितो ङे ।

३६ भ्राजभासभाषदीपपीडजीवमीलकणरणवणभणश्रणह्वेहेठलुटलुपलपां नवा ।

३७ ऋदृवर्णस्य ।

३८ जिघ्रतेरिः ।

३९ तिष्ठतेः ।

४० ऊदुषो णौ ।

४१ चित्ते वा ।

४२ गोहः स्वरे ।

४३ भुवो वः परोक्षाद्यतन्योः ।

४४ गमहनजनखनघसः स्वरेऽनङि क्ङिति लुक् ।

४५ नो व्यञ्जनस्यानुदितः ।

४६ अञ्चोऽनर्चायाम् ।

४७ लङ्गिकम्प्योरुपतापाङ्गविकृत्योः ।

४८ भञ्जेर्ञौ वा ।

४९ दंशसञ्जः शवि ।

५० अकट्घिनोश्च रञ्जेः ।

५१ णौ मृगरमणे ।

५२ घञि भावकरणे।

५३ स्यदो जवे।

५४ दशनाऽवोदैधोद्म-
प्रश्रथहिमश्रथम्।

५५ यमिरमिनमिग-
मिहनिमनिवन-
तितनादेर्धुटि
क्ङिति।

५६ यपि।

५७ वा मः।

५८ गमां क्वौ।

५९ न तिकि दीर्घश्च।

६० आः खनिसनि-
जनः।

६१ सनि।

६२ ये नवा।

६३ तनः क्ये।

६४ तौ सनस्तिकि।

६५ वन्याङ्पञ्चमस्य।

६६ अपाणावक्षि क्तौ।

६७ हादो ह्रद् क्तयोश्च

६८ ऋल्वादेरेषां तो
नोऽप्रः।

६९ रदाऽऽप्नृच्छेमदः
क्तयोरिन्व च।

७० हूरव्याघ्रोदित.।

७१ व्यञ्जनान्तस्थातो-
ऽन्याघ्वः।

७२ पूदिव्यञ्चेर्नाशाद्य्-
ताऽनपादाने।

७३ सेर्ग्रासे कर्म्म-
कर्त्तरि।

७४ क्षेः क्षीवाऽध्यार्थे।

७५ वाऽऽक्रोशदैन्ये।

७६ ऋह्रीघ्राघ्रात्रोन्दनु-
दविन्तेर्वा।

७७ दुगोरू च।

७८ क्षैशुषिपचो

३० मारणतोषणनिशाने ज्ञश्च ।
३१ चहणः शाठ्ये ।
३२ ज्वलह्वलह्मलग्लास्नावनूवमनमोऽनुपसर्गस्य वा ।
३३ छदेरिस्मन्त्रट्क्वौ ।
३४ एकोपसर्गस्य च घे ।
३५ उपान्त्यस्यासमानलोपि शास्वृदितो डे ।
३६ भ्राजभासभाषदीपपीडजीवमीलकणरणवणभणश्रणह्वेहेठलुटलुपलपां नवा ।
३७ ऋद्दवर्णस्य ।
३८ जिघ्रतेरिः ।
३९ तिष्ठतेः ।
४० ऊदुषो णौ ।
४१ चित्ते वा ।
४२ गोहः स्वरे ।
४३ भुवो वः परोक्षाद्यतन्योः ।
४४ गमहनजनखनघसः स्वरेऽनङि क्ङिति लुक् ।
४५ नो व्यञ्जनस्यानुदितः ।
४६ अञ्चोऽनर्चायाम् ।
४७ लङ्गिकम्प्योरुपतापाङ्गविकृत्योः ।
४८ भञ्जेर्ञौ वा ।
४९ दंशसञ्जः शवि ।
५० अकट्घिनोश्च रञ्जेः ।
५१ णौ मृगरमणे ।

५२ घञि भावकरणे ।
५३ स्यदो जवे ।
५४ दशनाऽवोदैधौद्म-
प्रश्रथहिमश्रथम् ।
५५ यमिरमिनमिग-
मिहनिमनिवन-
तितनादेर्धुटि
क्ङिति ।
५६ यपि ।
५७ वा मः ।
५८ गमां क्वौ ।
५९ न तिकिदीर्घश्च ।
६० आः खनिसनि-
जनः ।
६१ सनि ।
६२ ये नवा ।
६३ तनः क्ये ।
६४ तौ सनस्तिकि ।
६५ वन्याङ्पञ्चमस्य ।
६६ अपाचायश्चिः क्तौ ।
६७ ह्लादो ह्रद् क्तयोश्च
६८ ऋल्वादेरेषां तो
नोऽप्रः ।
६९ रदादऽमूर्च्छमदः
क्तयोर्दस्य च ।
७० सूयत्याद्योदितः ।
७१ व्यञ्जनान्तस्यातो-
ऽख्याध्यः ।
७२ पूदिव्यञ्चेर्नाशाद्यू-
ताऽनपादाने ।
७३ सेर्ग्रासे कर्म्म-
कर्त्तरि ।
७४ क्षेः क्षीचाऽध्यार्थे ।
७५ वाऽऽक्रोशदैन्ये ।
७६ ऋह्रीघ्राध्रात्रोन्दनु-
दविन्तेर्वा ।
७७ दुगोरू च ।
७८ क्षैशुषिपचो

मकचम्।
७९ निर्वाणमऽवाते।
८० अनुपसर्गाः क्षीवो-
ल्लाघकृशपरिकृ-
शफुल्लोत्फुल्लसं-
फुल्लाः।
८१ भित्तं शकलम्।
८२ वित्तं धनप्रतीतम्।
८३ हुधुटो हेर्धिः।
८४ शासऽसूहन
शाध्येधिजहि।
८५ अतः प्रत्यया-
ल्लुक्।
८६ असंयोगादोः।
८७ वम्यऽविति वा।
८८ कृगो यि च।
८९ अतः शित्युत्।
९० श्नास्त्योर्लुक्।
९१ वा द्विषातोऽनः
पुस्।
९२ सिजिवदोऽभुवः।
९३ द्व्युक्तजक्षपञ्चतः।
९४ अन्तो नो लुक्।
९५ शौ वा।
९६ श्नश्चातः।
९७ एषामीर्व्यञ्जनेऽदः।
९८ इर्दरिद्रः।
९९ भियो नवा।
१०० हाकः।
१०१ आ च हौ।
१०२ यि लुक्।
१०३ ओतः श्ये।
१०४ जा ज्ञाजनोऽत्यादौ
१०५ प्वादेर्ह्रस्वः।
१०६ गमिषद्यमश्छः।
१०७ वेगे सर्त्तेर्धाव्।
१०८ श्रौतिकृवुधिवुपा-
घ्राध्मास्थाम्नादाम्

दृश्यर्त्तिशदसदः
श्रृकृधिपिबजिघ्र-
धमतिष्ठमनयच्छ
पश्यर्च्छंशीय-
सीदम्।
१०९ क्रमो दीर्घः परस्मै।
११० ष्ठिवूक्लम्वाचमः।
१११ शमसप्तकस्य श्ये।
११२ ष्ठिव्सिवोऽनटि
वा।
११३ मव्यऽस्याः।
११४ अनतोऽन्तो-
ऽदात्मने।
११५ शीङोरत्।
११६ वेत्तेर्नवा।
११७ तिवां णवः परस्मै।
११८ ब्रूगः पञ्चानां
पञ्चाहश्च।
११९ आशिषि तुह्यो
स्तातङ्।
१२० आतो णव औः।
१२१ आतामाते आथा-
माथे आदिः।
१२२ यः सप्तम्याः।
१२३ याम्युसोरिय-
मियुसौ।

तृतीयः पादः।

१ नामिनो गुणोऽ-
क्ङिति।
२ उश्नोः।
३ स्पुपौ।
४ लघोरुपान्त्यस्य।
५ मिदः श्ये।
६ जागुः किति।
७ ऋवर्णदृशोऽङि।
८ स्कृच्छृतोऽकि
परोक्षायाम्।

९ संयोगाहदर्त्तेः।
१० क्ययडाशीर्ये।
११ न वृद्धिश्चाविति क्ङिल्लोपे।
१२ भवतेः सिज्लुपि।
१३ सूतेः पञ्चम्याम्।
१४ दृन्युक्तोपान्त्यस्य शिति स्वरे।
१५ ह्विणोरप्विति व्यौ।
१६ इको वा।
१७ कुटादेर्ङिद्वदञ्णित्।
१८ विजेरिट्।
१९ वोर्णोः।
२० शिदऽवित्।
२१ इन्ध्यऽसंयोगात्परोक्षाकिद्वत्।
२२ स्वञ्जेर्नवा।
२३ जनयोन्युपान्त्ये तादिः त्त्वा।
२४ ऋत्तृषमृषकृशवश्चलुञ्चथफः सेट्।
२५ वौ व्यञ्जनादेः सन्चाऽयः।
२६ उतिशवर्हादृभ्यः क्तौ भावारम्भे।
२७ न डीङ्शीङ्पूङ्घृषिक्ष्विदिस्विदिमिदः।
२८ मृषः क्षान्तौ।
२९ क्त्वा।
३० स्कन्दस्यन्दः।
३१ क्षुधक्लिशकुषगुधमृडमृदवदवसः।
३२ रुदविदमुषग्रहस्वपप्रच्छः सन् च।
३३ नामिनोऽनिट्।
३४ उपान्त्ये।

३५ सिजाशिषावा-
त्मने।
३६ ऋवर्णात्।
३७ गमो वा।
३८ हनः सिच्।
३९ यमः सूचने।
४० वा स्वीकृतौ।
४१ इश्च स्थादः।
४२ मृजोऽस्य वृद्धिः।
४३ ऋतः स्वरे वा।
४४ सिचि परस्मै स-
मानस्याङिति।
४५ व्यञ्जनानामनिटि।
४६ वोर्णुगः सेटि।
४७ व्यञ्जनादेर्वोपा-
न्त्यस्यातः।
४८ वदव्रजलः।
४९ न श्विजागृशस-
क्षणहृम्येदितः।
५० ञ्णिति।
५१ नामिनोऽकलिहलेः
५२ जागुर्ञिणवि।
५३ आत ऐः कृञ्ञौ।
५४ न जनवधः।
५५ मोऽकमियमिर-
मिनमिगमिव-
माचमः।
५६ विश्रमेर्वा।
५७ उद्यमोपरमौ।
५८ णिद्वाऽन्त्यो णव्।
५९ उत औविति
व्यञ्जनेऽद्वेः।
६० वोर्णोः।
६१ न दिस्योः।
६२ तृहः श्नादीत्।
६३ ब्रूतः परादिः।
६४ यङ्तुरुस्तोर्बहुलम्।
६५ सः सिजस्ते-

९ संयोगाहदर्त्तेः।
१० क्यघडाशीर्ये।
११ न वृद्धिश्चाविति क्डिल्लोपे।
१२ भवतेः सिज्लुपि।
१३ सूते पञ्चम्याम्।
१४ दुञ्युक्तोपान्त्यस्य शिति स्वरे।
१५ ह्विणोरप्विति व्यौ।
१६ इको वा।
१७ कुटादेर्ङिद्वदञ्णित्।
१८ विजेरिट्।
१९ वोर्णोः।
२० शिदऽवित्।
२१ इन्ध्यऽसंयोगात्परोक्षाकिद्वत्।
२२ स्वञ्जेर्नवा।
२३ जनशोन्युपान्त्ये तादिः क्त्वा।
२४ ऋत्तृषमृषकृशवञ्चलुञ्चथफः सेट्।
२५ वौ व्यञ्जनादेः सन्चाऽयः।
२६ उतिशवर्हादृभ्यः क्तौ भावारम्भे।
२७ न डीङ्शीङ्पूङ्धृषिक्ष्विदिस्विदिमिदः।
२८ मृषः क्षान्तौ।
२९ क्त्वा।
३० स्कन्दस्यन्दः।
३१ क्षुधक्लिशकुषगुधमृडमृदवदवसः।
३२ रुदविदमुषग्रहस्वपप्रच्छः सन् च।
३३ नामिनोऽनिट्।
३४ उपान्त्ये।

३५ सिजाशिषावा-
त्मने।
३६ ऋवर्णात्।
३७ गमो वा।
३८ हनः सिच्।
३९ यमः सूचने।
४० वा स्वीकृतौ।
४१ इश्च स्थादः।
४२ मृजोऽस्य वृद्धिः।
४३ ऋतः स्वरे वा।
४४ सिचि परस्मै स-
मानस्याङिति।
४५ व्यञ्जनानामनिटि।
४६ वोर्णुगः सेटि।
४७ व्यञ्जनादेर्वोपा-
न्त्यस्यातः।
४८ वदव्रजलः।
४९ न श्विजागृशस-
क्षणहम्येदितः।
५० ञिणति।
५१ नामिनोऽकलिहलेः
५२ जागुर्ञिणवि।
५३ आत ऐः कृञ्ञौ।
५४ न जनवधः।
५५ मोऽकमियमिर-
मिनमिगमिव-
माचमः।
५६ विश्रमेर्वा।
५७ उद्यमोपरमौ।
५८ णिद्वाऽन्त्यो णव्।
५९ उत औविति
व्यञ्जनेऽद्वेः।
६० वोर्णोः।
६१ न दिस्योः।
६२ तृहः श्नादीत्।
६३ ब्रूतः परादिः।
६४ यङ्तुरुस्तोर्बहुलम्।
६५ सः सिजस्ते·

दिस्योः ।

६६ पिबैतिदाभूस्थः सिचो लुप् परस्मै न चेट् ।

६७ ट्धेघ्राशाच्छासो वा ।

६८ तन्भ्यो वा तथासिन्णोश्च ।

६९ सनस्तत्रा वा ।

७० घुड् ह्रस्वाल्लुगनिटस्तथोः ।

७१ इट ईति ।

७२ सो धि वा ।

७३ अस्तेः सिहस्त्वेति ।

७४ दुहदिहलिहगुहो दन्त्यात्मने वा सकः ।

७५ स्वरेऽतः ।

७६ दरिद्रोऽद्यतन्यां वा ।

७७ अशित्यस्सन्णकच्णकानटि ।

७८ व्यञ्जनाद् देः सश्च दः ।

७९ सेः स्द्धां च रुर्वा ।

८० योऽशिति ।

८१ क्यो वा ।

८२ अतः ।

८३ णेरनिटि ।

८४ सेट्क्तयोः ।

८५ आमन्ताल्वाय्येत्नावय् ।

८६ लघोर्यपि ।

८७ वाऽऽप्नोः ।

८८ मेङो वा मित् ।

८९ क्षेः क्षीः ।

९० क्षय्यजय्यौ शक्तौ ।

९१ क्रय्यः क्रयार्थे ।

९२ सस्तः सि।
९३ दीयू दीङः क्ङिति स्वरे।
९४ इडेत्पुसि चातो लुक्।
९५ संयोगादेर्वाशिष्येः।
९६ गापास्थासादामाहाकः।
९७ ईर्व्यञ्जनेऽयपि।
९८ घ्राध्मोर्यङि।
९९ हनो घ्नीर्वधे।
१०० ञ्णिति घात्।
१०१ ञिणवि घन्।
१०२ नशेर्नेश्वा ऽङि।
१०३ श्वयत्यऽसूवचपतः श्वास्थवोचपप्तम्।
१०४ शीङः शिति।
१०५ क्ङिति यि शय्।
१०६ उपसर्गाद्दूहो ह्रस्वः।
१०७ आशिषीणः।
१०८ दीर्घश्च्वियङ्यक्क्येषु च।
१०९ ऋतो रीः।
११० रिः शक्याशीर्ये।
१११ ईश्च्वावर्णस्याऽनव्ययस्य।
११२ क्यनि।
११३ क्षुत्तृड्गर्द्धेऽशनायोदन्यधनायम्।
११४ वृषाश्वान्मैथुने स्सोऽन्तः।
११५ अश्व लौल्ये।

चतुर्थ पाद।

१ अस्तिब्रुवोर्भूवचावशिति।
२ अघक्यघञलच्यजेर्वी।

३ अने वा ।

४ चक्षो वाचि क्शांग् ख्यांग् ।

५ नवा परोक्षायाम् ।

६ भृज्जो भर्ज् ।

७ प्राद्दागस्त आरम्भे क्ते ।

८ निविस्वन्ववात् ।

९ स्वरादुपसर्गाद्दस्तिकित्यधः ।

१० दत् ।

११ दोसोमास्थ इः ।

१२ छाशोर्वा ।

१३ शो व्रते ।

१४ हाको हिः क्त्वि ।

१५ धागः ।

१६ यपि चादो जग्ध् ।

१७ घस्लृसनद्यतनीघञचलि ।

१८ परोक्षायां नवा ।

१९ वेर्वय् ।

२० ऋः शृदृप्रः ।

२१ हनो वध आशिष्यञौ ।

२२ अद्यतन्यां वा त्वात्मने ।

२३ इणिकोर्गाः ।

२४ णावज्ञाने गमुः ।

२५ सनीङश्च ।

२६ गाः परोक्षायाम् ।

२७ णौ सन्डे वा ।

२८ वाऽद्यतनीक्रियातिपत्त्योर्गीङ् ।

२९ अड्धातोरादिर्ह्यस्तन्यां चामाङा ।

३० एत्यस्तेर्वृद्धिः ।

३१ स्वरादेस्तासु ।

३२ स्ताद्यशितोऽत्रो-

पादेरिट्।
३३ तेर्ग्रहादिभ्यः।
३४ गृह्णोऽपरोक्षायां दीर्घः।
३५ वृतो नवा ऽनाशीः सिच्परस्मै च।
३६ इट्सिजाशिषोरात्मने।
३७ संयोगादृतः।
३८ धूगौदितः।
३९ निष्कुषः।
४० क्तयोः।
४१ जॄव्रश्चः क्त्वः।
४२ ऊदितो वा।
४३ क्षुधवसस्तेषाम्।
४४ लुभ्यञ्चेर्विमोहार्चे।
४५ पूङ्क्लिशिभ्यो नवा।
४६ सहलुभेच्छरुष-रिषस्तादेः।
४७ इवृधभ्रस्जदम्भ-श्रियूर्णु भरज्ञ-पिसनितनिपति-वृदरिद्रः सन।
४८ ऋस्मिपूङ्ञ्जशौकॄ-गृदृधृप्रच्छः।
४९ हन्ऋतः स्यस्य।
५० कृतचृतनृतच्छृद-तृदोऽसिचः सादेर्वा।
५१ गमोऽनात्मने।
५२ स्नोः।
५३ क्रमः।
५४ तुः।
५५ न वृद्भ्यः।
५६ एकस्वरादनुस्वारेतः।
५७ ऋवर्णश्र्यूर्णुगः

कितः ।
५८ उवर्णात् ।
५९ ग्रहगुहश्च सनः ।
६० स्वार्थे ।
६१ ङीयङ्व्यैदितः
क्तयोः ।
६२ वेदोऽपतः ।
६३ सन्निवेरर्दः ।
६४ अविदूरेऽभेः ।
६५ वृत्तेर्वृत्तं ग्रन्थे ।
६६ धृषशसः प्रगल्भे ।
६७ कषः कृच्छ्रगहने ।
६८ घुषेरविशब्दे ।
६९ बलिस्थूले दृढः ।
७० क्षुब्धविरिब्धस्वा-
न्तध्वान्तलग्न-
म्लिष्टफाण्टबाढ-
परिवृढ मन्थस्व-
रमनस्तमः सक्ता-
ऽस्पष्टाऽनायास-
भृशप्रभौ ।
७१ आदितः ।
७२ नवा भावारम्भे ।
७३ शकः कर्म्मणि ।
७४ णौ दान्तशान्तपू-
र्णदस्तस्पष्टच्छन्न
ज्ञप्तम् ।
७५ श्वसजपवमरुष-
त्वरसंघुषास्व-
नामः ।
७६ हृषेः केशलोमवि-
स्मयप्रतिघाते ।
७७ अपचितः ।
७८ सृजिदृशिस्कृस्व-
रात्त्वतस्तृज्नि-
त्यानिटस्थवः ।
७९ ऋतः ।
८० ऋधृव्येऽद् इट् ।

८१ स्कृऽस्तृवृभृस्तुद्रुश्रु-
स्रोर्व्यञ्जनादेः
परोक्षायाः ।

८२ घसेकस्वरातः
क्वसोः ।

८३ गमहनविदूलवि-
शदृशो वा ।

८४ सिचोऽञ्जेः ।

८५ धूगसुस्तोः परस्मै ।

८६ यमिरमिनम्यातः
सोऽन्तश्च ।

८७ ईशीडः सेध्वेस्व-
ध्वमोः ।

८८ कृपश्वकाच्छिदयः ।

८९ दिस्योरीट् ।

९० अदश्चाट् ।

९१ संपरेः कृगः स्सट् ।

९२ उपाद्भूषासम-
वायप्रतियत्नवि
कारवाक्याऽध्या-
हारे ।

९३ किरो लवने ।

९४ प्रतेश्च वधे ।

९५ अपाच्चतुष्पात्प-
क्षिशुनि हृष्टान्ना-
श्रयार्थे ।

९६ वौ विष्किरो वा ।

९७ प्रात्तुम्पतेर्गवि ।

९८ उदितः स्वरान्नो-
ऽन्तः ।

९९ मुचादितृफदृफगु-
फशुभोऽभः शे ।

१०० जभः स्वरे ।

१०१ रध इटि तु परो-
क्षायामेव ।

१०२ रभोऽपरोक्षाशवि ।

१०३ लभः ।

१०४ आङो यि ।

१०५ उपात्स्तुतौ ।
१०६ ञिरूणमोर्या ।
१०७ उपसर्गात् खल्घञोश्च ।
१०८ सुदुर्भ्यः ।
१०९ नशो धुटि ।
११० मस्जेः स. ।
१११ अः सृजिदृशोऽकिति ।
११२ स्पृशादिसृपो वा ।
११३ ह्रस्वस्य तः पित्कृति ।
११४ अतो म आने ।
११५ आसीनः ।
११६ ऋतां क्ङितीर् ।
११७ ओष्ठ्यादुर् ।
११८ इसासः शासोऽङ व्यञ्जने ।
११९ क्वौ ।
१२० आङः ।
१२१ य्वोः प्वऽयूव्यञ्जनेलुक् ।
१२२ कृतः कीर्त्तिः ।

पञ्चमोऽध्यायः ।

प्रथम पाद ।

१ आतुमोऽत्यादिः कृत् ।
२ बहुलम् ।
३ कर्त्तरि ।
४ व्याप्ये घुरकेलिमकृष्टपच्यम् ।
५ संगतेऽजर्यम् ।
६ रुच्याऽव्यथ्यवास्तव्यम् ।

७ भव्यगेयजन्यरम्यापात्याप्लाव्यं नवा ।

८ प्रवचनीयादयः ।

९ श्लिषशीङ्स्थासवसजनरुहजॄभजेः क्तः ।

१० आरम्भे ।

११ गत्यर्थाऽकर्मकपिबभुजेः ।

१२ अद्यर्थाच्चाधारे ।

१३ क्त्वातुमम् भावे ।

१४ भीमादयोऽपादाने ।

१५ संप्रदानाच्चान्यत्रोणादयः ।

१६ असरूपोऽपवादे वोत्सर्गः प्राक् क्तेः ॥

१७ ऋवर्णव्यञ्जनाद् घ्यण् ।

१८ पाणिसमवाभ्यां सृजः ।

१९ उवर्णादावश्यके ।

२० आसुयुवपिरपिलपित्रपिडिपिदभिचम्यानम ।

२१ वाऽऽधारेमावास्या ।

२२ संचाय्यकुण्डपाय्यराजसूयं क्रतौ ।

२३ प्रणाय्यो निष्कामासंमते ।

२४ धाय्यापाय्यसान्नाय्यनिकाय्यमृह्मानहविर्निवासे ।

२५ परिचाय्योपचाय्यानाय्यसमूह्यचित्यमग्नौ ।

२६ याज्या दानर्चि ।

२७ तव्यानीयौ।
२८ य एचातः।
२९ शकितकिचतियतिशसिसहियजिभजिपवर्गात्।
३० यमिमदिगदोऽनुपसर्गात्।
३१ चरेराङस्त्वगुरौ।
३२ वर्योपसर्यावद्यपण्यमुपेयर्तुमतीगर्ह्यविक्रेये।
३३ स्वामिवैश्येऽर्यः।
३४ वह्यं करणे।
३५ नाम्नो वदः क्यप्च।
३६ हत्याभूयं भावे।
३७ अग्निचित्या।
३८ खेयमृषोद्ये।
३९ कुप्यभिद्योध्यसिध्यतिष्यपुष्ययुग्याज्यसूर्यं नाम्नि।
४० दृवृगुस्तुजुषेतिशासः।
४१ ऋदुपान्त्यादक्लृपिचृदृचः।
४२ कृवृषिमृजिशंसिगुहिदुहिजपो वा।
४३ जिविपून्यो हलिमुञ्जकल्के।
४४ पदास्वैरिबाह्यापक्ष्ये ग्रहः।
४५ भृगोऽसंज्ञायाम्।
४६ समो वा।
४७ ते कृत्याः।
४८ णकतृचौ।
४९ अच्।
५० लिहादिभ्यः।

५१ ब्रुवः ।
५२ नन्द्यादिभ्योऽनः ।
५३ ग्रहादिभ्यो णिन् ।
५४ नाम्युपान्त्यप्रीकृ-
गृज्ञः कः ।
५५ गेहे ग्रहः ।
५६ उपसर्गादातो
डोऽश्यः ।
५७ व्याघ्राघ्रे प्राणि-
नसोः ।
५८ घ्राध्मापाट्धेदृशः
शः ।
५९ साहिसातिवेद्युदे-
जिधारिपारिचेते-
रनुपसर्गात् ।
६० लिम्पविन्द ।
६१ निगवादेर्नाम्नि ।
६२ वा ज्वालादिदु-
नीभूग्रहास्रोर्णः ।

६३ अवहृसासंस्रोः ।
६४ तन्व्यधीण्श्वसातः ।
६५ नृत्खन्रञ्जः शि-
ल्पिन्यऽकट् ।
६६ गस्थकः ।
६७ टनण् ।
६८ हः कालव्रीह्योः ।
६९ प्रुसृल्वोऽकः साधौ ।
७० आशिष्यऽकन् ।
७१ तिक्कृतौ नाम्नि ।
७२ कर्मणोऽण् ।
७३ शीलिकामिभ-
क्ष्याचरीक्षिक्षमो
णः ।
७४ गायोऽनुपसर्गा-
ट्टक् ।
७५ सुरासीधोः पिबः ।
७६ आतो डोऽह्वावामः ।
७७ समः ख्यः ।

७८ दृश्चाह्व. ।
७९ माद् ज्ञश्च ।
८० आशिषि हनः ।
८१ क्लेशादिभ्योऽपात् ।
८२ कुमारशीर्षाण्णिन् ।
८३ अचित्ते टक् ।
८४ जायापतेश्चिह्न-
वति ।
८५ ब्रह्मादिभ्यः ।
८६ हस्तिबाहुकपाटा-
च्छक्तौ ।
८७ नगरादगजे ।
८८ राजघः ।
८९ पाणिघताडघौ
शिल्पिनि ।
९० कुक्ष्यात्मोदरात्
भृगः खिः ।
९१ अर्होऽच् ।
९२ धनुर्दण्डत्सरुला-
ङ्गलाङ्कुशर्ष्टिय-
ष्टिशक्तितोमरघ-
टाद् ग्रहः ।
९३ सूत्राद्धारणे ।
९४ आयुधादिभ्यो
धृगोऽदण्डादेः ।
९५ हृगो वयोऽनुद्यमे ।
९६ आङः शीले ।
९७ दृतिनाथात्
पशाविः ।
९८ रजःफलेमलाद्
ग्रहः ।
९९ देववातादापः ।
१०० सकृत्स्तम्बाद्व-
त्सव्रीहौ कृगः ।
१०१ किंयत्तद्बहोरः ।
१०२ सङ्ख्याऽहर्दिवा-
विभानिशाप्र-
भाभाश्चित्रकर्त्रा-

अन्तानन्तकारया-
हरुर्धनुर्नान्दीलि-
पिलिविबलिभक्ति-
क्षेत्रजङ्घाक्षपाक्ष-
णदारजनिदोषा-
दिनदिवसाट्टः।

१०३ हेतुतच्छीलानुकू-
ले ऽशब्दश्लोकक-
लहगाथावैरचाटु-
सूत्रमन्त्रपदात्।

१०४ भृतौ कर्मणः।

१०५ क्षेमप्रियमद्रभद्रात्
खाण्।

१०६ मेघर्त्तिभयाभ-
यात्खः।

१०७ प्रियवशाद्वदः।

१०८ द्विषन्तपपरन्तपौ।

१०९ परिमाणार्थमितः
नखात्पचः।

११० कूलाभ्रकरीषा-
त्कषः।

१११ सर्वात्सहश्च।

११२ भृभृजितॄतपदमे
श्चनाम्नि।

११३ धारेर्धर्च।

११४ पुरन्दरभगन्दरौ।

११५ वाचंयमो व्रते।

११६ मन्याणिणन्।

११७ कर्तुः खश्।

११८ एजेः।

११९ शुनीस्तनमुञ्जकू-
लास्यपुष्पात् द्धेः।

१२० नाडीघटीखरीमु-
ष्टिनासिकावाताद्
ध्मश्च।

१२१ पाणिकरात्।

१२२ कूलादुद्रुजोद्वहः।

१२३ वहाभ्राल्लिहः।

७८ दश्चाङः ।

७९ प्राद् ज्ञश्च ।

८० आशिषि हनः ।

८१ क्लेशादिभ्योऽपात् ।

८२ कुमारशीर्षाण्णिन् ।

८३ अचित्ते टक् ।

८४ जायापतेश्चिह्न-
वति ।

८५ ब्रह्मादिभ्यः ।

८६ हस्तिबाहुकपाटा-
च्छक्तौ ।

८७ नगरादगजे ।

८८ राजघः ।

८९ पाणिघताडघौ
शिल्पिनि ।

९० कुक्ष्यात्मोदरात्
भृगः खिः ।

९१ अर्होऽच् ।

९२ धनुर्दण्डत्सरुला-
ङ्गलाङ्कुशर्ष्टिय-
ष्टिशक्तितोमरघ-
टाद्ग्रहः ।

९३ सूत्राद्धारणे ।

९४ आयुधादिभ्यो
धृगोऽदण्डादेः ।

९५ हृगो वयोऽनुद्यमे ।

९६ आङः शीले ।

९७ दृतिनाथात्
पशाविः ।

९८ रजःफलेमलाद्
ग्रहः ।

९९ देववातादापः ।

१०० सकृत्स्तम्बाद्व-
त्सव्रीहौ कृगः ।

१०१ किंयत्तद्बहोरः ।

१०२ सङ्ख्याऽहर्दिवा-
विभानिशाप्र-
भाभाश्चित्रकर्त्रा-

यन्तानन्तकारया-
हुरुर्धनुर्नान्दीलि-
पिलिविर्घलिभक्ति-
क्षेत्रजङ्घाक्षपाक्ष-
णादारजनिदोषा-
दिनदिवसाट्टः ।
१०३ हेतुतच्छीलानुकू-
ले ऽशब्दश्लोकक-
लहगाथावैरचाटु-
सूत्रमन्त्रपदात् ।
१०४ भृतौ कर्मणः ।
१०५ क्षेमप्रियमद्रभद्रात्
खाण् ।
१०६ मेघर्त्तिभयाभ-
यात्खः ।
१०७ प्रियवशाद्वदः ।
१०८ द्विषन्तपपरन्तपौ ।
१०९ परिमाणार्थमितः
नखात्पचः ।
११० कूलाभ्रकरीषा-
त्कषः ।
१११ सर्वात्सहश्च ।
११२ भृधृजितृतपदमे
श्चनाम्नि ।
११३ धारेर्धर्च ।
११४ पुरन्दरभगन्दरौ ।
११५ वाचंयमो व्रते ।
११६ मन्याणिणन् ।
११७ कर्तुः खश् ।
११८ एजेः ।
११९ शुनीस्तनमुञ्जकू-
लास्यपुष्पात् ध्येः ।
१२० नाडीघटीखरीमु-
ष्टिनासिकावाताद्
ध्मश्च ।
१२१ पाणिकरात् ।
१२२ कूलादुद्रुजोद्वहः ।
१२३ वहाभ्राल्लिहः ।

१२४ बहुविध्वरुस्तिलात्तुदः ।
१२५ ललाटवातशर्द्धात्तपाऽजहाकः ।
१२६ असूर्योग्राद् दृशः ।
१२७ इरम्मदः ।
१२८ नग्नपलितप्रियान्धस्थूलसुभगाढ्यतदन्ताच्व्यर्थेऽच्वेर्भुवः खिष्णुखुकञौ ।
१२९ कृगः खनट् करणे ।
१३० भावे चाशिताद् भुवः खः ।
१३१ नाम्नो गमः खड्डौ च विहायसस्तु विहः ।
१३२ सुगदुर्गमाधारे ।
१३३ निर्गो देशे ।
१३४ शमो नाम्न्यः ।
१३५ पार्श्वादिभ्यः शीङः ।
१३६ उदृध्वादिभ्यः कर्तुः ।
१३७ आधारात् ।
१३८ चरेष्टः ।
१३९ भिक्षासेनादायात् ।
१४० पुरोऽग्रतोऽग्रे सर्त्तेः ।
१४१ पूर्वात् कर्तुः ।
१४२ स्थापास्नात्रः कः ।
१४३ शोकापनुदतुन्दपरिमृजस्तम्बेरमकर्णेजपप्रियालसहस्तिसूचके ।
१४४ मूलविभुजादयः ।
१४५ दुहेर्डुघः ।
१४६ भजो विण् ।

१४७ मन्वन्क्वनिप्वि
च् क्वचित् ।
१४८ क्विप् ।
१४९ स्पृशोऽनुदकात् ।
१५० अदोऽनन्नात् ।
१५१ क्रव्यात्क्रव्यादा-
वामपक्वादौ ।
१५२ त्यदाद्यन्यसमाना-
दुपमानाद्व्याप्ये
दृशष्टक्सकौ च ।
१५३ कर्तुर्णिन् ।
१५४ अजाते शीले ।
१५५ साधौ ।
१५६ ब्रह्मणो वदः ।
१५७ व्रताभीक्ष्ण्ये ।
१५८ करणाद्यजो भूते ।
१५९ निन्द्ये व्याप्यादि-
न्विक्रियः ।
१६० हनो णिन् ।
१६१ ब्रह्मभ्रूणवृत्रात्
क्विप् ।
१६२ कृगः सुपुण्यपाप-
कर्ममन्त्रपदात् ।
१६३ सोमात्सुगः ।
१६४ अग्नेश्चेः ।
१६५ कर्मण्यग्न्यर्थे ।
१६६ दृशः क्वनिप् ।
१६७ सहराजभ्यां कृग्-
युधेः ।
१६८ अनोर्जनेर्डः ।
१६९ सप्तम्याः ।
१७० अजातेः पञ्चम्याः ।
१७१ क्वचित् ।
१७२ सुयजोर्ङ्वनिप् ।
१७३ जृषोऽतृः ।
१७४ क्तक्तवतु ।

---

१२४ बहुविध्वरुस्तिला-
स्तुदः ।

१२५ ललाटवातशर्द्धा-
त्तपाऽजहाकः ।

१२६ असूर्योग्राद् दृशः ।

१२७ इरम्मदः ।

१२८ नग्नपलितप्रिया-
न्धस्थूलसुभगा-
ढ्यतदन्ताच्व्य-
र्थेऽच्वेर्भुवः खि-
ष्णुखुकञौ ।

१२९ कृगः खनट् करणे ।

१३० भावे चाशिताद्
भुवः खः ।

१३१ नाम्नो गमः खड्डौ
च विहायसस्तु
विहः ।

१३२ सुगदुर्गमाधारे ।

१३३ निर्गो देशे ।

१३४ शमो नाम्न्यः ।

१३५ पार्श्वादिभ्यः
शीङः ।

१३६ उर्ध्वादिभ्यः
कर्तुः ।

१३७ आधारात् ।

१३८ चरेष्टः ।

१३९ भिक्षासेनादा-
यात् ।

१४० पुरोऽग्रतोऽग्रे सर्त्तेः ।

१४१ पूर्वात् कर्तुः ।

१४२ स्थापास्नात्रः कः ।

१४३ शोकापनुदतुन्द
परिमृजस्तम्बेर-
मकर्णेजपप्रिया-
लसहस्तिसूचके ।

१४४ मूलविभुजादयः ।

१४५ दुहेर्डुघः ।

१४६ भजो विण् ।

१४७ मन्वन्क्वनिप्विच्
क्वचित् ।
१४८ क्विप् ।
१४९ स्पृशोऽनुदकात् ।
१५० अदोऽनन्नात् ।
१५१ क्रव्यात्क्रव्यादा-
वामपक्वादौ ।
१५२ त्यदाद्यन्यसमाना-
दुपमानाद्व्याप्ये
दृशष्टक्सकौ च ।
१५३ कर्तुर्णिन् ।
१५४ अजातेः शीले ।
१५५ साधौ ।
१५६ ब्रह्मणो वदः ।
१५७ व्रताभीक्ष्ण्ये ।
१५८ करणाद्यजो भूते ।
१५९ निन्द्ये व्याप्यादि-
न्विक्रियः ।
१६० हनो णिन् ।

१६१ ब्रह्मभ्रूणवृत्रात्
क्विप् ।
१६२ कृञः सुपुण्यपाप-
कर्ममन्त्रपदात् ।
१६३ सोमात्सुञः ।
१६४ अग्नेश्चेः ।
१६५ कर्मण्यग्न्यर्थे ।
१६६ दृशः क्वनिप् ।
१६७ सहराजभ्यां कृञ्-
युधेः ।
१६८ अनोर्जनेर्डः ।
१६९ सप्तम्याः ।
१७० अजातेः पञ्चम्याः ।
१७१ क्वचित् ।
१७२ सुयजोर्ङ्वनिप् ।
१७३ जृषोऽतृः ।
१७४ क्तक्तवतू ।

द्वितिय पाद ।

१ श्रुसदवस्भ्यः परोक्षा वा ।

२ तत्र क्वसुकानौ तद्वत् ।

३ वेयिवदनाश्वदनूचानम् ।

४ अद्यतनी ।

५ विशेषाऽविवक्षाव्यामिश्रे ।

६ रात्रौ वसोऽन्त्ययामास्वप्तर्यद्य ।

७ अनद्यतने ह्यस्तनी ।

८ ख्याते दृश्ये ।

९ अयदि स्मृत्यर्थे भविष्यन्ती ।

१० वा काङ्क्षायाम् ।

११ कृतास्मरणाऽतिनिन्हवे परोक्षा ।

१२ परोक्षे ।

१३ हशश्वद्युगान्तप्रच्छये ह्यस्तनी च ।

१४ अविवक्षिते ।

१५ वाऽद्यतनी पुरादौ ।

१६ स्मे च वर्त्तमाना ।

१७ ननौ पृष्टोक्तौ सद्वत् ।

१८ नन्वोर्वा ।

१९ सति ।

२० शत्रानशावेष्यति तु सस्यौ ।

२१ तौ माङ्याक्रोशेषु ।

२२ वा वेत्तेः क्वसुः ।

२३ पूङ्यजः शानः ।

२४ वयः शक्तिशीले ।

२५ धारीङोऽकृच्छ्रेऽतृश् ।

२६ सुगद्विषार्हः सत्रि-

शप्तुस्तुल्ये।
२७ तृन्शीलधर्म
साधुषु।
२८ आज्यऽलङ्कृग्-
निराकृग्भूसहिरु-
चिवृतिवृधिचरि-
प्रजनापत्रप इष्णु।
२९ उदः पचिपति-
पदिमदेः।
३० भूजेः ष्णुक्।
३१ स्थाग्लाम्लापचिप
रिमृजिक्षेः स्नुः।
३२ त्रसिगृधिधृषि-
क्षिपः क्नुः।
३३ सन्भिक्षासंशेरुः।
३४ विन्द्विच्छू।
३५ शृवन्देरारुः।
३६ दाट्धेसिशदस-
दोरुः।
३७ शीङ्श्रद्धानिद्रा-
तन्द्रादयिपति-
गृहिस्पृहेरालुः।
३८ डौ सासहिवावहि-
चाचलिपापतिः।
३९ सस्रिचक्रिदधि-
जज्ञिनेमिः।
४० शृकमगमहनवृष-
भूस्थ उकण्।
४१ लषपतपदः।
४२ भूषाक्रोधार्थजुसृ-
गृधिज्वलशुच-
श्चानः।
४३ चलशब्दार्थाद-
कर्मकात्।
४४ इङितो व्यञ्जना-
द्यन्तात्।
४५ न णिङ्यसूददी-
पदीक्षः।

४६ द्रमक्रमो यङः।
४७ यजिजपिदशित्र-
वादूकः।
४८ जागुः।
४९ शमष्टकात् घिनण्।
५० युजभुजभजत्यज-
रञ्जद्विषदुषद्रुहदु
हाभ्याहनः।
५१ आङः क्रीडमुषः।
५२ प्राच्च यमयसः।
५३ मथलपः
५४ वेश्च द्रोः।
५५ विपरिप्रात्सर्त्तेः।
५६ समः पृचैपृज्वरेः।
५७ सवेः सृजः।
५८ संपरिव्यनुप्राद्वदः।
५९ वेर्विचकत्थस्रम्भ-
कषकसलसहनः।
६० व्यपाभेर्लषः।
६१ सम्प्राद्वसात्।
६२ समत्यपाभि-
व्यभेश्चरः।
६३ समनुव्यवाद्रुधः।
६४ वेर्दहः।
६५ परेर्देविमुहश्च।
६६ क्षिपरटः।
६७ वादेश्च णकः।
६८ निन्दहिंसक्लिश-
खादविनाशिव्या-
भाषासूयानेक-
स्वरात्।
६९ उपसर्गाद्देवृदेवि-
क्रुशः।
७० वृङ्भिक्षिलुण्टिज-
ल्पिकुट्टाट्टाकः।
७१ प्रात्सूजोरिन्।
७२ जीण्हक्षिविश्रि-
परिभूवमाभ्य-

माव्यथः।
७३ सृघस्यदो मरक्।
७४ भञ्जिभासिमिदो घुरः।
७५ वेत्तिच्छिदभिदः कित्।
७६ भियोरुक्कलुकम्।
७७ सृजीण्नशाङ्करप्।
७८ गत्वरः।
७९ स्मयजसहिंसदीपकम्पकमनमो रः।
८० तृषिधृषिस्वपो नजिङ्।
८१ स्थेशभासपिसकसो वरः।
८२ यायावरः।
८३ दिद्युद्दृज्जगज्जुहूवाक्प्राड्धीश्रीद्रूस्रूज्वायतस्तूकटप्रूपरिव्राड्भ्राजादयः क्विपः।
८४ शंसंस्वयंविप्राद्भुवो डुः।
८५ पुव इत्रो दैवते।
८६ ऋषिनाम्नोः करणे।
८७ लूधूसूखनिचरसहार्त्तेः।
८८ नीदाम्व्शसूयुयुजस्तुतुदसिसिचमिहपतपानहस्त्रट्।
८९ हलक्रोडास्ये पुवः।
९० दंशेस्त्रः।
९१ धात्री।
९२ ज्ञानेच्छार्चार्थञीच्छील्यादिभ्यः क्तः।
९३ उणादयः।

अथ उणादिसूत्राणि ॥

१ कृवापाजिमिस्वदिसाध्यशौदृस्नासनिजानिरहीणभ्य उण्।

२ अः।

३ म्लेच्छीडेर्ह्रस्वश्च वा।

४ नञः क्रमिगमिक्षमिखन्याकमिभ्योडित्।

५ तुदादिविषिगुहिभ्यः कित्।

६ विन्देर्न लुक् च।

७ कृगो द्वे च।

८ कनिगदिमनेः सरूपे।

९ ऋतष्टित्।

१० किच।

११ पृपलिभ्यां टित् पिप् चपूर्वस्य।

१२ क्रमिमथिभ्यां चन्मनौ च।

१३ गमेर्जम् च वा।

१४ अदुपान्त्यक्षदभ्यामश्चान्तः।

१५ मषिमसेर्वा।

१६ हसफलिकषेरा च।

१७ इवुदुपान्त्याभ्यां किदिदुतौच।

१८ जजलतितलकाकोलीसरीसृपादयः।

१९ बहुलं गुणवृद्धी चादेः।

२० णेर्लुप्।

२१ भीण्शलिवलि
कल्यतिमर्त्यर्चि-
मृजिकुतुस्तुक्षा-
धाराग्राकापानि
हानल्शुभ्यः कः।
२२ विच्चिपुषिमुषिशु-
ष्यविसृवृशुसुभृ-
धूमूनीवीभ्यः
कित्।
२३ कृगो वा।
२४ घुयुहिपितुशोर्दी-
र्घश्च।
२५ ह्रियो रश्च लो वा।
२६ निष्कतुरुष्कोदर्का-
लर्कशुल्कश्वफल्क-
किञ्जल्कोल्का
भृङ्कच्छेककेकाय-
स्कादयः।
२७ तृकुलसृकृपृपृमृदस्तु-
कुक्षुलड्घिचरि-
चटिकटिकण्टिच-
णिचपिफलिव-
मितम्यविदेयिध-
न्धिकनिजनिम-
शिक्षारिकृरिषृ-
तिवल्लिमल्लिस-
ल्ल्यलिभ्योऽकः।
२८ को रुरुण्टिरण्टिभ्यः
२९ घुधुन्दिरुचितिलि-
पुलिकुलिक्षिपि-
क्षुपिक्षुभिलिखि-
भ्यः कित्।
३० छिदिभिदिपिटेर्वा।
३१ कृपेर्गुणवृद्धि च वा।
३२ नञः पुंसेः।
३३ कीचकपेचकमेन-
कार्मकधमकवध-
कलधकजहकैरके-

ङ्क्षाश्मकलमक-
क्षुल्लकघट्टवक्काष्ठ-
क्कायय ।
३४ चालिवलिपतिघु-
तिनभिपटितटि-
नल्डिगडिभन्दिव-
न्दिमन्दिनमिक्कु-
दुपूमनिखजिभ्य
आकः ।
३५ शुभिगृहिविदिपु-
लिगुभ्यः कित् ।
३६ पिषेः पिन्पिण्यौ
च ।
३७ मघाकश्यामाकवा-
र्ताकिघून्ताकज्यो-
न्ताकगूवाकभ-
द्राकादयः ।
३८ श्रीकस्यलिकलि-
स्फटिदृपिभ्य इकः ।

३९ आङःपणिपनिप-
दिपतिभ्यः ।
४० नसिवसिकसि-
भ्यो णित् ।
४१ पापुलिकृषिकुशि-
वश्चिभ्यः कित् ।
४२ प्राङः पणिपनि-
कपिभ्यः ।
४३ सुपेर्दीर्घश्च ।
४४ स्यमेः सीम् च ।
४५ कुशिकहृदिकम-
क्षिकैतिकपिपी-
लिकादयः ।
४६ स्यमिकषिदूष्य-
निमनिमलिवल्य-
लिपालिकणिभ्य
ईकः ।
४७ जृपॄदृशॄधृमृभ्यो
कूरश्चादौ ।

४८ ऋच्यृजिह्वपीपिङ्-
शिमृड्डिशिलि-
निलीभ्यः कित्।
४९ मृदेर्वोऽन्तश्च वा।
५० सृणीकास्तीकम-
तीकपूतीकसमी-
कबाहीकवाह्लीक-
वल्मीककल्मली-
कतिन्तिडीककङ्क-
णीककिङ्किणीक-
पुण्डरीकचञ्चरीक-
फर्फरीकझर्झरीक-
घर्घरीकादयः।
५१ मियमिकटिभ-
ल्लिङ्कुहेरुकः।
५२ संविभ्यां कसेः।
५३ कृमेः क्रम् च वा।
५४ कमितिमेर्दोऽन्त-
श्च।
५५ मण्डेर्मरूड् च।
५६ कण्यणेर्णित्।
५७ कञ्चुकांशुकनंशु-
कपाङ्कुकाहिन्तुक-
चिवुकजम्बुकचु-
लुकचूचुकोल्मुक-
भावुकपृथुकमधु-
कादयः।
५८ मृमन्यञ्जिजष्ठि-
चलितलिमलिम-
ल्लिमालिमण्डि
चनिभ्यः ऊकः।
५९ शल्यणेर्णित्।
६० कणिभल्लेर्दीर्घश्च
वा।
६१ शम्बूकशाम्बूक-
वृषूकमधूकोलूको-
रुवूकवरूकादयः।
६२ किरोऽङ्को रो लश्च

वा ।

६३ रालापाकाभ्यः

कित् ।

६४ कुलिचिरिभ्यामि

क्कक् ।

६५ कलेरविक्कः ।

६६ कमेरेलकः ।

६७ जीवेरातृको जैव् च ।

६८ हृभूलाभ्य आणकः ।

६९ प्रियः कित् ।

७० धालूशिङ्घिभ्यः ।

७१ शीभीराजेश्चानकः ।

७२ अणेर्डित् ।

७३ कनेरीनकः ।

७४ गुड ईधुकैधुकौ ।

७५ वृतेस्तिकः ।

७६ कृतिपुतिलतिभि-

दिभ्यः कित् ।

७७ इष्याशिमसिभ्य-

स्तकक् ।

७८ भियो द्वे च ।

७९ हृरुहिपिण्डिभ्य

ईतकः ।

८० कुपेः कित् ।

८१ बलिविलिशलि-

दमिभ्य आहकः ।

८२ चण्डभल्लिभ्या-

मातकः ।

८३ श्लेष्मातकाम्रात-

कामिलातकपिष्टा

तकादयः ।

८४ शमिमनिभ्यां खः ।

८५ इयलेरिच वा ।

८६ पूमुहोः पुन्मूरौ च ।

८७ अरोर्डित् ।

८८ उपेः किल्लुक्

च ।

८९ महेरुचास्य वा ।

९० न्युङ्खादयः ।

९१ मयेधिभ्यामूखेखौ ।

९२ गम्यमिरम्यजिगद्यदिक्ष्मगडिखडिगृभृवृसृभ्यो-गः ।

९३ पूमुदिभ्यां कित् ।

९४ भृवृभ्यांनोऽन्तश्च ।

९५ द्रमो णिद्वा ।

९६ शृङ्गशार्ङ्गादयः ।

९७ तडेरागः ।

९८ पतितमितृपकृशृल्वादेरङ्गः ।

सृवृनृभ्यो णित् ।

१०२ स्फुलिकलिपल्यादृभ्यइङ्गक् ।

१०३ भलेरिदुतौ चातः ।

१०४ अदेर्णित् ।

१०५ उच्चिलिङ्गादयः ।

१०६ माङस्तुलेकङ्गक् ।

१०७ कमितमिशमिभ्यो डित् ।

१०८ सर्तेः सुर्च ।

१०९ स्थार्तिजनिभ्यो घः ।

११० मघाघट्घाघदीर्घादयः ।

१११ सर्तेरघः ।

११२ कूपूसामिणभ्यश्चट् दीर्घश्च ।

११५ क्रकचादय ।

११६ पिशेराचक् ।

११७ मृञ्चपिभ्यामिचः ।

११८ म्रियतेरीचण् ।

११९ लपेरुचः कश्च ।

१२० गुडेरूचट् ।

१२१ सिवेर्डित् ।

१२२ चिमेर्डो चडश्चौ ।

१२३ कुटिकुलिकल्युदिभ्यइश्चक् ।

१२४ तुदिमदिपचादिगुगमिकाचिभ्यच्छक् ।

१२५ पीपूभ्यो ह्रस्वश्च ।

१२६ गुलुञ्छपिलिपिञ्छैधिञ्छादयः ।

१२७ वियो जक् ।

१२८ पुवः पुन् च ।

१२९ कुवः कुच् कुनौ च ।

१३० कुटेरजः ।

१३१ भिषेर्भिषभिष्णौ च वा ।

१३२ मुर्वेर्मुर् च ।

१३३ बलेर्वोन्तश्च ।

१३४ उटजादयः ।

१३५ कुलेरिजक् ।

१३६ कुगोऽञ्जः ।

१३७ भ्रमेञ्जः ।

१३८ लुपेष्टः ।

१३९ नमितनिजनिवनिसनो लुक् च ।

१४० जनिपणिकिजुभ्यो दीर्घश्च ।

१४१ घटाघाटाघण्टादय ।

१४२ दिव्यविशुकुकचिंशाकिकङ्किकृपिचपिचमिकस्येघिकर्किमर्किककिल-

तृकृसृभृवृभ्योऽटः॥
१४३ कुलिविलिभ्यां कित्।
१४४ कपटकीकटादयः।
१४५ अनिशॄपॄवॄललिभ्य आटः।
१४६ सृसृपेः कित्।
१४७ किरो लश्च वा।
१४८ कपाटविराटशृङ्गाटमपुन्नाटादयः।
१४९ चिरेरिटो भ् च।
१५० टिपटश्चर् च वा।
१५१ तृकृकृपिकम्पिकृषिभ्यः कीटः।
१५२ खञ्जेररीटः।
१५३ गृजृदृवृभृभ्य उट उडश्च।
१५४ मङ्केर्मंकमुकौ च।
१५५ नर्कुटकुक्कुटोत्कुरुटमुरुटपुरुटादयः।
१५६ दुरो द्रः कूटश्च दुर् च।
१५७ वन्धेः।
१५८ चपेरेटः।
१५९ ग्रो णिल्।
१६० कुशकुशाखेरोटः।
१६१ कपोटवकोटाक्षोटकर्कोटादयः।
१६२ वनिकणिकाष्युषिभ्यष्ठः।
१६३ पीविशिकुपिपृपिभ्य कित्।
१६४ कुषेर्वा।
१६५ शमेर्लुक् च वा।
१६६ पष्ठैधिठादयः।
१६७ मृजृशृकम्यमिरमिरपिभ्योऽठः।
१६८ पञ्चमात् डः।

१६९ कण्यणिखनिभ्यो णिद्वा।

१७० कुगुहुनीकुणितुणिपुणिमुणिशुन्यादिभ्यः कित्।

१७१ अस्तृतृभ्यालिख्यविचमिवभियमिचुरिकुहेरडः।

१७२ विहडकहोडकुरडकेरडकोडादयः।

१७३ जृकृतृशृसृभृवृभ्योऽण्डः।

१७४ पूगो गादिः।

१७५ वनेस्त च।

१७६ पिचण्डैरण्डस्वरण्डादयः।

१७७ लगेरुडः।

१७८ कुशेरुण्डक्।

१७९ शमिषणिभ्यां ढः।

१८० कुणेः कित्।

१८१ नञः सहेः षा च।

१८२ इणुर्विशावेणिपृकृवृतृजृदृसृपिपणिभ्यो णः।

१८३ घृवीह्वाशुष्युषितृषिकृष्यर्तिभ्यः कित्।

१८४ द्रोर्वा।

१८५ स्थाक्षुतोरूच।

१८६ भ्रूणतृणगुणकार्णतीक्ष्णश्लक्ष्णाभीक्ष्णादयः।

१८७ तृकृशृपृभृवृश्रुरुहिलक्षिविचक्षिचुक्किवुक्कितङ्कयङ्किमक्किकक्किचरिसमीरेरणः।

१८८ कृगृपृकृपिवृषिभ्यः कित्।

१८९ घृषिवहेरिश्चोपान्त्यस्य।

१९० चिक्कणकुक्कणकृकणकुक्कणत्रवणोल्वणोरणलवणवङ्क्षणादयः।

१९१ कृपिविषिवृषिधृषिसृपियुषिद्रुहिग्रहेराणक्।

१९२ पषो णित्।

१९३ कल्याणपर्याणादयः।

१९४ द्रुहृबृहिदक्षिभ्य इणः।

१९५ ऋद्रुहेः कित्।

१९६ ऋकृवृधृदारिभ्य उणः।

१९७ क्षः कित्।

१९८ भिक्षुणी।

१९९ गादाभ्यामेष्णक्।

२०० दम्यमितमिमावापूधूगृजहृसिवस्यसिवितसिमसीण्भ्यस्तः।

२०१ चीरीभूदूमूघृपाधाग्चित्यर्त्यञ्जिपसिमुसिवुसियिसिरमिधुषिपूर्विभ्यः कित्।

२०२ सूप्रो वा।

२०३ स्रुसितनितुसेर्दीर्घश्च वा।

२०४ पुतपित्तनिमित्तोतशुक्ततिक्तलिप्तसूरतस्रुक्तनादयः

२०५ कृगो यङः।

१६९ कण्यणिग्वनिभ्यो णिद्वा ।

१७० कुगुहुनीकुणितुणिपुणिमुणिशुन्यादिभ्यः कित् ।

१७१ ऋसृतृन्यालिख्यविचमिवमियमिचुरिकुहेरडः ।

१७२ विहडकहोडकुरडकेरडक्रोडादयः ।

१७३ जृकृतृशृसृभृवृभ्योऽण्डः ।

१७४ पूगो गादिः ।

१७५ वनेस्त च ।

१७६ पिचण्डैरण्डस्वरण्डादयः ।

१७७ लगेरुडः ।

१७८ कुशेरुण्डक् ।

१७९ शमिषणिभ्यां ढः ।

१८० कुणेः कित् ।

१८१ नञ सहेः पा च ।

१८२ इणुर्विशावेणिपृकृवृतृजृदृसृपिपणिभ्यो णः ।

१८३ घृवीह्वाशुष्युषितृषिकृष्यर्तिभ्यः कित् ।

१८४ द्रोर्वा ।

१८५ स्थाक्षुतोरूच ।

१८६ भ्रूणतृणगुणकार्णतीक्ष्णश्लक्ष्णाभीक्ष्णादयः ।

१८७ तृकृशृपृभृवृश्रुरुहिलक्षिविचक्षिचुक्तिवुक्तितङ्ग्यङ्गिमङ्गिकङ्गिचरिसमीरेरणः ।

१८८ कृगॄपॄकॄपिघृषिभ्यः कित्।

१८९ धृषिवहेरिश्चोपान्त्यस्य।

१९० चिक्कणकुक्कणकृकणकुङ्कणत्र्वणोल्वणोरणलवणवङ्क्षणादयः।

१९१ कृपिविषिवृषिधृषिमृषियुषिद्रुहिभ्रहेराणक्।

१९२ पणो णित्।

१९३ कल्याणपर्याणादयः।

१९४ द्रुहवृहिदक्षिभ्य इणः।

१९५ ऋद्रुहेः कित्।

१९६ ऋकॄवॄधॄदारिभ्य उणः।

१९७ क्षः कित्।

१९८ भिक्षुणी।

१९९ गादाभ्यामेष्णक्।

२०० दम्यमितमिमावापुधुगॄजहसिवस्यसिविलसिमसीण्भ्यस्तः।

२०१ च्चीरीभूदूमूधूपाधाग्चित्यर्त्यञ्जिपसिमुसिवुसिविसिरमिधुविपूर्विभ्यः कित्।

२०२ लूभ्रो वा।

२०३ सुसितनितुसेर्दीर्घश्च वा।

२०४ पुतपित्तनिमित्तोत्तशुक्तातिक्तलिप्तसूरतमुहूर्तादयः

२०५ कृगो यङ्ः।

२०६ इवर्णादिलुंपि ।
२०७ दृपृभृमृशीयजिखलिचलिपर्विपच्यमिनमितमिहृशिहृर्यिकक्लिभ्योऽतः ।
२०८ पृपिरञ्जिसिकिकालायृभ्यः कित् ।
२०९ कृभृकल्यलिचिलिविलीलिलानाथिभ्य आतक् ।
२१० हृश्याशुहिश्रोणिपलिभ्य इतः ।
२११ नञ आपेः ।
२१२ कुशिपिशिपृषिकुषिकुस्युचिभ्यः कित् ।
२१३ हृग ईतण् ।
२१४ अदो भुवो डुतः ।
२१५ कुलिभयिभ्यामूतक् ।
२१६ जीवेर्मश्च ।
२१७ कवेरोतः प् च ।
२१८ आस्फायेर्डित् ।
२१९ जृविशिभ्यामन्तः ।
२२० रुहिनन्दिजीविप्राणिभ्यष्टिदाशिषि ।
२२१ तृजिभूवदिवहिवसिभास्यदिसाधिमदिगडिगण्डिमण्डिनन्दिरेविभ्यः ।
२२२ सीमन्तहेमन्तभदन्तदुष्यन्तादयः ।
२२३ शकेरुन्तः ।
२२४ कर्षेर्डित् ।
२२५ कमिभ्रुगार्तिभ्यस्थः

२२६ अवाद् गोऽच वा।
२२७ नीनूरमितृतुदिवचिरिचिसिच्चिश्विहनिपागोपावोझाभ्यः कित्।
२२८ न्युद्भ्यां शीङः।
२२९ अवभृनिर्ऋसमिण्भ्यः।
२३० सर्तेर्णित्।
२३१ पथयूथगूथकुथतिथनिथसूरथादयः।
२३२ भृशीशपिशमिगमिरमिवन्दिवश्विजीविप्राणिभ्योऽथः।
२३३ उपसर्गाद् वसः।
२३४ विदिभिदिच्छिदिदुहिभ्यः कित्।
२३५ रोर्वा।
२३६ अर्त्तृभ्यामूथः।
२३७ शाशपिमनिकनिभ्यो दः।
२३८ आपोऽप् च।
२३९ गोः कित्।
२४० भृतुकुसुभ्यो नोऽन्तश्च।
२४१ कुसेरिदेदौ।
२४२ इङ्गयर्विभ्यामुदः।
२४३ ककेर्णिद्वा।
२४४ कुमुदबुद्बुदादयः।
२४५ ककिमकिभ्यामन्दः।
२४६ कल्यलिपुलिकुरिकुणिमणिभ्य इन्दक्।
२४७ कुपेर्व च वा।
२४८ पृपलिभ्यां णित्।
२४९ यमेरुन्दः।

२५० मुचेर्लुकुन्दकुकुन्दौ।

२५१ स्कन्धमिभ्यां धः।

२५२ नेः स्यतेरधक्।

२५३ मङ्गेर्नलुक् च।

२५४ आरगेर्वधः।

२५५ पराच्छ्रो डित्।

२५६ इपेरुधक्।

२५७ कोरन्धः।

२५८ व्याधापन्यनिस्व
दिस्वपिवस्यज्य-
तिसिविभ्यो नः।

२५९ षसेर्णित्।

२६० रसेर्वा।

२६१ जीण्शीदीबुध्य-
विमीभ्यः।

२६२ सेर्वा।

२६३ सोरू च।

२६४ रमेस्त च।

२६५ कुशेवृद्धिश्च।

२६६ शुसुनिभ्यो माडो
डित्।

२६७ शीङः सन्वत्।

२६८ दिननग्नफेनचिह्न
व्रध्नघेनस्तेनच्यौ-
त्नादयः।

२६९ स्वसिरसिरुचिजि-
मस्जिदेविस्यन्दि-
चन्दिमन्दिमण्डि-
मदिदहिवध्या-
देरनः।

२७० अशो रश्चादौ।

२७१ उन्देर्न लुक च।

२७२ हनेर्धतजघौ च।

२७३ तुदादि भृजिरञ्जि-
निधाभ्यः कित्।

२७४ सूधूभूभ्रस्जिभ्यो
वा।

२७५ विदनगगनगह-
नादयः।
२७६ संस्तुस्पृशिमन्थे-
रानः।
२७७ युयुजियुधिवुधिमृ-
शिहृशीशिभ्यः
कित्।
२७८ मुमुचानयुयुधान-
शिश्विदानजुहु-
राणजिह्वियाणाः।
२७९ ऋञ्जिरञ्जिमन्दि
सह्यर्हिभ्योऽसानः।
२८० हृह्वियजेः कित्।
२८१ वृधेर्वा।
२८२ श्याकठिखलिन-
ल्यविक्रुण्डिभ्य
इनः।
२८३ घृजितुहिपुलिपु-
टिभ्यः कित्।
२८४ विपिनाजिनादयः।
२८५ महेर्णिद्वा।
२८६ खलिहिंसिभ्या-
मीनः।
२८७ पठेर्णित्।
२८८ यम्यजिशकयर्जि-
शीयजितृभ्य
उनः।
२८९ लषेः श च।
२९० पिशिमिथिक्षुधि-
भ्यः कित्।
२९१ फलेर्गोऽन्तश्च।
२९२ वीपतिपटिभ्य-
स्तनः।
२९३ पृपूभ्यां कित्।
२९४ कृलयशौभ्यां स्नक्।
२९५ अर्तेः शसानः।
२९६ भापाचणिचमिवि-
षिस्पृतृचीतल्य-

लिशमिरमिव
पिभ्य पः।
२९७ युसुकुकृतुभ्युस्त्वा
देरूच।
२९८ कृशृसृभ्य ऊर्
चान्तस्य।
२९९ शदिबाधिखनि-
हनेः ष च।
३०० पम्पाशिल्पादयः॥
३०१ क्षुचुपिपूभ्यः कित्।
३०२ नियो वा।
३०३ उम्यवेर्लुक् च।
३०४ दलिवलितलिख-
जिघ्वजिकचि
भ्योऽपः।
३०५ सुजिकुतिकुटिवि-
टिकुणिकुष्युषि-
भ्यः कित्।
३०६ शंशेः श इवातः।
३०७ विष्टपोलपवाल-
पादपः।
३०८ कलेरापः।
३०९ विशेरिपक्।
३१० दलेरीपो दिल् च।
३११ उडेरुपक्।
३१२ अशः ऊपः पञ्च।
३१३ सर्तेः षपः।
३१४ रीशीभ्यां फः।
३१५ कलिगलेरस्योच।
३१६ शफकफशिफा-
शोफादयः।
३१७ वलिनितनिभ्यां
बः।
३१८ शम्यमेर्णिद्वा।
३१९ शल्यलेरुश्चातः।
३२० तुम्बस्तम्बादयः।
३२१ कुकडिकटि
वटेरम्बः।

३२२ कदेर्णिद्वा।
३२३ शिलविलादेःकित्
३२४ ह्लिण्डिविलेः कि-
म्बो न लुक् च।
३२५ डीनीबन्धिशृधिच-
लिभ्यो डिम्बः।
३२६ कुट्युन्दिचुरितुरि-
पुरिमुरिकुरिभ्यः
कुम्बः।
३२७ [illegible]रमिहृनिजन्य-
तिदलिभ्यो भः।
३२८ इणः कित्।
३२९ कृशृगृशलिकलि-
कांडिगर्दिरासिर-
भिवडिवल्लेरभः।
३३० सनेर्डित्।
३३१ ऋषिवृषिलुसि-
भ्यः कित्।
३३२ सिटिकिभ्यामिभः
सैरटिट्टौ च।
३३३ ककेरुभः।
३३४ कुकेः कोऽन्तश्च।
३३५ दमो दुण्ड् च।
३३६ कृकलेरम्भः।
३३७ काकुसिभ्यां
कुम्भः।
३३८ अर्तीरिस्तुसुहु
सृधृधूसृक्षियक्षि-
भावाव्याधापा-
यावलिपदिनी-
भ्यो मः।
३३९ ग्रसिहाग्भ्यां ग्रा-
जिह्मौ च।
३४० विलिभिलिसि-
धीन्धिधूसूशाध्या-
रुसिविशुषिमुषी-
षिसुहियुधिद-
सिभ्यः कित्।

३४१ क्षुहिभ्यां वा ।
३४२ अवेर्ह्रस्वश्च वा ।
३४३ सेरी च वा ।
३४४ भियः षोऽन्तश्च वा ।
३४५ तिजियुजेर्ग् च ।
३४६ रुक्मग्रीष्मकूर्मसूर्मजाल्मगुल्मघ्रोमपरिस्तोमसूक्ष्मादयः ।
३४७ सृपृप्रथिचरिकडिकर्देरमः ।
३४८ अवेर्ध् च वा ।
३४९ कुट्टिवेष्टिपूरिपिषिसिञ्चिगण्यर्पिवृमह्निभ्य इमः ।
३५० वयिमखचिमादयः
३५१ उद्घटिकुल्यलिकुथिकुरिकुटिकुडिकुसिभ्यः कुमः ।
३५२ कुन्दुमलिन्दुमकुङ्कुमविद्रुमपद्रुमादयः ।
३५३ कुथिगुधेरूमः ।
३५४ विहाविशापचिभिद्यादेः केलिमः।
३५५ दो डिमः ।
३५६ डिमेः किन् ।
३५७ स्याछामासासूमन्यनिकनिषसिपलिकलिशलिशकीर्ष्यसहिबन्धिभ्यो यः ।
३५८ नञो हलिपनेः ।
३५९ सञ्जेर्ध् च ।
३६० मृशीपसिवस्यनिभ्यस्ताद्विः ।
३६१ ऋशिजनिपुणिकृ-

तिभ्यः कित्।
३६२ कुलेर्ड् च वा।
३६३ अगपुलाभ्यां स्तम्भेर्डित्।
३६४ शिक्यास्याढ्यमध्यविन्ध्यधिष्ण्याघन्यहर्म्यसत्यनित्यादयः।
३६५ कुगुवलिमलिकणितन्यास्यक्षेरयः
३६६ चायेः केक् च।
३६७ लादिभ्यः किल्।
३६८ कसेरलादिरिच्चास्य।
३६९ वृङः शषौ चान्तौ।
३७० गयहृदयादयः।
३७१ मुचेर्घयघुयौ।
३७२ कुलिलुलिकलिकषिभ्यः कायः।
३७३ श्रुदक्षिगृहिस्पृहिमहेराय्यः।
३७४ दधिपाय्यदीधीषाय्यौ।
३७५ कौतेरियः।
३७६ कृगः कित्।
३७७ मृजेर्णालीयः।
३७८ वेतेस्तादिः।
३७९ घाग्राजिहृरमियाज्यर्तेरन्यः।
३८० हिरण्यपर्जन्यादयः।
३८१ वदिसहिभ्यामान्यः।
३८२ वृङ एण्यः।
३८३ मदेः स्यः।
३८४ रुचिभुजिभ्यां किष्यः।
३८५ वच्यर्थिभ्यामुष्यः।

३८६ वचोऽथ्य उत् च।

३८७ भीवृधिरुधिवज्य-
गिरमिवमिवपिज-
पिशाकिंस्फायिच-
न्दीन्दिपदिमदिम-
न्दिचन्दिदसिघ-
सिनसिहस्यसि-
वासिवहिस-
हिभ्यो रः।

३८८ ऋज्यजितञ्चिवञ्चि-
रिपिसृपितृपिदृपि-
चुपिक्षिपिक्षुपि-
क्षुदिमुदिरुदिछि-
दिभिदिखिदुन्दि-
दम्भिमशुभ्युम्भि-
दंशिचिसिवहि-
विसिवसिशुचि-
सिधिगृधिवीन्धि-
श्वितिवृतिनीशी-

सुसूभ्यः कित्।

३८९ इण्धागूभ्यां वा।

३९० चुम्बिकुम्बितुम्बे-
र्नलुक् च।

३९१ भन्देर्वा।

३९२ चिजिशुसिमित-
म्यमम्यदेर्दीर्घश्च।

३९३ चकिरमिविकसेरु
चास्य।

३९४ शदेरूच।

३९५ कृतेः कृकृच्छ्रौ च।

३९६ खुरक्षुरदूरगौरवि-
प्रकुप्रश्वभ्राभ्रधूम्रा-
न्भ्ररन्ध्रशिलिन्ध्रौ-
क्रूपुण्ड्रतीव्रनीव्रशी
ब्रोग्रतुग्रसुग्रनिद्रा
तन्द्रासान्द्रगुन्द्रा-
रिज्ञादयः।

३९७ ऋच्छिचटिवटिकु-

टिकठिवठिमव्य
डिशीकृशीभृकदि-
चदिकन्दिमन्दि-
मुन्दिमन्थिमञ्जि
पञ्जिपिञ्जिकमि-
समिचमिवमिभ्र-
म्यमिदेविचासि-
कास्यर्तिजीविव-
र्बिंकुशुदोररः।
३९८ अवेर्घ् च वा।
३९९ मृद्युन्दिपिठिकुरि
कुहिभ्यः कित्।
४०० शाखेरिदेतौ चातः।
४०१ शपेः फू च।
४०२ दमेर्णिद्वा दश्च डः।
४०३ जठरक्रकरमकरशं-
करकर्परकूर्परतो-
मरपामरप्रामर-
माध्वरसगरनगर-
तगरोदरादरशद-
रदृदरकूकरकुकुन्द-
रगोर्वराम्बरमुख-
रखरडहरकुञ्जरा-
जगरादयः।
४०४ मुदिगूरिभ्यां टिदू-
गजौ चान्तौ।
४०५ अग्यङ्गिमदिम-
न्दिकडिकसिका-
सिमृजिकञ्जिक-
लिमलिकचिभ्य
आरः।
४०६ ञः कादिः।
४०७ कृगो मादिश्च।
४०८ तुषिकुठिभ्यां
कित्।
४०९ कमेरत उच्च।
४१० कनेः कोविदकर्बु-
दकाञ्चनाश्च।

४११ द्वारशृंगारभृंगारकल्हारकान्तारकेदारखारडादयः।

४१२ मदिमन्दिचन्दिपदिखदिसहिवहिकृसृभ्य इरः।

४१३ शवशशेरिखातः।

४१४ श्रन्थेः शिथ् च।

४१५ अशेर्णित्।

४१६ शुषीषिबन्धिरुधिरुचिमुचिमुहिमिहितिमिमुदिखिदिच्छिदिभिदिस्थाभ्यः कित्।

४१७ स्थविरपिठिरस्फिराजिरादयः।

४१८ कृशॄपॄपूगृमञ्जिकुटिकटिपटिकण्डिशौण्डिहिंसिभ्य ईरः।

४१९ घसिवशिपुटिकुरिकुलिकाभ्य कित्।

४२० कशेर्मोऽन्तश्च।

४२१ वनिवपिभ्यांणित्।

४२२ जम्बीराभीरगभीरगम्भीरकुम्भीरभडीरभण्डीरडिण्डीरकिर्मीरादयः।

४२३ वाश्यसिवासिमसिमथ्युन्दिमन्दिचलिचङ्कयङ्किकाषिचकिषन्धिभ्य उरः।

४२४ मङ्केर्नलुक् चोच्चास्य।

४२५ विधेः कित्।

४२६ श्वशुरकुकुन्दुरदर्दुरनिचुरप्रचुरचि-

क्षुरक्षुरकुक्कुर-
क्कुर्कुरशर्कुरनूपुर-
निष्ठुरविधुरम-
दुगुरवागुरादयः।
४२७ मीमसिपशिख-
टिखडिखर्जिक-
र्जिसर्जिकुपिवल्लि
मण्डिभ्य ऊरः।
४२८ महिकणिचण्य-
णिपल्यलितलि-
मलिशलिभ्यो
णित्।
४२९ स्थाविडेः कित्।
४३० सिन्दूरकर्चूरप-
त्तूरधुत्तूरादयः।
४३१ कुगुपतिकथिकुथि-
कठिकुठिकुटिग-
डिगुडिमुदिमूलि-
दंशिभ्यः केरः।

४३२ शतेरादयः।
४३३ कठिचकिसद्दिभ्य
ओरः।
४३४ कोरचोरमोरकि-
शोरघोरहोरादो-
रादयः।
४३५ किशॄभृभ्यः कर।
४३६ सूपुषिभ्यां कित्।
४३७ अनिकाभ्यां तरः।
४३८ इणपूभ्यां कित्।
४३९ मीज्यजिमामद्य-
शौचसिकिभ्यः
सरः।
४४० कृधूतन्यृपिभ्यः
कित्।
४४१ कृगृशॄदृभृग्चति-
खटिकटिनिषदि-
भ्यो घरट्।
४४२ अश्नोतेरीचादेः।

४४३ नीमीकुतुचेर्दीर्घश्च ।

४४४ तीवरधीवरपीवरछित्वरछत्वरगह्वरोपह्वरसंयद्वरोदुम्बरादयः ।

४४५ कडेरेवराङ्गरौ ।

४४६ त्रट् ।

४४७ जिभृसृम्रस्जिगमिनमिनश्यसिहनिविपेर्वृद्धिश्च ।

४४८ दिवेर्द्यौ च ।

४४९ सूसूखन्युषिभ्यः कित् ।

४५० स्त्री ।

४५१ हुयामाश्रुवसिभसिगुवीपचिवचि-
धृयम्यमिमनित-
निसदिछादिक्षि-
क्षदिलुपिपतिधृ-
भ्यस्त्रः ।

४५२ श्वितेर्वश्च मो वा ।

४५३ गमेरा च ।

४५४ चिमिदिशंसिभ्यः कित् ।

४५५ पुत्रादयः ।

४५६ वृगृनक्षिपचिवच्यमिनमिवमिवपिवधियजिपतिकडिभ्योऽत्रः ।

४५७ सोर्विदः कित् ।

४५८ कृतेः कृन्त् च ।

४५९ बन्धिवहिकटयश्यादिभ्य इत्रः ।

४६० भूगृवदिचरिभ्यो णित् ।

४६१ तनितृलापात्रादिभ्य उत्रः ।

४६२ शामाश्याशक्य-
म्यमिभ्यो लः।
४६३ शुकशीमूभ्यःकित्
४६४ भिल्लाच्छभल्लसो-
विदल्लादयः।
४६५ मृदिकन्दिकुण्डि-
मण्डिमङ्गिपटि-
पाटिशकिकेवृद्रे-
वृकमियमिशलि-
कलिपलिगुध्व-
श्विचश्विवपिवहि-
दिहिकुहितूसृपि
शितुसिकुस्यनि-
द्रमेरलः।
४६६ नहि लङ्घेर्दीर्घश्च।
४६७ ऋजनेर्ग्रोऽन्तश्च।
४६८ तृपिवपिकुपिकु-
शिकुटिवृपिमुसि-
भ्यः कित्।
४६९ कोर्वा।
४७० शमेर्बं च वा।
४७१ छो ङग्गादिर्वा।
४७२ मृजिखन्याहनि-
भ्यो डित्।
४७३ स्थोवा।
४७४ मुरलोरलविरल-
केरलकपिञ्जल-
कज्जलेज्जलकोम-
लभूमलसिंहल-
काहलशकलपा-
कलयुगलभगल-
विदलकुन्तलोत्प-
लादयः।
४७५ ऋकमृभृतनितमि-
चषिचपिकपिकी-
लिपलिबलिपञ्चि-
मङ्गिगण्डिमण्डि-
चण्डितण्डिपि-
ण्डिनन्दिनदि

शाकिभ्य आलः ।

४७६ कूलिपिलिविशि-
विडिमृडिकुणि-
पीप्रीभ्यः कित् ।

४७७ भजेः कगौ च ।

४७८ सर्तेर्गोऽन्तश्च ।

४७९ पतिकॄलूभ्यो णित् ।

४८० चात्वालकङ्काल-
हिन्तालवेताल-
जम्बालशब्दाल-
ममाप्तालादयः ।

४८१ कल्यनिमहिद्रमि-
जटिभटिकुटिच-
ण्डिशण्डितुण्डि-
पिण्डिभूकुकि-
भ्य इलः ।

४८२ भण्डेर्न लुक् च वा ।

४८३ गुपिमिथिभुभ्यः
क्रित् ।

४८४ स्थण्डिलकपिल-
विचकिलादयः ।

४८५ हृपिवृतिचटिपटि-
शकिशङ्कितण्डि-
मङ्ग्युल्कणिठभ्य
उलः ।

४८६ स्थावङ्किबंहिवि-
न्दिभ्यः किन्न
लुक् च ।

४८७ कुमुलतुमुलनिचु-
लवञ्जुलमञ्जु-
लपृथुलविशंस्थु
लाङ्गुलमुकुलश-
ष्कुलादयः ।

४८८ पिञ्जिमञ्जिकण्डि-
गण्डिवलिवधि-
वञ्चिभ्य ऊलः ।

४८९ तमेर्वोऽन्तो दीर्घ-
स्तु वा ।

४९० कुलिपुलिकुशिभ्यः कित् ।
४९१ दुकूलकुकूलवव्बूल लाङ्गुलशार्दूलादयः ।
४९२ महेरेलः ।
४९३ कटिपटिकण्डिगण्डिशकिकपिचहिभ्य ओलः ।
४९४ ग्रह्यादिभ्यः कित् ।
४९५ पिञ्छोलकल्लोलककोलमकोलादयः ।
४९६ वलिपुषेः कलक् ।
४९७ भिगः खलश्चैव ।
४९८ ओ नोऽन्तो ह्रस्वश्च
४९९ शमिकमिपलिभ्यो बलः ।
५०० तुल्वलेल्वलादयः ।
५०१ शीवस्तलवपालवालणबलणवलाः ।
५०२ रुचिकुटिकुपिकशिशालिद्रुभ्यो मलक् ।
५०३ कुशिकमिभ्यां कुलकुमौ च ।
५०४ पतेः सल ।
५०५ लटिखटिखलिनलिकण्यशौस्टृशृकृगृदॄपृशापिश्याशालापदिहृसीणभ्यो वः ।
५०६ श्रीङापो ह्रस्वश्च वा ।
५०७ उर्दैर्घ च ।
५०८ गन्धेरचोन्तः ।
५०९ लपेर्लिप् च वा ।
५१० सलेर्णिद्वा ।
५११ निघृषीण्यृषिश्रुग्रुषिक्किणिविशि-

विल्यविपृभ्यः कित्।

५१२ नञो भुवो डित्।

५१३ लिहेर्जिह च।

५१४ महाह्लायह्लास्वच्छेवाग्रीवामीवाब्वादयः।

५१५ वडिवटिपेलृचणिपणिपल्लिचल्लेरव।

५१६ मणिवसेर्णित्।

५१७ मलेर्वा।

५१८ कितिकुडिकुरिमुरिस्थाभ्यः कित्।

५१९ कैरवभैरवमुतवकारण्डवादीनवादयः।

५२० शृणातेरावः।

५२१ प्रथेरिवट् पृथ् च।

५२२ पलिसच्चेरिवः।

५२३ स्पृशेः श्वः पार्च।

५२४ कुडितुब्ध्यडेरुवः।

५२५ नीह्विण्ध्यैप्यापादामाभ्यस्त्वः।

५२६ कृजन्येधिपाभ्यः इत्वः।

५२७ पादावम्यमिभ्य शः।

५२८ कृधृभृवनिभ्यः कित्।

५२९ कोर्षा।

५३० क्लिशः के च।

५३१ उरेरशक्।

५३२ कलेष्टित्।

५३३ पलेराशः।

५३४ कनेरीश्वातः।

५३५ कुलिकनिकणिपलिवडिभ्यः किशः।

५३६ घलेर्णिङ्खा।
५३७ तिनिशेतिशादय।
५३८ मस्ज्यङ्क्भ्यामुश।
५३९ अर्तीण्भ्यां
पिशतशौ।
५४० वृकृतृमीङ्माभ्यः
षः।
५४१ योरुच्च वा।
५४२ स्नुपूसूभ्यर्कल्वभ्यः
कित्।
५४३ श्लिपेः शे च।
५४४ कोरषः।
५४५ युजलेराषः।
५४६ अर्पेरिषः।
५४७ मह्याविभ्यां टित्।
५४८ रुहेर्वृद्धिश्च।
५४९ अमिमृभ्यां णित्।
५५० तवेर्वा।
५५१ कलेः किल्ब् च।

५५२ नञो व्यथेः।
५५३ कृतृभ्यामीषः।
५५४ ऋजिजवृपृभ्यः
किल्।
५५५ अमेर्वैरादिः।
५५६ उषेर्णोऽन्तश्च।
५५७ ऋपृनहिहनिकलि-
बलिचपिवपिकु-
पिहृयिभ्य उषः।
५५८ विदिपृभ्यां कित्।
५५९ अपुषधनुषादयः।
५६० खलिफलिवृपृकजृ-
लम्बिमञ्जिपीचि-
हन्यञ्जिमञ्जिग-
पञ्च्यर्तिभ्य ऊषः।
५६१ कोरदूषाटरूषका-
रूषशैलूषपिञ्जू-
षादयः।
५६२ कलेर्मषः।

५६३ कुठेश्च माषक्।
५६४ मावावद्यमिकमि-
हनिमानिकष्य-
शिपचिमुचियजि-
वृतृभ्यः सः।
५६५ व्यवाभ्यां तने
रीच वेः।
५६६ प्लुषेः प्लष् च।
५६७ ऋजिरिषिकुषिकृ
तिव्रश्च्युन्दि-
शृभ्यः कित्।
५६८ गुधिगृधेस्त च।
५६९ तप्यणिपन्यल्य-
विरधिनभिनम्य-
मिचमितमिचव्य
तिपतेरसः।
५७० सृवयिभ्यां णित्।
५७१ वहियुभ्यां वा।
५७२ दिवादिरभिलस्यु-
रिभ्यः कित्।
५७३ फनसतामर-
सादयः।
५७४ युषलिभ्यामासः।
५७५ किलेः कित्।
५७६ तलिकसिभ्या-
मीसण्।
५७७ सेर्डित्।
५७८ त्रपेरुसः।
५७९ पटिवीभ्यां
टिसडिसौ।
५८० तसः।
५८१ इणः।
५८२ पीडो नसक्।
५८३ कृकुरिभ्यां पासः।
५८४ कलिकुलिभ्यां
मासक्।
५८५ अलेरम्बुसः।
५८६ लूगो हः।

५८७ क्तितो गे च।

५८८ हिंसेः सिम् च।

५८९ कृपृकटिपटिमटिलटिललिपलिकल्यनिरगिलगेरहः॥

५९० पुलेः कित्।

५९१ वृकटिशमिभ्य आहः।

५९२ विलेः कित्।

५९३ निर इण ऊहच्।

५९४ दस्त्यूहः।

५९५ अनेरोकहः।

५९६ वलेरक्षः।

५९७ लाक्षाद्राक्षामिक्षादयः।

५९८ समिण्निकषिभ्यामाः।

५९९ दिविपुरिवृषिमृषिभ्यः कित्।

६०० वेः साहाभ्याम्।

६०१ वृमिथिदिशिभ्यस्थयथ्याश्चान्ताः।

६०२ मुचिस्वदेर्ध च।

६०३ सोर्ब्रूग आह ष।

६०४ सनिक्षमिदुषेः।

६०५ ङित्।

६०६ स्वरेभ्य इः।

६०७ पदिपठिपचिस्थलिहलिकलिबलिवलिवल्लिपल्लिकटिचटिवटिवधिगाध्यर्चिवन्दिनन्द्यविवशिवाशिवाकाशिछर्दितन्त्रिमन्त्रिखण्डिमण्डिचण्डियत्यञ्जिमस्यसिवनिध्वनिसनिगमितमिग्र-

न्थिग्रन्थिजनिम-
ण्यादिभ्यः।

६०८ किलिपिलिपिशि-
चिटित्रुटिशुण्ठि
तुण्डकुण्डिभण्डि
हुण्डिहिण्डिपि-
ण्डिचुल्लिवुधि-
मिथिरुहिदिवि-
कीर्त्यादिभ्यः।

६०९ नाम्युपान्त्यकृगृ-
शृपृपूड्भ्यः कित्।

६१० विदिवृतेर्वा।

६११ तृभ्रूभ्यद्यापिद-
म्भिभ्यस्तित्त्विर-
भूमाधापदेमाश्च।

६१२ मनेरुदेतौ चास्य
वा।

६१३ क्रमितमिस्तम्भे-
रिच्च नमेस्तु वा।

६१४ अग्भिभकुण्ठक-
म्प्यंहिभ्यो न
लुक् च।

६१५ उभेर्द्रत्रौ च।

६१६ नीवीप्रहृभ्यो डित्।

६१७ वौ रिचेः स्वरान्नो
ऽन्तश्च।

६१८ कमिवमिजमिध-
सिशलिफलितलि
तडिवजिव्रजिध्र-
जिराजिपणिवणि-
वदिसदिहदिहनि-
सहिवहितपिवपि
भटिकञ्चिसंप-
तिभ्यो णित्।

६१९ कृशृकुटिग्रहिख
न्यणिकष्यलिप-
लिचरिवसि-
गण्डिभ्यो वा।

६२० पादाच्चात्यजि-
भ्याम् ।
६२१ नहेर्भं च ।
६२२ अशो रश्मादिः ।
६२३ कायः किरिच्च वा ।
६२४ वर्द्धेरक्किः ।
६२५ सनेर्डखिः ।
६२६ कोर्डिखिः ।
६२७ मृभ्यिकण्यणिव
च्यविभ्य ईच्चिः ।
६२८ वेगो डित् ।
६२९ वणेर्णित् ।
६३० कृपिशकिभ्या-
मटिः ।
६३१ श्रेर्डिः ।
६३२ चमेरुच्चातः ।
६३३ मुषेरुण् चान्तः ।
६३४ कावावीक्रीश्रिश्रु-
क्षुज्वरितूरिचूरि
पूरिभ्यो णिः ।
६३५ ऋदुघृस्टकुद्यृषिभ्यः
कित् ।
६३६ घृषिहृषिभ्यां
घृद्धिश्च ।
६३७ ह्रूर्णिधूर्णिभूर्णि-
घूर्ण्यादयः ।
६३८ ऋहृसृमृधृभृकृतृ
ग्रहेरणिः ।
६३९ कङ्केरिचास्य वा ।
६४० ककेर्णित् ।
६४१ कृषेश्च चादेः ।
६४२ क्षिपेः कित् ।
६४३ आङः कृहृशुपेः
सनः ।
६४४ वारिसत्यादेरि-
णिक् ।
६४५ अदेस्त्रीणिः ।
६४६ प्लुज्ञायज्यिपिप-

दिवसितसिभ्य-
स्तिः।
६४७ प्रथेर्लुक् च वा।
६४८ कोर्यषादिः।
६४९ ग्रो गृप् च।
६५० सोरस्तेः शित्।
६५१ हृमुषिकुषिरिषि-
विषिशोशुच्य-
सिपूयीणप्रभृ-
तिभ्यः कित्।
६५२ कुच्योर्नोऽन्तश्च।
६५३ खल्यमिरमिवहि-
वस्यर्तेरतिः।
६५४ हन्तेरंह् च।
६५५ धृगो व्रत च।
६५६ अञ्जेः क च वा।
६५७ वातेर्णिद्वा।
६५८ योः कित्।
६५९ पातेर्वा।
६६० अगिविलिपुलिक्षि
पेरस्तिक्।
६६१ गृधेर्गभ् च।
६६२ वस्यर्तिभ्यामातिः।
६६३ अमेयमिभ्याम्।
६६४ यजो य च।
६६५ वद्यविच्छदिमू
भ्योऽन्तिः।
६६६ शाकेरुन्तिः।
६६७ नञो दागो ङितिः।
६६८ देङः।
६६९ वीसञ्ज्यसिभ्य-
स्थिक्।
६७० सारेरथिः।
६७१ निषञ्जेर्घित्।
६७२ उदर्त्तेर्णिद्वा।
६७३ अतेरिथिः।
६७४ तनेर्डित्।
६७५ उपेरधिः।

६७६ विदो रधिक्।
६७७ वीयुसुवह्यागिभ्यो निः।
६७८ धूशाशीङो ह्रस्वश्च।
६७९ लूधूप्रच्छिभ्यः कित।
६८० सदिवृत्यमिधम्यश्यटिकटयवेरनिः।
६८१ रञ्जेः कित्।
६८२ अर्तेरत्निः।
६८३ एधेरिनिः।
६८४ शकेरुनिः।
६८५ अदेर्मनिः।
६८६ दमेर्दुभिर्दुम् च।
६८७ नीसावृयुशृवलिदलिभ्यो मिः।
६८८ अशो रश्चादिः।
६८९ स्रतेरूच्चातः।
६९० कृभूभ्यां कित्।
६९१ क्वणेर्डयिः।
६९२ तङ्किवङ्कयङ्किमङ्कयंहिशद्यदिसद्याशौवपिवशिभ्यो रिः।
६९३ भूसृकुशिविशिशुभिभ्यः कित्।
६९४ जृषो रश्च वः।
६९५ क्रुञ्चिक्रुच्यादय.।
६९६ राशादिशकिकथदिभ्यत्रिः।
६९७ पतेरत्रिः।
६९८ नदिवल्ल्यर्तिकृतेररिः।
६९९ मस्यसिघसिजस्यङ्गिसहिभ्य उरिः।
७०० मुहेः कित्।

७०१ धूसूभ्यां लिक
लिणौ।
७०२ पाटयञ्जिभ्या
मलिः।
७०३ मासालिभ्यामो-
कुलिमली।
७०४ दृपृवभ्यो विः।
७०५ जृशॄस्तृजागृकुनी-
घृषिभ्योडित्।
७०६ छविछिविस्फवि-
स्फिविस्थविस्थि-
विदविदीविकिकि
विदिदिविदीदिवि-
किकीदिविकिकि-
दीविशिम्यट-
म्यादयः।
७०७ प्रुषिप्लुपिशुपिकु-
ष्यसिभ्यः सिक्।
७०८ गोपादेरनेरसिः।

७०९ वृधृपृवृसाभ्यो
नसिः।
७१० व्रियो हिक्।
७११ तृस्तृतन्द्रितन्व्य
विभ्य ईः।
७१२ नडेर्णित्।
७१३ वातात्प्रमः कित्
७१४ घापाभ्यां द्रे च।
७१५ लक्षेर्मोऽन्तश्च।
७१६ भूमृतृत्सरितनि-
धन्यनिमनिम-
स्जिशीवटिकटि-
पटिगडिचञ्च्य-
सिवसित्रपिघृ-
स्तॄसिनिहिक्लिदिक-
न्दीन्दिविन्ध्यन्धि
बन्ध्यणि लोष्टि
कुन्थिभ्य उः।
७१७ स्यन्दिसृजिभ्यां

सिन्धुरज्जौ च।
७१८ पंसेर्दीर्घश्च।
७१९ अशेरान्नोऽन्तश्च।
७२० नमेर्नाक् च।
७२१ मनिजनिभ्यां
घतौ च।
७२२ अर्जेर्ऋज् च।
७२३ कृतेस्तर्क् च।
७२४ नेरञ्चेः।
७२५ किमः श्रो णित्।
७२६ मिवहिचरिचटि-
भ्यो वा।
७२७ ऋतॄशॄमॄप्रादिभ्यो
रोलश्च।
७२८ कॄकस्थूराद्रुचः
क् च।
७२९ पॄकाह्वषिधृषीषि-
क्रुहिभिदिविदि-
मृदिव्यधिगृध्या-
दिभ्यः कित्।
७३० रभिप्रथिभ्यामृच्च
रस्य।
७३१ स्पशिभ्रस्जेः
स्लुक् च।
७३२ दुःस्वपवनिभ्यः
स्थः।
७३३ हनियाकमॄपॄतॄत्रो
ट्रे च।
७३४ कृग्र ऋत उर् च।
७३५ पचेरिश्चातः।
७३६ अर्तेरूच्च।
७३७ महत्युच्च।
७३८ उङ् च मे।
७३९ श्लिषेः क च।
७४० रहिघलङ्घिघलि-
ङ्गेर्नलुक् च।
७४१ पीमृगमिप्रदेवकु-
मारलोकधर्मवि-

श्वसुन्नाश्मा-
वेभ्यो युः।
७४२ चराड्भ्यां शृग्व
निभ्यां डित्।
७४३ शुभेः स च वा।
७४४ छ्युदुभ्याम्।
७४५ हरिपीतमितशात-
विकुकद्रुभ्यो द्रुवः।
७४६ केवयुभुरण्यध्व-
र्यादयः।
७४७ शः सन्वच्च।
७४८ तनेर्डउः।
७४९ कैशीशमिरमि-
भ्यः कुः।
७५० ह्रियः किद्रो लश्च
वा।
७५१ क्रिरः ष च।
७५२ चटिकठिपर्दिभ्य
आकुः।
७५३ सिविकुटिकुठि-
कुकुषिकृषिभ्यः
कित्।
७५४ उपसर्गाद्वेर्डित्।
७५५ शलेरङ्कः।
७५६ सृपृभ्यां दाकुक्।
७५७ इषेः स्वाकुक् च।
७५८ फलिवल्यमेर्गुः।
७५९ दमेर्लुक् च।
७६० हेर्हिन् च।
७६१ प्रीकैपैनीलेरङ्गुक्।
७६२ अव्यर्तिगृभ्योऽङ्गुः।
७६३ शलेराङ्गुः।
७६४ अञ्जयवेरिष्ठुः।
७६५ तमिमनिकणि-
भ्यो डुः।
७६६ पनेर्दीर्घश्च।
७६७ पलिमृभ्यामाण्डु-
कण्डुकौ।

७६८ अजिस्था-
घृरीभ्यो णुः।
७६९ विषेः कित्।
७७० क्षिपेरणुक्।
७७१ अञ्जेरिष्णुः।
७७२ कृहृभूजीविग-
म्यादिभ्य एणुः।
७७३ कसिकम्यमिग-
मितनिमनिज-
न्यसिमसिसच्य-
विभाधागाग्ला-
म्लाहनिहायाहि-
क्रुशिपूभ्यस्तुन्।
७७४ वसेर्णिद्वा।
७७५ पः पीप्यौ च वा।
७७६ अपोऽप् च।
७७७ अञ्ज्यर्तेः कित्।
७७८ चायः के च।
७७९ वहिमहि गुध्ये-
धिभ्योऽतुः।
७८० कृलाभ्यां कित्।
७८१ तनेर्यतुः।
७८२ जीवेरातुः।
७८३ यमेर्दुक्।
७८४ शीङो धुक्।
७८५ धूगो धुन् च।
७८६ दाभाभ्यां नुः।
७८७ घेः शित्।
७८८ सूङः कित्।
७८९ हो जह् च।
७९० वचेः कगौ च।
७९१ कृहनेस्तुक्नुकौ।
७९२ गमेः सन्वच्च।
७९३ दामूक्षण्युन्दिन-
दिवदिपत्यादेरनुक्।
७९४ कृशेरानुक्।
७९५ जीवेरदानुक्।
७९६ वचेरक्नुः।

७९७ हृषिपुषिघुषिगदिमदिनन्दिगण्डिमण्डिजनिस्तनिभ्यो णेरित्नुः।
७९८ कस्यर्तिभ्यामिपुक्।
७९९ कस्यमिभ्यां बुः।
८०० अर्त्तेरसुः।
८०१ यजिशुन्धि दहिदसिजनिमनिभ्यो युः।
८०२ भुजेः कित्।
८०३ सर्त्तेरय्वन्यू।
८०४ भूक्षिपिचरेरन्युक्
८०५ मुसत्युक्।
८०६ चिनीपीभ्यशिभ्यो रुः।
८०७ रुपूभ्यां कित्।
८०८ खनो लुक् च।
८०९ जनिहनिशाद्यर्त्तेस्त च।
८१० श्मनः शीङो ड्लिन्।
८११ शियुगेरुनमेर्वादयः।
८१२ कटिकुस्यर्त्तेररुः।
८१३ कर्क्केरारुः।
८१४ उर्वेरादेरूदेतौ च।
८१५ कृपि क्षुधिपीकुणिभ्यः कित्।
८१६ श्यः शीत च।
८१७ तुम्बेरुरुः।
८१८ कन्देः कुन्दु च।
८१९ चमेरूरुः।
८२० शीङो लुः।
८२१ पीङः कित्।
८२२ लस्जीर्ष्यिशलेरालुः।
८२३ आपोऽप् च।
८२४ गृहलुगुग्गुलुक-

मण्डलघः।

८२५ प्रः शुः।

८२६ मस्जीण्यधिभ्यः सुक्।

८२७ तृपलिमलेरक्षुः।

८२८ उलेः कित्।

८२९ कृषिचमितनिधन्यन्दिसर्जिखर्जिभर्जिलस्जीष्यिभ्य ऊः।

८३० फलेः फेल् च।

८३१ कषेर्णर्डच्छौ च ष।

८३२ वहेर्ध च।

८३३ मृजेर्गुणश्च।

८३४ अजेर्जोऽन्तश्च।

८३५ कसिपद्यत्यादिभ्यो णित्।

८३६ अणेर्डोऽन्तश्च।

८३७ अडो ल् च वा।

८३८ नञो लम्बेर्नलुक् च।

८३९ कफादीरेल च।

८४० ऋतो रल् च।

८४१ इभिचपेः स्वरान्नोऽन्तश्च।

८४२ धृषेर्दिधिषदिधीषौ च।

८४३ भ्रमिगमितनिभ्यो डित्।

८४४ नृतिशृधिकषिकुहिभ्यः कित्।

८४५ तृखडिभ्यां डूः।

८४६ तृदृभ्यां दूः।

८४७ कमिजनिभ्यां बूः।

८४८ शाकेरन्धूः।

८४९ कृगः कादिः।

८५० योरागः।

८५१ काच्छीडो डेरूः।

८५२ दिव ऋः ।
८५३ सोरसेः ।
८५४ नियो डित् ।
८५५ सव्यात्स्थः ।
८५६ यतिननन्दिभ्यां दीर्घश्च ।
८५७ शासिशंसिनीरुक्षुद्दृभृधृमन्यादिभ्यस्तृः ।
८५८ पातेरिच ।
८५९ मानिभ्राजेर्लुक् च ।
८६० जाया मिगः ।
८६१ आपोऽप् च ।
८६२ नमेः प च ।
८६३ हुपूग्गोध्नीप्रस्तुप्रतिहृप्रतिप्रस्थाभ्य ऋत्विजि ।
८६४ निय षादिः ।
८६५ त्वष्टृक्षत्तृदुहित्रादयः ।
८६६ रातेडैः ।
८६७ द्युगमिभ्यां डोः ।
८६८ ग्लानुदिभ्यां डौः ।
८६९ तोः किक् ।
८७० द्रागादयः ।
८७१ स्तोश्चिक् ।
८७२ तनेङ्वच् ।
८७३ पारेरज् ।
८७४ ऋधिपृथिभिपिभ्यः कित् ।
८७५ भूपणिभ्यामिज् भुरवणौ च ।
८७६ वशेः कित् ।
८७७ लङ्घेरद् नलुक् च ।
८७८ सर्तेरङ् ।
८७९ ईडेरविड् ह्रस्वश्च ।
८८० किवपि म्लेच्छश्च ।

८८१ तृपेः कत्।
८८२ संश्चद्वेहत्साक्षादादयः।
८८३ पटच्छपदादयोऽनुकरणाः।
८८४ दुहिवृहिमहिपृषिभ्यः कतुः।
८८५ गमेर्डिदुट्टे च।
८८६ भातेर्डवतु।
८८७ हृसृरुहियुषितडिभ्य इत्।
८८८ उदकाच्छ्वेर्डित्।
८८९ भ्र उत्।
८९० भ्रो मादिर्वा।
८९१ शक्रेर्ऋत्।
८९२ यजेः क च।
८९३ पातेः कृथ्।
८९४ वृद्भसेरद्।
८९५ तनित्यजियजिभ्यो डद्।
८९६ इणस्तद्।
८९७ प्रः सद्।
८९८ द्रो हृस्वश्च।
८९९ युष्यसिभ्यां क्मद्।
९०० उक्षितक्ष्यक्षीशिराजिधन्विपञ्चिपूषिक्लिदिस्निहिनुमस्जेरन्।
९०१ ल्हपूयुवृषिदंशिद्युदिविप्रतिदिविभ्यः कित्।
९०२ श्वन्मातरिश्वन्मूर्धन्प्लीहन्नर्यमन्चिश्वप्सन् परिज्वन् महन्नहन्मघवन्नथर्वन्निति।
९०३ षण्यशौभ्यां तन्।
९०४ स्नामदिपद्यर्तिपृ-

शाकिभ्यो वन्।

९०५ अहेरा च।

९०६ अशीङ्कुशिरुहि-
जिक्षिह्वसृधृद्भ्यः
क्वनिप्।

९०७ सृजेः स्रजसृकौ च।

९०८ ध्याप्योर्ध्यी पी च।

९०९ अतेर्ध च।

९१० प्रात्सदिरीरिण-
स्तोऽन्तश्च।

९११ मन्।

९१२ कुष्युषिसृपिभ्यः
कित्।

९१३ बृंहेर्नोऽच्च।

९१४ व्येग एदोतौ च वा।

९१५ स्यतेरी च वा।

९१६ सात्मनन्नात्मन्वे-
मन्नोमन्क्लोमन्
ललामन्नाम-
न्पाप्मन्पक्ष्मन्
यक्ष्मन्निति।

९१७ हुजनिभ्यामिमन्।

९१८ सृहभृधृस्तृसृभ्य
ईमन्।

९१९ गमेरिन्।

९२० आङश्च णित्।

९२१ सुवः।

९२२ सुवो वा।

९२३ प्रप्रतेर्यावुधिभ्याम्।

९२४ प्रात् स्थः।

९२५ परमात् कित्।

९२६ पथिमन्थिभ्याम्।

९२७ होर्मिन्।

९२८ अर्तेर्मुक्षिनक्।

९२९ अदेक्षिन्।

९३० पतेरत्रिन्।

९३१ आपः क्विप्
ह्रस्व श्च।

९३२ ककुप्त्रिष्टुबनुष्टुभः।
९३३ अचेर्मः।
९३४ सोरेतेरम्।
९३५ नशिनूभ्यां नक्तनूनौ च।
९३६ स्थलेर्णित्।
९३७ गमिजमिक्षमिकमिशमिसमिभ्यो डित्।
९३८ इणो दमक्।
९३९ कोर्डिम्।
९४० तूषेरीम् णोऽन्तश्च।
९४१ ईङ्क्रमिशमिसमिभ्यो डित्।
९४२ क्रमिगमिक्षमेस्तुमाचातः।
९४३ गॄपॄदुर्विधुर्विभ्यः क्विप्।
९४४ वार्द्धारौ।
९४५ प्रावतेरर्।
९४६ सोरर्गैर्लुक् च।
९४७ पूसन्यमिभ्यः पुनसनुतान्ताश्च।
९४८ चतेरुर्।
९४९ दिवेर्डिव्।
९५० विशिविपाशिभ्यां क्विप्।
९५१ सहेः षष् च।
९५२ अस्।
९५३ पाहाक्भ्यां पयह्वौ च।
९५४ छदिवहिभ्यां छन्दोधौ च।
९५५ श्वेः शव् च वा।
९५६ विश्वाद्विदिसुजिभ्याम्।
९५७ चायेर्नो ह्रस्वश्च वा।

९५८ अशेर्यश्चादिः।
९५९ उपेर्जं च।
९६० स्कन्देर्घ् च।
९६१ अवेर्वा।
९६२ अमेर्भहौ चान्तौ।
९६३ अदेरन्ध च वा।
९६४ आपोऽपाप्ताप्स-
राञ्जाश्च।
९६५ उच्यञ्चेः क च।
९६६ अञ्ज्यजियुजि-
भृजेर्गं च।
९६७ अर्तेरुराशौ च।
९६८ येन्धिभ्यां
यादेघौ च।
९६९ चक्षः शिद्वा।
९७० वस्त्यगिभ्यां णित्।
९७१ मिथिरञ्ज्युषितृ-
पृशृभूवष्टिभ्यः
कित्।
९७२ विधेर्वा।
९७३ नुवो धथादिः।
९७४ वयःपयःपुरोरेतो
भ्यो धागः।
९७५ नञ ईहेरेहेघौ च।
९७६ विहायस्सुमनस्पु
रुदंशस्पुरूरवो-
ऽङ्गिरसः।
९७७ पातेर्जस्थसौ।
९७८ सुरीभ्यां तस्।
९७९ अर्तीण्भ्यां नस्।
९८० रिचेः क च।
९८१ रीवृभ्यां पस्।
९८२ शीङः फस् च।
९८३ पचिवचिभ्यां सस्।
९८४ इणस्तशास्।
९८५ वष्टेः कनस्।
९८६ चन्दो रमस्।
९८७ दमेकनसूनसौ।

९८८ इण आस्।

९८९ रुच्यर्चिशुचिहुसृपिछादिछृदिभ्य इस्।

९९० बर्हि बृंहेर्नलुक् च।

९९१ द्युतेरादेश्च जः।

९९२ सहेर्ध च।

९९३ पस्थोऽन्तश्च।

९९४ नियो डित्।

९९५ अर्वेर्णित्।

९९६ तुमृस्तुभ्यः कित्।

९९७ रुध्यर्तिजनितनिधनिमनिग्रन्थिपूलपित्रपिवपियजिमादिवेपिभ्य उस्।

९९८ इणो णित्।

९९९ दुषेर्डित्।

१००० मुहिमिथ्यादेः कित्।

१००१ चक्षेः शिद्वा।

१००२ पातेर्डुम्सुः।

१००३ न्युद्भ्यामञ्चेः ककाकैसष्ठावच्च।

१००४ शमो नियो डैस् मलुक् च।

१००५ यमिदमिभ्यां डोस्।

१००६ अनसो वहेः क्विप् सश्च डः।

इत्याचार्य श्रीहेमचन्द्रकृतानि उणादिगणसूत्राणि परिसमाप्तानि।

तृतीय पाद ।

१ वर्त्स्यति गम्यादि ।
२ वा हेतुसिद्धौ क्तः।
३ कषोऽनिटः ।
४ भविष्यन्ती ।
५ अनद्यतने श्वस्तनी।
६ परिदेवने ।
७ पुरायावतोर्वर्त्तमाना ।
८ कदाकर्ह्योर्नवा ।
९ किंवृत्ते लिप्सायाम् ।
१० लिप्स्यसिद्धौ ।
११ पञ्चम्यर्थहेतौ ।
१२ सप्तमी चोर्ध्वमौहूर्त्तिके ।
१३ क्रियायां क्रियार्थायां तुम्णकच् भविष्यन्ती ।
१४ कर्मणोऽण् ।
१५ भाववचनाः ।
१६ पदरुजविशस्पृशो घञ् ।
१७ सर्त्तेः स्थिरव्याधिबलमत्स्ये ।
१८ भावाऽकर्त्रोः ।
१९ इङोऽपादाने तु टिद्वा ।
२० श्रो वायुवर्णनिवृत्ते ।
२१ निरभेः पूल्वः ।
२२ रोरुपसर्गात् ।
२३ भूश्यदोऽल् ।
२४ न्यादो नवा ।
२५ संनिव्युपाद्यमः ।
२६ नेर्नदगदपठस्वनक्वणः ।
२७ वैणे क्वणः ।

२८ ग्रुवर्णघृहवशरण-
गमृदृग्रहः ।
२९ वर्षादयः क्लीबे ।
३० समुदोऽज पशौ ।
३१ स्तुग्लहः प्रजनाक्षे ।
३२ पणेर्मने ।
३३ संमदप्रमदौ हर्षे ।
३४ हनोऽन्तर्घनान्त-
र्घणौ देशे ।
३५ प्रघणप्रघाणौ
गृहांशे ।
३६ निघोद्घसङ्घोद्घ-
नाऽपघनोपघ्नं
निमित्तप्रशस्त-
गणात्याधानाङ्गा-
सन्नम् ।
३७ मूर्त्तिनिचिताऽभ्रे
घनः ।
३८ व्ययोद्रोः करणे ।

३९ स्तम्बाद् घनश्च ।
४० परेर्घः ।
४१ ह्वः समाह्वयाह्वयौ
द्यूतनाम्नोः ।
४२ न्यभ्युपवेर्वाश्चोत् ।
४३ आङो युद्धे ।
४४ आहावो निपानम् ।
४५ भावेऽनुपसर्गात् ।
४६ हनो वा वध् च ।
४७ व्यधजपमद्भ्यः ।
४८ नवा क्वणयमह-
सस्वनः ।
४९ आङो रुप्लोः ।
५० वर्षविघ्नेऽवाद्
ग्रहः ।
५१ प्राद्रश्मितुलासूत्रे ।
५२ श्रुगो वस्त्रे ।
५३ उदः श्रेः ।
५४ युपद्रोर्घञ् ।

५५ ग्रहः।
५६ न्यवाच्छापे।
५७ प्राल्लिप्सायाम्।
५८ समो मुष्टौ।
५९ युदुद्रो।
६० नियश्चानुपसर्गाद्वा।
६१ वोदः।
६२ अवात्।
६३ परेर्द्यूते।
६४ भुवोऽवज्ञाने वा।
६५ यज्ञे ग्रह।
६६ संस्तोः।
६७ प्रात् स्नुद्रुस्तोः।
६८ अयज्ञे स्त्रः।
६९ वेरशब्दे प्रथने।
७० छन्दो नाम्नि।
७१ क्षुश्रोः।
७२ न्युदो ग्रः।
७३ किरो धान्ये।
७४ नेर्वुः।
७५ इणोऽभ्रेषे।
७६ परेः क्रमे।
७७ व्युपाच्छीङः।
७८ हस्तप्राप्ये चेरस्तेये।
७९ चितिदेहावासोपसमाधानेकश्चादेः।
८० सङ्घेऽनूर्ध्वे।
८१ माने।
८२ स्थादिभ्यः कः।
८३ द्वितोऽथुः।
८४ ड्वितस्त्रिमक् तत्कृतम्।
८५ यजिस्वपिरक्षियतिप्रच्छो नः।
८६ विच्छो नङ्।
८७ उपसर्गाद्दः किः।
८८ व्याप्यादाधारे।

८९ अन्तर्द्धिः ।
९० अभिव्याप्तौ भावेऽनञिन् ।
९१ स्त्रियां क्तिः ।
९२ श्वादिभ्यः ।
९३ समिणासुगः ।
९४ सातिहेतियूतिजूतिज्ञप्तिकीर्त्तिः ।
९५ गापापचो भावे ।
९६ स्थो वा ।
९७ आस्यटिव्रज्यजः क्यप् ।
९८ भृगो नाम्नि ।
९९ समजनिपन्निषदृशीङ्सुग्विदिचरिमनीणः ।
१०० कृगः श च वा ।
१०१ मृगयेच्छायाच्ञातृष्णाकृपाभाश्रद्धाऽन्तर्द्धा ।
१०२ परेः सृचरेर्यः ।
१०३ वाऽटाट्यात् ।
१०४ जागुरश्च ।
१०५ शंसिप्रत्ययात् ।
१०६ क्तेटोगुरोर्व्यञ्जनात् ।
१०७ षितोऽङ् ।
१०८ भिदादयः ।
१०९ भीषिभूषिचिन्तिपूजिकथिकुम्बिचर्चिस्पृहितोलिदोलिभ्यः ।
११० उपसर्गादातः ।
१११ णिवेत्त्यासश्रन्थघट्टवन्देरनः ।
११२ इषोऽनिच्छायाम् ।
११३ पर्यधेर्वा ।
११४ क्रुत्संपदादिभ्यः क्विप् ।
११५ भ्यादिभ्यो वा ।

११६ व्यतिहारे ऽनीहादिभ्यो ञः।
११७ नञोऽनिः शापे।
११८ ग्लाहाज्यः।
११९ प्रश्नाख्याने वेञ्।
१२० पर्यायार्हर्णोत्पत्तौ च णकः।
१२१ नाम्नि पुंसि च।
१२२ भावे।
१२३ क्लीबे क्तः।
१२४ अनट्।
१२५ यत्कर्मस्पर्शात्कर्त्रङ्गसुखं ततः।
१२६ रम्यादिभ्यः कर्त्तरि।
१२७ कारणम्।
१२८ भुजिपत्यादिभ्यः कर्मापादाने।
१२९ करणाधारे।
१३० पुन्नाम्नि घः।
१३१ गोचरसंचरवहव्रजव्यजखलापणनिगमबकभगकषाकषनिकषम्।
१३२ व्यञ्जनाद् घञ्।
१३३ अवात्तॄस्तॄभ्याम्।
१३४ न्यायावायाध्यायोद्यावसंहारावहाराधारदारजारम्।
१३५ उदङ्को ऽतोये।
१३६ आनायो जालम्।
१३७ खनो डडरेकेकवकघञ्च।
१३८ इकिश्तिव्स्वरूपार्थे।
१३९ दुःस्वीषतः कृच्छ्राकृच्छ्रार्थात्खल्।

१४० क्र्यर्थे कर्त्राप्याद्भूकृगः।

१४१ शासूयुधिदृशिधृषिमृषातोऽनः।

चतुर्थ पाद॰।

१ सत्सामीप्ये सद्वद्वा।

२ भूतवच्चाशंस्ये वा।

३ क्षिप्राशंसार्थयोर्भविष्यन्तीसप्तम्यौ।

४ सम्भावने सिद्धवत्।

५ नानद्यतनः प्रबन्धासत्त्योः।

६ एष्यत्यवधौ देशस्यार्वाग्भागे।

७ कालस्यानहोरात्राणाम्।

८ परे वा।

९ सप्तम्यर्थे क्रियातिपत्तौ क्रियातिपत्तिः।

१० भूते।

११ वोतात्प्राक्।

१२ क्षेपेऽपिजात्वोर्वर्त्तमाना।

१३ कथमि सप्तमी च वा।

१४ किंवृत्ते सप्तमीभविष्यन्त्यौ।

१५ अश्रद्धामर्षेऽन्यत्रापि।

१६ किंकिलास्त्यर्थयोर्भविष्यन्ती।

१७ जातुयद्यदायदौ सप्तमी।

१८ क्षेपे च यच्चयत्रे।
१९ चित्रे।
२० शेषे भविष्यन्त्य-
यदौ।
२१ सप्तम्युताप्योर्बाढे।
२२ सम्भावनेऽलमर्थे
तदर्थानुक्तौ।
२३ अयदि श्रद्धाधातौ
नवा।
२४ सतीच्छार्थात्।
२५ वर्त्स्यति हेतुफले।
२६ कामोक्तावक-
च्चिति।
२७ इच्छार्थे सप्तमीप-
ञ्चम्यौ।
२८ विधिनिमन्त्रणा-
मन्त्रणाऽधीष्टस-
म्प्रश्नप्रार्थने।
२९ प्रैषाऽनुज्ञावसरे
कृत्यपञ्चम्यौ।
३० सप्तमी चोर्ध्व-
मौहूर्त्तिके।
३१ स्मे पञ्चमी।
३२ अधीष्टौ।
३३ कालवेलासमये
तुम्वाऽवसरे।
३४ सप्तमी यदि।
३५ शक्तार्हे कृत्याश्च।
३६ णिन्चाऽवश्यका-
धमर्ण्ये।
३७ अर्हे तृच्।
३८ आशिष्याशी:
पञ्चम्यौ।
३९ माङ्यद्यतनी।
४० सस्मे ह्यस्तनी च।
४१ धातोः सम्बन्धे
प्रत्ययाः।
४२ भृशाभीक्ष्ण्ये

हिस्वौ यथाविधि
लध्वमौ च
तद्युष्मदि।
४३ प्रचये नवा सामा-
न्यार्थस्य।
४४ निषेधेऽलंखल्वोः
क्त्वा।
४५ परावरे।
४६ निमील्यादिमेङ-
स्तुल्यकर्तृके।
४७ प्राक्काले।
४८ णमुल् चाभी-
क्ष्ण्ये।
४९ पूर्वाग्रे प्रथमे।
५० अन्यथैवंकथमि-
त्थमः कृगोऽनर्थ-
कात्।
५१ यथातथादीर्ष्यो-
त्तरे।
५२ शापे व्याप्यात्।
५३ स्वाद्वर्थाददीर्घात्।
५४ विदृग्भ्यः कार्त्स्न्ये
णम्।
५५ यावतो विन्द-
जीवः।
५६ चर्मोदरात्पूरेः।
५७ वृष्टिमाने ऊलु-
क्चास्य वा।
५८ चेलार्थात् क्नोपेः।
५९ गात्रपुरुषात्स्नः।
६० शुष्कचूर्णरूक्षा-
त्पिषस्तस्यैव।
६१ कृग्ग्रहोऽकृत
जीवात्।
६२ निमूलात्कषः।
६३ हनश्च समूलात्।
६४ करणेभ्यः।
६५ स्वस्नेहनार्थात्पुष-

पिषः ।

६६ हस्तार्थाद्ग्रहवर्त्तिवृतः ।

६७ बन्धेनर्म्नि ।

६८ आधारात् ।

६९ कर्तुर्जीवपुरुषान्नश्वहः ।

७० ऊर्ध्वात्पूः शुषः ।

७१ व्याप्याच्चेवात् ।

७२ उपात्किरो लवने ।

७३ दंशेस्तृतीयया ।

७४ हिंसार्थादेकाप्यात् ।

७५ उपपीडरुधकर्षस्तत्सप्तम्या ।

७६ प्रमाणसमासत्त्योः ।

७७ पञ्चम्या त्वरायाम् ।

७८ द्वितीयया ।

७९ स्वाङ्गेनाऽध्रुवेण ।

८० परिक्लेश्येन ।

८१ विशपतपदस्कन्दो वीप्साभीक्ष्ण्ये ।

८२ कालेन तृष्यस्वः क्रियान्तरे ।

८३ नाम्ना ग्रहादिशः ।

८४ कृगोऽव्ययेनाऽनिष्टोक्तौ क्त्वाणमौ ।

८५ तिर्यचाऽपवर्गे ।

८६ स्वाङ्गतश्च्व्यर्थनानाविनाधार्थेन भुवश्च ।

८७ तूष्णीमा ।

८८ आनुलोम्येऽन्वचा ।

८९ इच्छार्थे कर्मणः सप्तमी ।

९० शकधृषज्ञारभलभसहार्हग्लाघटास्तिसमर्थार्थे च तुम् ।

षष्ठोऽध्यायः

प्रथम पाद।

१ तद्धितोऽणादिः।
२ पौत्रादि वृद्धम्।
३ वंश्यज्यायोभ्रात्रोर्जीवतिप्रपौत्राद्यस्त्री युवा।
४ सपिण्डे वयःस्थानाधिके जीवद्वा।
५ युववृद्धं कुत्सार्चे वा।
६ संज्ञादुर्वा।
७ त्यदादिः।
८ वृद्धिर्यस्य स्वरेष्वादिः।
९ एदोदेश एवेयादौ।
१० प्राग्देशे।
११ वाऽऽद्यात्।
१२ गोत्रोत्तरपदाद्गोत्रादिवाऽजिह्वाकात्यहरितकात्यात्।
१३ प्राग्जितादण्।
१४ धनादेः पत्युः।
१५ अनिदम्यणपवादे च दित्यदित्यादित्ययमपत्युत्तरपदाञ्ञ्यः।
१६ बहिषष्टीकण्च।
१७ कल्यग्नेरेयण्।
१८ पृथिव्या ञाञ्।
१९ उत्सादेरञ्।
२० बष्कयादसमासे।
२१ देवाद्यञ् च।
२२ अः स्थाम्नः।

२३ लोम्नोऽपत्येषु।
२४ द्विगोरनपत्ये यस्वरादेर्लुबद्विः।
२५ प्राग्वतः स्त्रीपुंसान्नञ् स्नञ्।
२६ त्वे वा।
२७ गोः स्वरे यः।
२८ ङसोऽपत्ये।
२९ आद्यात्।
३० वृद्धाद्यूनि।
३१ अत इञ्।
३२ बाह्वादिभ्यो गोत्रे।
३३ वर्मणोऽचक्रात्।
३४ अजादिभ्यो धेनोः।
३५ ब्राह्मणाद्वा।
३६ भूयः सम्भूयोऽम्भोऽमितौजसः स्लुक्च।
३७ शालङ्क्यौदिषाडिवाड्वलि।
३८ व्यासवरुटसुधातृनिषादबिम्बचण्डालादन्तस्य चाक्।
३९ पुनर्भूपुत्रदुहितृननान्दुरनन्तरेऽञ्।
४० परस्त्रियाः परशुश्चाऽसावर्ण्ये।
४१ विदादेर्वृद्धे।
४२ गर्गादेर्यञ्।
४३ मधुबभ्रोर्ब्राह्मणकौशिके।
४४ कपिबोधादाङ्गिरसे।
४५ वतण्डात्।
४६ स्त्रियां लुप्।
४७ कुञ्जादेर्ञायन्यः।

४८ त्रिचक्रुष्वायनञ्।
४९ अश्वादेः।
५० शपभरद्वाजादात्रेये।
५१ भर्गात्त्रैगर्त्ते।
५२ आत्रेयाद्भारद्वाजे।
५३ नडादिभ्य आयनण्।
५४ यञिञः।
५५ हरितादेरञः।
५६ क्रोष्टृशलङ्कोर्लुक्च।
५७ दर्भकृष्णाग्निशर्मरणशरद्वच्छुनकादाग्रायणब्राह्मणवार्षगण्यवाशिष्ठभार्गववात्स्ये।
५८ जीवन्तपर्वताद्वा।
५९ द्रोणाद्वा।
६० शिवादेरण्।
६१ ऋषिवृष्ण्यन्धककुरुभ्यः।
६२ कन्यात्रिवेण्याः कनीनत्रिवणं च।
६३ शुङ्गाभ्यां भारद्वाजे।
६४ विकर्णच्छगलाद्वात्स्यात्रेये।
६५ णश्च विश्रवसो विश्लुक्च वा।
६६ संख्यासंभद्रान्मातुर्मातुर्च।
६७ अदोर्नदीमानुषीनाम्नः।
६८ पीलासाल्वामण्डूकाद्वा।
६९ दितिश्चैयण् वा।
७० ङ्याप्त्यूङः।

७१ द्विस्वरादनद्याः।
७२ इतोऽनिञः।
७३ शुभ्रादिभ्यः।
७४ श्यामलक्षणाद्वा-
शिष्ठे।
७५ विकर्णकुषीतका-
त्काश्यपे।
७६ भ्रुवो भ्रुव् च।
७७ कल्याण्यादेरिन्
चान्तस्य।
७८ कुलटाया वा।
७९ चटकाण्णैरः स्त्रियां
तु लुप्।
८० क्षुद्राभ्य एरण् वा।
८१ गोधाया दुष्टे
णारश्च।
८२ जण्टपण्टात्।
८३ चतुष्पाद्भ्य एयञ्।
८४ गृष्ट्यादेः।
८५ वाडवेयो वृषे।
८६ रेवत्यादेरिकण्।
८७ वृद्धस्त्रियाः क्षेपे
णश्च।
८८ भ्रातुर्व्यः।
८९ ईयः स्वसुश्च।
९० मातृपित्रादेर्डेय
णीयणौ।
९१ श्वशुराद्यः।
९२ जातौ राज्ञः
९३ क्षत्रादियः।
९४ मनोर्याणौ
षश्चान्तः।
९५ माणवः कुत्सा-
याम्।
९६ कुलादीनः।
९७ यैयकञावसमासे
वा।
९८ दुष्कुलादेयण्वा।

९९ महाकुलाद्वाऽ-
ञीमञौ।
१०० कुर्वादिर्न्यः।
१०१ सम्राजः क्षत्रिये।
१०२ सेनान्त कारु
लक्ष्मणादिञ्च।
१०३ सुयाम्नः सौवीरे-
ष्वायनिञ्।
१०४ पाण्टाहृतिमिम-
ताण्णश्च।
१०५ भागावित्तितार्ण-
विन्दवाऽकशापे-
याञ्चिन्दायामि-
कण्वा।
१०६ सौयामायनि
यामुन्दायनि
वार्ष्यायणेरीयश्च
वा।
१०७ तिकादेरायनिञ्।

१०८ दगुकोशलकर्मार
च्छागवृषाद्यादिः।
१०९ द्विस्वरादणः ।
११० अवृद्धाद्दोर्नवा।
१११ पुत्रान्तात्।
११२ चर्मिवर्मिगारेट
कार्कट्यकाक
लङ्कावाकिनाच्च
कश्चान्तोऽन्त्यस्व-
रात्।
११३ अदोरायनिः प्रायः।
११४ राष्ट्रक्षत्रियात्स-
रूपाद्राजापत्ये
द्रिरञ्।
११५ गान्धारिसाल्वे-
याभ्याम्।
११६ पुरुमगधकलिङ्ग
सूरमसद्विस्वरा-
दण्।

११७ साल्वांशप्रत्यग्रथकलकूटाऽश्मकादिञ्।

११८ दुनादिकुर्वित्कोशलाजादाञ्ञ्यः।

११९ पाण्डोर्ड्यण्।

१२० शकादिभ्यो द्रेर्लुप्।

१२१ कुन्त्यवन्तेः स्त्रियाम्।

१२२ कुरोर्वा।

१२३ द्रेरऽञणोऽप्राच्यभर्गादेः।

१२४ बहुष्वऽस्त्रियाम्।

१२५ यस्कादेर्गोत्रे।

१२६ यञञोऽश्यापर्णान्तगोपवनादेः।

१२७ कौण्डिन्यागस्त्ययोः कुण्डिनागस्ती च।

१२८ भृग्वङ्गिरस्कुत्सवशिष्ठगोतमाऽत्रेः।

१२९ प्राग्भरते बहुस्वरादिञः।

१३० वोपकादेः।

१३१ तिककितवादौ द्वन्द्वे।

१३२ द्व्यादेस्तथा।

१३३ वाऽन्येन।

१३४ द्व्येकेषु षष्ठ्यास्तत्पुरुषे यञादेर्वा।

१३५ न प्राग्जितीये स्वरे।

१३६ गर्गभार्गविका।

१३७ यूनि लुप्।

१३८ वायनणायनिञोः।

१३९ द्रीञो वा।

१४० जिदार्षादणिञोः।

१४१ अब्राह्मणात्।

१४२ मैलादेः ।
१४३ प्राच्येऽत्रोऽतौल्व-
ल्यादेः ।

द्वितीय पाद ।

१ रागाट्टो रक्ते ।
२ लाक्षारोचनादि-
कण् ।
३ शकलकर्द्दमाद्वा ।
४ नीलपीतादकम् ।
५ उदितगुरोर्भाद्यु-
क्तेऽब्दे ।
६ चन्द्रयुक्तात्काले
लुप्त्वऽप्रयुक्ते ।
७ द्वन्द्वादीयः ।
८ श्रवणाऽश्वत्थान्ना-
म्न्यः ।
९ षष्ठ्याः समूहे ।
१० भिक्षादेः ।
११ क्षुद्रकमालवात्से
नानाम्नि ।
१२ गोत्रोक्षवत्सोष्ट्र-
वृद्धाऽजोरभ्रमनु
ष्यराजराजन्यरा-
जपुत्रादकञ् ।
१३ केदाराण्ण्यश्च ।
१४ कवचिहस्त्यऽचि-
त्ताच्चेकण् ।
१५ धेनोरनञः ।
१६ ब्राह्मणमाणववा-
डवाद्यः ।
१७ गणिकाया ण्यः ।
१८ केशाद्वा ।
१९ वाऽश्वादीयः ।
२० पर्श्वा ड्वण् ।
२१ ईनोऽन्हः क्रतौ ।
२२ पृष्ठाद्यः ।
२३ चरणाद्धर्म्मवत् ।

२४ गोरथवातात्त्रल्कट्यल्लूलम् ।
२५ पाशादेश्च ल्यः ।
२६ श्वादिभ्योऽञ् ।
२७ खलादिभ्यो लिन् ।
२८ ग्रामजनबन्धुगजसहायात्तल् ।
२९ पुरुषात्कृतहितवधविकारे चैयञ् ।
३० विकारे ।
३१ प्राण्योषधिवृक्षेभ्योऽवयवे च ।
३२ तालाद्धनुषि ।
३३ त्रपुजतोः षोन्तश्च ।
३४ शम्या ल्ञः ।
३५ पयोद्रोर्यः ।
३६ उष्ट्रादकञ् ।
३७ उमोर्णाद्वा ।
३८ एण्या ण्यञ् ।
३९ कौशेयम् ।
४० परशव्याद्यल्लुक् च ।
४१ कंसीयाञ्ञ्यः ।
४२ हेमार्थान्माने ।
४३ द्रोर्वयः ।
४४ मानात्क्रीतवत् ।
४५ हेमादिभ्योऽञ् ।
४६ अभक्ष्याच्छादने वा मयट् ।
४७ शरदर्भकूदीतृणसोमवल्वजात् ।
४८ एकस्वरात् ।
४९ दोरप्राणिनः ।
५० गोः पुरीषे ।
५१ व्रीहेः पुरोडाशे ।
५२ तिलयवादनाम्नि ।
५३ पिष्टात् ।
५४ नाम्नि कः ।

५५ द्योगोदोहादीनञ् हियङ्गुश्चास्य।
५६ अपोयञ्वा।
५७ लुब्बहुलं पुष्पमूले।
५८ फले।
५९ प्लक्षादेरण्।
६० जम्ब्वा वा।
६१ नद्विरद्बुवयगोमयफलात्।
६२ पितृमातुर्व्यडुलं भ्रातरि।
६३ पित्रोर्डामहट्।
६४ अवेर्दुग्धे सोढदूसमरीसम्।
६५ राष्ट्रेऽनङ्गादिभ्यः।
६६ राजन्यादिभ्योऽकञ्।
६७ वसातेर्वा।
६८ भौरिक्यैषुकार्यादेर्विधभक्तम्।
६९ निवासाऽदूरभवे इति देशे नाम्नि।
७० तदत्रा ऽस्ति।
७१ तेन निर्वृत्ते च।
७२ नद्यां मतुः।
७३ मध्वादेः।
७४ नडकुमुदवेतसमहिषाड्डित्।
७५ नडशादाद्वलः।
७६ शिखायाः।
७७ शिरीषादिककणौ।
७८ शर्कराया इकणीयाऽण् च।
७९ रोऽश्मादेः।
८० प्रेक्षादेरिन्।
८१ तृणादेः सल्।
८२ काशादेरिलः।
८३ अरीहणादेरकण्।

८४ सुपन्थ्यादेर्ण्यः।

८५ सुतङ्गमादेरिञ्।

८६ बलादेर्यः।

८७ अहरादिभ्योऽञ्।

८८ सख्यादेरेयण्।

८९ पन्थ्यादेरायनण्।

९० कर्णादेरायनिञ्।

९१ उत्करादेरीयः।

९२ नडादेः कीयः।

९३ कृशाश्वादेरीयण्।

९४ ऋश्यादेः कः।

९५ वराहादेः कण्

९६ कुमुदादेरिकः।

९७ अश्वत्थादेरिकण्।

९८ सास्य पौर्णमासी।

९९ आग्रहायण्यश्वत्थादिकण्।

१०० चैत्रीकार्त्तिकीफाल्गुनीश्रवणाद्वा।

१०१ देवता।

१०२ पैङ्गाक्षीपुत्रादेरीयः।

१०३ शुक्रादियः।

१०४ शतरुद्रात्तौ।

१०५ अपोनपादपान्नपातस्तृचातः।

१०६ महेन्द्राद्वा।

१०७ कसोमाट्ट्यण्।

१०८ द्यावापृथिवीशुनासीराऽग्नीषोममरुत्वद्वास्तोष्पतिगृहमेधादीययौ।

१०९ वाय्वृतुपित्रुषसो यः।

११० महाराजप्रोष्ठपदादिकण्।

१११ कालाद्भववत्।

११२ आदेश्छन्दसः
प्रगाथे।
११३ योदूधूप्रयोजना-
द्युद्धे।
११४ भावघञोऽस्यां णः
११५ श्यैनम्पातातैल-
म्पाता।
११६ प्रहरणात्
क्रीडायां णः।
११७ तद्वेत्त्यधीते।
११८ न्यायादेरिकण्।
११९ पदकल्पलक्षणा-
न्तक्रत्वाख्याना-
ख्यायिकात्।
१२० अकल्पात्सूत्रात्।
१२१ अधर्मक्षत्रत्रिसं-
सर्गाङ्गाद्विद्यायाः
१२२ याज्ञिकौक्थिक-
लौकायितिकम्।

१२३ अनुब्राह्मणादिन्।
१२४ शतषष्टेः पथ
इकट्।
१२५ पदोत्तरपदेभ्य इकः
१२६ पदक्रमशिक्षामी-
मांसासाम्नोऽकः।
१२७ ससर्वपूर्वाल्लुप्।
१२८ संख्याकात्सूत्रे।
१२९ प्रोक्तात्।
१३० वेदेनब्राह्मणमत्रैव।
१३१ तेनच्छन्ने रथे।
१३२ पाण्डुकम्बलादिन्।
१३३ दृष्टे साम्नि
नाम्नि।
१३४ गोत्रादङ्कवत्।
१३५ वामदेवाद्यः।
१३६ डिद्वाऽण्।
१३७ वा जाते द्विः।
१३८ तत्रोद्धृते पात्रेभ्यः

१३९ स्थण्डिलाच्छेते व्रती।
१४० संस्कृते भक्ष्ये।
१४१ शूलोखाद्यः।
१४२ क्षीरादेयण्।
१४३ दध्न इकण्।
१४४ वोदश्वितः।
१४५ क्वचित्।

तृतीय पाद।

१ शेषे।
२ नद्यादेरेयण्।
३ राष्ट्रादियः।
४ दूरादेत्यः।
५ उत्तरादाहञ्।
६ पारावारादीनः।
७ व्यस्तव्यत्यस्तात्।
८ द्युप्रागपागुदक्प्रतीचो यः।
९ ग्रामादीनञ्च।
१० कत्र्यादेश्चैयकञ्।
११ कुण्ड्यादिभ्यो यलुक्च।
१२ कुलकुक्षिग्रीवाच्छ्वास्यलङ्कारे।
१३ दक्षिणापश्चात्पुरस्त्यण्।
१४ वल्ह्युर्दिपर्दिकापिश्याष्टायनण्।
१५ रंकोः प्राणिनि वा।
१६ क्वेहामात्रतसस्त्यच्।
१७ नेर्ध्रुवे।
१८ निसो गते।
१९ ऐषमोह्यःश्वसो वा।
२० कन्थाया इकण्।
२१ वर्णावकञ्।
२२ रूप्योत्तरपदारण्याण्णः।

२३ दिक्पूर्वादनाम्नः।
२४ मद्रादञ्।
२५ उदग्ग्रामाद्यक्-
ल्लोम्नः।
२६ गोष्ठीतैकीनैकेती-
गोमतीशूरसेनवा-
हीकरोमकपटच्च
रात्।
२७ शकलादेर्यञः।
२८ वृद्धेऽञः।
२९ न द्विस्वरात्प्राग्भ-
रतात्।
३० भवतोरिकणी-
यसौ।
३१ परजनराज्ञोऽकीयः
३२ दोरीयः।
३३ उष्णादिभ्यः
कालात।
३४ व्यादिभ्यो णिके-
कणौ।
३५ काश्यादेः।
३६ वाहीकेषु ग्रामात्।
३७ वोशीनरेषु।
३८ वृजिमद्रादेशात्कः।
३९ उवर्णादिकण्।
४० दोरेव प्राचः।
४१ इतोऽकञ्।
४२ रोपान्त्यात्।
४३ प्रस्थपुरवहान्तयो-
पान्त्यधन्वार्थात।
४४ राष्ट्रेभ्यः।
४५ बहुविषयेभ्यः।
४६ धूमादेः।
४७ सौवीरेषु कूलात्।
४८ समुद्रान्नृनावोः।
४९ नगरात्कुत्सादा-
क्ष्ये।
५० कच्छाग्निवक्त्रव-

१३९ स्थण्डिलाच्छेते व्रती ।
१४० संस्कृते भक्ष्ये ।
१४१ शूलोखाद्यः ।
१४२ क्षीरादेयण् ।
१४३ दध्न इकण् ।
१४४ वोदश्वितः ।
१४५ क्वचित् ।

तृतीय पाद ।

१ शेषे ।
२ नद्यादेरेयण् ।
३ राष्ट्रादियः ।
४ दूरादेत्यः ।
५ उत्तरादाहञ् ।
६ पारावारादीनः ।
७ व्यस्तव्यत्यस्तात् ।
८ द्युप्रागपागुदक्प्रतीचो यः ।
९ ग्रामादीनञ्च ।
१० कत्र्यादेश्चैयकञ् ।
११ कुण्ड्यादिभ्यो यलुक्च ।
१२ कुलकुक्षिग्रीवाच्छ्वास्यलङ्कारे ।
१३ दक्षिणापश्चात्पुरस्त्यण् ।
१४ वल्ह्युदिपर्दिकापिश्याष्टायनण् ।
१५ रंकोः प्राणिनि वा ।
१६ क्वेहामात्रतसस्त्यच् ।
१७ नेर्ध्रुवे ।
१८ निसो गते ।
१९ ऐषमोह्यःश्वसो वा ।
२० कन्थाया इकण् ।
२१ वर्णाविकञ् ।
२२ रूप्योत्तरपदारण्याण्णः ।

२३ दिक्पूर्वादनाम्नः।
२४ मद्रादञ्।
२५ उदग्ग्रामाद्यकृल्लोम्नः।
२६ गोष्ठीतैकीनैकेतीगोमतीशूरसेनवाहीकरोमकपटच्चरात्।
२७ शकलादेर्यञः।
२८ वृद्धेऽञः।
२९ न द्विस्वरात्प्राग्भरतात्।
३० भवतोरिकणीयसौ।
३१ परजनराज्ञोऽकीयः
३२ दोरीयः।
३३ उष्णादिभ्यः कालात्।
३४ व्यादिभ्यो णिकेकणौ।
३५ काश्यादेः।
३६ वाहीकेषु ग्रामात्।
३७ वोशीनरेषु।
३८ वृजिमद्राद्देशात्कः।
३९ उवर्णादिकण्।
४० दोरेव प्राचः।
४१ इतोऽकञ्।
४२ रोपान्त्यात्।
४३ प्रस्थपुरवहान्तयोपान्त्यधन्वार्थात्।
४४ राष्ट्रेभ्यः।
४५ बहुविषयेभ्यः।
४६ धूमादेः।
४७ सौवीरेषु कूलात्।
४८ समुद्रान्नृनावोः।
४९ नगरात्कुत्सादाक्ष्ये।
५० कच्छाग्निवक्त्रव-

त्तोत्तरपदात् ।
५१ अरण्यात्पथि न्यायाध्यायेभनरविहारे ।
५२ गोमये वा ।
५३ कुरुयुगन्धराद्वा ।
५४ साल्वाङ्गोयवाग्वपत्तौ ।
५५ कच्छादेर्नृनृस्थे ।
५६ कोपान्त्याच्चाण् ।
५७ गर्त्तोत्तरपदादीयः ।
५८ कटपूर्वात्प्राचः ।
५९ कखोपान्त्यकन्थापलदनगरग्रामह्रदोत्तरपदाद्दोः ।
६० पर्वतात् ।
६१ अनरे वा ।
६२ पर्णकृकणाद्भारद्वाजात् ।
६३ गहादिभ्यः ।
६४ पृथिवीमध्यान्मध्यमश्चास्य ।
६५ निवासाच्चरणेऽण् ।
६६ वेणुकादिभ्य ईयण्
६७ वा युष्मदस्मदोऽञीनञौ युष्माकास्माकं चास्यैकत्वे तु तवकममकम् ।
६८ द्वीपादनुसमुद्रं ण्यः ।
६९ अर्द्धाद्यः ।
७० सपूर्वादिकण् ।
७१ दिक्पूर्वात्तौ ।
७२ ग्रामराष्ट्रांशादणिकणौ ।
७३ परावराधमोत्तमादेर्यः ।

७४ अमोन्तावोऽधसः।
७५ पश्चादाद्यन्ताग्रादिमः।
७६ मध्यान्मः।
७७ मध्येउत्कर्षापकर्षयोरः।
७८ अध्यात्मादिभ्य इकण्।
७९ समानपूर्वलोकोत्तरपदात्।
८० वर्षाकालेभ्यः।
८१ शरदः श्राद्धे कर्म्मणि।
८२ नवा रोगातपे।
८३ निशाप्रदोषात्।
८४ श्वसस्तादिः।
८५ चिरपरुत्परारेस्त्नः।
८६ पुरो नः।
८७ पूर्वाह्णापराह्णात्तनट्।
८८ सायञ्चिरंप्राह्णेप्रगेऽव्ययात्।
८९ भर्तुसन्ध्यादेरण्।
९० संवत्सरात्फलपर्वणोः।
९१ हेमन्ताद्वा तलुक्च।
९२ प्रावृष एण्यः।
९३ स्थामाजिनान्ताल्लुप्।
९४ तत्र कृतलब्धक्रीतसम्भूते।
९५ कुशले।
९६ पथोऽकः।
९७ कोऽश्मादेः।
९८ जाते।
९९ प्रावृष इकः।
१०० नाम्नि शरदोऽकञ्।

१०१ सिन्धवपकरात्काणौ ।
१०२ पूर्वाह्णापराह्णार्द्रामूलप्रदोषावस्करादकः ।
१०३ पथः पन्थ च ।
१०४ अश्च वामावास्यायाः ।
१०५ श्रविष्ठाषाढादीयण् च ।
१०६ फल्गुन्याष्टः ।
१०७ बहुलाऽनुराधापुष्यार्थपुनर्वसुहस्तविशाखास्वातेर्लुप् ।
१०८ चित्रारेवतीरोहिण्याः स्त्रियाम् ।
१०९ बहुलमन्येभ्यः ।
११० स्थानान्तगोशालखरशालात् ।
१११ वत्सशालाद्वा ।
११२ सोदर्यसमानोदर्यौ ।
११३ कालाद्देये ऋणे ।
११४ कलाप्यश्वत्थयवबुसोमाव्यासैषमसोऽकः ।
११५ ग्रीष्मावरसमादकञ् ।
११६ संवत्सराग्रहायण्या इकण् च ।
११७ साधुपुष्पत्पच्यमाने ।
११८ उप्ते ।
११९ आश्वयुज्या अकञ् ।
१२० ग्रीष्मवसन्ताद्वा ।
१२१ व्याहरति मृगे ।
१२२ जयिनि च ।

१२३ भवे।
१२४ दिगादिदेहांशाद्य।
१२५ नाम्न्युदकात्।
१२६ मध्यादिनण्णेया-
मोऽन्तश्च।
१२७ जिह्वामूलाङ्गुले-
श्चेयः।
१२८ वर्गान्तात्।
१२९ ईनयौ चाऽशब्दे।
१३० दृतिकुक्षिकलशि-
बस्त्यहेरेयण्।
१३१ आस्तेयम्।
१३२ ग्रीवातोऽण् च।
१३३ चतुर्मासान्नाम्नि।
१३४ यज्ञे ञ्यः।
१३५ गम्भीरपञ्चजन-
बहिर्देवात्।
१३६ परिमुखादेरव्ययी-
भावात्।
१३७ अन्तःपूर्वादिकण्।
१३८ पर्यनोर्ग्रामात्।
१३९ उपाज्जानुनीविक-
र्णात्प्रायेण।
१४० रूढावन्तःपुरा-
दिकः।
१४१ कर्णललाटात्कल्।
१४२ तस्य व्याख्याने
च ग्रन्थात्।
१४३ प्रायोबहुस्वरादि-
कण्।
१४४ ऋगृद्विस्वरयागे-
भ्यः।
१४५ ऋषेरध्याये।
१४६ पुरोडाशपौरोडा-
शादिकेकटौ।
१४७ छन्दसो यः।
१४८ शिक्षादेश्चाण्।
१४९ तत आगते।

१५० विद्यायोनिसम्बन्धादकञ्।
१५१ पितुर्यो वा।
१५२ ऋत इकण्।
१५३ आयस्थानात्।
१५४ शुण्डिकादेरण्।
१५५ गोत्रादङ्कवत्।
१५६ नृहेतुभ्यो रूप्यमयटौ वा।
१५७ प्रभवति।
१५८ वैडूर्यः।
१५९ त्यदादेर्मयट्।
१६० तस्येदम्।
१६१ हलसीरादिकण्।
१६२ समिध आधाने टेन्यण्।
१६३ विवाहे द्वन्द्वादकल्।
१६४ अदेवासुरादिभ्यो वैरे।
१६५ नटान्नृत्ते ञ्यः।
१६६ छन्दोगौक्थिकयाज्ञिकबह्वृचाच्च धर्माम्नायसङ्घे।
१६७ आथर्वणिकादणिकलुक्च।
१६८ चरणादकञ्।
१६९ गोत्राददण्डमाणवशिष्ये।
१७० रैवतिकादेरीयः।
१७१ कौपिञ्जलहास्तिपदादण्।
१७२ सङ्घघोषाङ्कलक्षणेऽञ्यञिञः।
१७३ शाकलादकञ्च।
१७४ गृहेऽग्नीधोरण्धश्च।
१७५ रथात्सादेश्च

वोढ्रेऽङ्के।
१७६ यः।
१७७ पत्रपूर्वादञ्।
१७८ वाहनात्।
१७९ वाह्यपथ्युपकरणे।
१८० वहेस्तुरिश्चादिः।
१८१ तेन प्रोक्ते।
१८२ मौदादिभ्यः।
१८३ कठादिभ्यो वेदे लुप्।
१८४ तित्तिरिवरतन्तुखण्डिकोखादीयण्।
१८५ छगलिनो णेयिन्।
१८६ शौनकादिभ्यो णिन्।
१८७ पुराणे कल्पे।
१८८ काश्यपकौशिकाद्वेदवच्च।
१८९ शिलालिपाराशर्यान्नटभिक्षुसूत्रे।
१९० कृशाश्वकर्मन्दादिन्।
१९१ उपज्ञाते।
१९२ कृते।
१९३ नाम्नि मक्षिकादिभ्यः।
१९४ कुलालादेरकञ्।
१९५ सर्वचर्म्मण ईनेनञौ।
१९६ उरसोयाणौ।
१९७ छन्दस्यः।
१९८ अमोऽधिकृत्यग्रन्थे।
१९९ ज्योतिषम्।
२०० शिशुक्रन्दादिभ्य ईयः।
२०१ द्वन्द्वात्प्रायः।
२०२ अभिनिष्क्राम-

तिद्धारे।
२०३ गच्छति पथिदूते।
२०४ भजति।
२०५ महाराजादिकण्।
२०६ अचित्तादेश-
कालात्।
२०७ वासुदेवार्ज्जुना-
द्वकः।
२०८ गोत्रक्षत्रियेभ्यो-
ऽकञ् प्रायः।
२०९ सरूपाद् द्रेः सर्व
राष्ट्रवत्।
२१० टस्तुल्यदिशि।
२११ तसिः।
२१२ यश्चोरसः।
२१३ सेर्निवासादस्य।
२१४ आभिजनात्।
२१५ शण्डिकादेर्ण्यः।
२१६ सिन्ध्वादेरञ्।
२१७ सलातुरादीयण्।
२१८ तुदीवर्मत्या एयण्।
२१९ गिरेरीयोऽस्त्रा
जीवे।

चतुर्थ पाद।

१ इकण्।
२ तेन जितजयद्दी-
व्यत्खनत्सु।
३ संस्कृते।
४ कुलत्थकोपान्त्या-
दण्।
५ संसृष्टे।
६ लवणादः।
७ चूर्णमुद्गाभ्यामि-
नणौ।
८ व्यञ्जनेभ्य
उपसिक्ते।
९ तरति।

१० नौद्विस्वरादिकः।
११ चरति।
१२ पर्पादिरिकट।
१३ पदिकः।
१४ श्वगणाद्वा।
१५ वेतनादेर्जीवति।
१६ न्यस्ताच्च क्रयविक्रयादिकः।
१७ वस्नात्।
१८ आयुधादीयश्च।
१९ व्रातादीनञ्।
२० निर्वृत्तेऽक्षद्यूतादेः।
२१ भावादिमः।
२२ याचितापमित्यात्कण्।
२३ हरत्युत्सङ्गादेः।
२४ भस्त्रादेरिकट्।
२५ विवधवीवधाद्वा।
२६ कुटिलिकाया अण्।
२७ ओजःसहोम्भसो वर्त्तते।
२८ तं प्रत्यनोर्लोमेपकूलात्।
२९ परेर्मुखपार्श्वात्।
३० रक्षदुञ्छतोः।
३१ पक्षिमत्स्यमृगार्थाद् घ्नति।
३२ परिपन्थात्तिष्ठति च।
३३ परिपथात्।
३४ अवृद्धेर्गृह्णति गर्ह्ये।
३५ कुसीदादिकट्।
३६ दशैकादशादिकश्च।
३७ अर्थपदपदोत्तरललामप्रतिकण्ठात्।
३८ परदारादिभ्यो गच्छति।

३९ प्रतिपथादिकश्च ।
४० माथोत्तरपदपद-
व्याक्रन्दाद्धावति ।
४१ पश्चात्यनुपदात् ।
४२ सुस्नातादिभ्यः
पृच्छति ।
४३ प्रभूतादिभ्यो
ब्रुवति ।
४४ माशब्द इत्यादि
भ्यः ।
४५ शाब्दिकदार्दरिक
लालाटिककौक्कु-
टिकम् ।
४६ समूहार्थात्समवेते ।
४७ पर्षदो ण्यः ।
४८ सेनाया वा ।
४९ धर्माधर्माच्चरति ।
५० षष्ठ्या धर्म्ये ।
५१ ऋन्नरादेरण् ।
५२ विभाजयितृविश
सितुर्णीड्लुक् च ।
५३ अवक्रये ।
५४ तदस्य पण्यम् ।
५५ किशरादेरिकट् ।
५६ शलालुनो वा ।
५७ शिल्पम् ।
५८ मड्डुकझर्झराद्वा
ऽण ।
५९ शीलम् ।
६० अङ्गस्याच्छत्रा-
देरञ् ।
६१ तूष्णीकः ।
६२ प्रहरणम् ।
६३ परश्वधाद्वाऽण् ।
६४ शक्तियष्टेष्टीकण् ।
६५ वेष्ट्यादिभ्यः ।
६६ नास्तिकास्तिक
दैष्टिकम् ।

६७ वृत्तोऽपपाठो-
ऽनुयोगे।
६८ बहुस्वरपूर्वादिकः।
६९ भक्ष्यं हितमस्मै।
७० नियुक्तं दीयते।
७१ श्राणामांसौदना-
दिको वा।
७२ भक्तौदनाद्वा
णिकट्।
७३ नवयज्ञादयोऽस्मि-
न् वर्त्तन्ते।
७४ तत्र नियुक्ते।
७५ अगारान्तादिकः।
७६ अदेशकालाद-
ध्यायिनि।
७७ निकटादिषु
वसति।
७८ सतीर्थ्यः।
७९ प्रस्तारसंस्थानतद-
न्तकठिनातेभ्यो
व्यवहरति।
८० सङ्ख्यादेश्चार्हद-
लुचः।
८१ गोदानादीनां
ब्रह्मचर्ये।
८२ चन्द्रायणं च
चरति।
८३ देवव्रतादीन् डिन्।
८४ डकश्चाष्टाचत्वारिं-
शतं वर्षाणाम्।
८५ चातुर्मास्यन्तौ
यलुक् च।
८६ क्रोशयोजनपूर्वा-
च्छताद्योजनाच्चा-
ऽभिगमार्हे।
८७ तद्यात्येभ्यः।
८८ पथ इकट्।
८९ नित्यं णः पन्थश्च।

९० शङ्कूत्तरकान्ता-
राजवारिस्थलज-
ङ्गलादेस्तेनाहृते च।
९१ स्थलादेर्मधुकमरि
चेऽण्।
९२ तुरायणपारायणं
यजमानाऽधीयाने।
९३ संशयं प्राप्ते
ज्ञेये।
९४ तस्मै योगादेः
शक्ते।
९५ योगकर्मभ्यां
योकञौ।
९६ यज्ञानां दक्षिणा-
याम्।
९७ तेषु देये।
९८ काले कार्ये च
भववत्।
९९ व्युष्टादिष्वण्।

१०० यथाकथाचाण्णः।
१०१ तेन हस्ताद्य।
१०२ शोभमाने।
१०३ कर्मवेषाद्यः।
१०४ कालात्परिजय्यल
भ्यकार्यसुकरे।
१०५ निर्वृत्ते।
१०६ तं भाविभूते।
१०७ तस्मै भृताऽधी-
ष्टे च।
१०८ षण्मासादवयसि
ण्येकौ।
१०९ समाया ईनः।
११० रात्र्यहःसंवत्सरा-
च्च द्विगोर्वा।
१११ वर्षादश्च वा।
११२ प्राणिनि भूते।
११३ मासाद्वयसि यः।
११४ ईनञ्च।

११५ षण्मासाद्यण्-
णिकण्।
११६ सोऽस्य ब्रह्मचर्य-
तद्वतोः।
११७ प्रयोजनम्।
११८ एकागाराच्चौरे।
११९ चूडादिभ्योऽण्।
१२० विशाखाषाढा-
न्मन्थदण्डे।
१२१ उत्थापनादेरीयः।
१२२ विशिरुहिपदिपू-
रिसमापेरनात्स-
पूर्वपदात्।
१२३ स्वर्गस्वस्तिवाच-
नादिभ्यो यल्लुपौ
१२४ समयात्प्राप्तः।
१२५ ऋत्वादिभ्योऽण्।
१२६ कालाद्यः।
१२७ दीर्घः।
१२८ आकालिकमिक-
श्चाद्यन्ते।
१२९ त्रिंशद्विंशतेर्डको-
ऽसञ्ज्ञायामार्हदर्थे।
१३० सङ्ख्याडतेश्चाऽ-
शत्तिष्टेः कः।
१३१ शतात्केवलादत-
स्मिन्येकौ।
१३२ वातोरिकः।
१३३ कार्षापणादिकट्
प्रति श्चास्य वा।
१३४ अर्द्धात्पलकंसक-
र्षात्।
१३५ कंसार्द्धात्।
१३६ सहस्रशतमा
नादण्।
१३७ शूर्पाद्वाऽञ्।
१३८ वसनात्।
१३९ विंशतिकात्।

१४० द्विगोरीनः।
१४१ अनाम्न्यऽद्विः प्लुप्।
१४२ नवाणः।
१४३ सुवर्णकार्षापणात्।
१४४ द्वित्रिबहोर्निष्कविस्तात्।
१४५ शताद्यः।
१४६ शाणात्।
१४७ द्वित्र्यादेर्याऽण् वा।
१४८ पणपादमाषाद्यः।
१४९ खारीकाकणीभ्यः कच्।
१५० मूल्यैः क्रीते।
१५१ तस्य वापे।
१५२ वातपित्तश्लेष्मसन्निपाताच्छमनकोपने।
१५३ हेतौ संयोगोत्पाते।
१५४ पुत्राद्येयौ।
१५५ द्विस्वरब्रह्मवर्चसाद्योऽसङ्ख्यापरिमाणाश्वादेः।
१५६ पृथिवीसर्वभूमेरीशज्ञातयोश्चाञ्।
१५७ लोकसर्वलोकात् ज्ञाते।
१५८ तदत्रास्मै वा वृद्ध्यायलाभोपदाशुल्कं देयम्।
१५९ पूरणार्द्धादिकः।
१६० भागाद्येकौ।
१६१ त पचतिद्रोणाद्वाऽञ्।
१६२ सम्भवदवहरतोश्च।
१६३ पात्राचिताढकादीनो वा।

१६४ द्विगोरीनेकटौ वा ।
१६५ कुलिजाद्वा लुप् च ।
१६६ वंशादेर्भाराद्धरद्व-
हदावहत्सु ।
१६७ द्रव्यवस्नात्केकम् ।
१६८ सोऽस्य भृतिव-
स्नांशम् ।
१६९ मानम् ।
१७० जीवितस्य सन् ।
१७१ सङ्ख्यायाः संघ-
सूत्रपाठे ।
१७२ नाम्नि ।
१७३ विंशत्यादयः ।
१७४ त्रैंशचात्वारिंशम् ।
१७५ पञ्चदशाद्वर्गे वा ।
१७६ स्तोमे डट् ।
१७७ तमर्हति ।
१७८ दण्डादेर्यः ।
१७९ यज्ञादियः ।
१८० पात्रात्तौ ।
१८१ दक्षिणाकडङ्गरस्था-
लीघिलादीययौ ।
१८२ छेदादेर्नित्यम् ।
१८३ विरागाद्विरङ्गश्च ।
१८४ शीर्षच्छेदाद्यो वा ।
१८५ शालीनकौपीना-
र्त्विजीनम् ।

सप्तमोऽध्यायः

प्रथम पाद ।

१ यः ।
२ वहति रथयुगप्रा-
सङ्गात् ।
३ धुरो येयण् ।
४ वामाद्यादेरीनः ।
५ अश्वैकादेः ।
६ हलसीरादिकण् ।

७ शकटादण्।

८ विध्यत्यऽनन्येन।

९ धनगणाल्लब्धरि।

१० णोऽन्नात्।

११ हृद्यपद्यतुल्यमूल्य-
वश्यपथ्यवयस्य-
धेनुष्यागार्हपत्य-
जन्यधर्म्यम्।

१२ नौविषेण तार्य-
वध्ये।

१३ न्यायार्थादनपेते।

१४ मतमदस्य करणे।

१५ तत्र साधौ।

१६ पथ्यतिथिवसति-
स्वपतेरेयण्।

१७ भक्ताण्णः।

१८ पर्षदो ण्यणौ।

१९ सर्वजनाण्ण्येनञौ।

२० प्रतिजनादेरीनञ्।

२१ कथादेरिकण्।

२२ देवतान्तात्तदर्थे।

२३ पाद्यार्घ्ये।

२४ ण्योऽतिथेः।

२५ सादेश्चातदः।

२६ हलस्य कर्षे।

२७ सीतया सगते।

२८ ईयः।

२९ हविरन्नभेदापूपा
देर्यो वा।

३० उवर्णयुगादेर्य।

३१ नाभेर्नभ् चाऽदेहां
शात्।

३२ न् चोधसः।

३३ शुनो वश्चोदूत्।

३४ कम्बलान्नाम्नि।

३५ तस्मै हिते।

३६ न राजाचार्य-
ब्राह्मणवृष्णः।

३७ प्राण्यङ्गरथखल-
तिलयवघृषब्रह्म-
माषाद्यः ।
३८ अव्यजात् थ्यप् ।
३९ चरकमाणवादी-
नञ् ।
४० भोगोत्तरपदात्म-
भ्यामीनः ।
४१ पञ्चसर्वविश्वाज्ज-
नात्कर्मधारये ।
४२ महत्सर्वादिकण् ।
४३ सर्वाण्णो वा ।
४४ परिणामिनि
तदर्थे ।
४५ चर्मण्यञ् ।
४६ ऋषभोपान-
हाञ्ञ्यः ।
४७ छदिर्बलेरेयण् ।
४८ परिखाऽस्य स्यात् ।
४९ अत्र च ।
५० तद् ।
५१ तस्यार्हे क्रियायां
वत् ।
५२ स्यादेरिवे ।
५३ तत्र ।
५४ तस्य ।
५५ भावे त्वतल् ।
५६ प्राक्त्वादगडुलादेः ।
५७ नञ्तत्पुरुषादबु-
धादेः ।
५८ पृथ्वादेरिमन्वा ।
५९ वर्णदृढादिभ्य-
ष्ट्यण् च वा ।
६० पतिराजान्तगुणा-
ङ्गराजादिभ्यः
कर्म्मणि च ।
६१ अर्हतस्तोन्त् च ।
६२ सहायाद्वा ।

६३ सखिवणिग्दू-
ताद्यः ।
६४ स्तेनान्नलुक्च ।
६५ कपिज्ञातेरेयण् ।
६६ प्राणिजातिवयोऽ
र्थादञ् ।
६७ युवादेरण् ।
६८ हायनान्तात् ।
६९ वृवर्णाल्लघ्वादेः ।
७० पुरुषहृदयादस-
मासे ।
७१ श्रोत्रियाद्यलुक्च ।
७२ योपान्त्याद् गुरू-
पोत्तमादसुप्र-
ख्यादकञ् ।
७३ चोरादेः ।
७४ द्वन्द्वाल्लित् ।
७५ गोत्रचरणात्
श्लाघात्याकार-
प्राप्त्यवगमे ।
७६ होत्राभ्य ईयः ।
७७ ब्रह्मणस्त्वः ।
७८ शाकटशाकिनौ
क्षेत्रे ।
७९ धान्येभ्य ईनञ् ।
८० व्रीहिशालेरेयण् ।
८१ यवयवकषष्टि
काद्यः ।
८२ वाणुमाषात् ।
८३ वोमाभङ्गतिलात् ।
८४ अलाब्वाश्च कटो
रजसि ।
८५ अह्नागम्येऽश्वा
दीनञ् ।
८६ कुलाल्लल्पे ।
८७ पील्वादेः कुणः
पाके ।
८८ कर्णादेर्मूले जाहः

८९ पक्षात्तिः।
९० हिमादेलुः सहे।
९१ बलवातादूलः।
९२ शीतोष्णतृषादा-
लुरसहे।
९३ यथामुखसंमुखा-
दीनस्तदृश्यते
ऽस्मिन्।
९४ सर्वादेः पथ्यंग-
कर्मपत्रपात्ररावं-
व्याप्नोति।
९५ आप्रपदम्।
९६ अनुपदं बद्धा।
९७ अयानयं नेयः।
९८ सर्वान्नमत्ति।
९९ पदोवरीणपरंपरी-
णपुत्रपौत्रीणम्।
१०० यथाकामानुका-
मात्यन्तं गामिनि।
१०१ पारावारं व्यस्त-
व्यत्यस्तं च।
१०२ अनुग्वलम्।
१०३ अध्वानं येनौ।
१०४ अभ्यमित्रमीयश्च।
१०५ समांसमीनाद्य-
श्वीनाद्यप्रातीना-
ऽऽगवीनसाप्तप-
दीनम्।
१०६ अषडक्षाशितंग्व-
लङ्कर्मालंपुरुषा-
दीनः।
१०७ अदिक्स्त्रियां
वाञ्चः।
१०८ तस्य तुल्ये कः
संज्ञाप्रतिकृत्योः।
१०९ न नृपूजार्थध्वज-
चित्रे।
११० अपण्ये जीवने।

६३ सखिवणिग्दूताद्यः ।
६४ स्तेनान्नलुक्च ।
६५ कपिज्ञातेरेयण् ।
६६ प्राणिजातिवयोऽर्थादञ् ।
६७ युवादेरण् ।
६८ हायनान्तात् ।
६९ ऋवर्णाल्लघ्वादेः ।
७० पुरुषहृदयादसमासे ।
७१ श्रोत्रियाद्यलुक्च ।
७२ योपान्त्याद् गुरूपोत्तमादसुप्रख्यादकञ् ।
७३ चोरादेः ।
७४ द्वन्द्वाल्लित् ।
७५ गोत्रचरणात् श्लाघात्याकारप्राप्त्यवगमे ।
७६ होत्राभ्य ईयः ।
७७ ब्रह्मणस्त्वः ।
७८ शाकटशाकिनौ क्षेत्रे ।
७९ धान्येभ्य ईनञ् ।
८० व्रीहिशालेरेयण् ।
८१ यवयवकषष्टिकाद्यः ।
८२ वाणुमाषात् ।
८३ वोमाभङ्गतिलात् ।
८४ अलाब्वाश्च कटो रजसि ।
८५ अह्नागम्येऽश्वादीनञ् ।
८६ कुलाज्जल्पे ।
८७ पील्वादेः कुणः पाके ।
८८ कर्णादेर्मूले जाहः

८९ पक्षात्तिः ।
९० हिमादेलुः सहे ।
९१ बलवातादूलः ।
९२ शीतोष्णतृषादालुरसहे ।
९३ यथामुखसंमुखादीनस्तदृश्यतेऽस्मिन् ।
९४ सर्वादेः पथ्यंगकर्मपत्रपात्रावं व्याप्नोति ।
९५ आप्रपदम् ।
९६ अनुपदं बद्धा ।
९७ अयानयं नेयः ।
९८ सर्वान्नमत्ति ।
९९ पदोवरीणपरंपरीणपुत्रपौत्रीणम् ।
१०० यथाकामानुकामात्यन्तं गामिनि ।
१०१ पारावारं व्यस्तव्यत्यस्तं च ।
१०२ अनुग्वलम् ।
१०३ अध्वानं येनौ ।
१०४ अभ्यमित्रमीयश्च ।
१०५ समांसमीनाद्यश्वीनाद्यप्रातीनाऽऽगवीनसाप्तपदीनम् ।
१०६ अषडक्षाशितंगवलङ्कर्मालंपुरुषादीनः ।
१०७ अदिक्स्त्रियां वाञ्चः ।
१०८ तस्य तुल्ये कः संज्ञाप्रतिकृत्योः ।
१०९ न नृपूजार्थध्वजचित्रे ।
११० अपण्ये जीवने ।

६३ सखिवणिग्दू-
तायः।
६४ स्तेनान्नलुक्च।
६५ कपिज्ञातेरेयण्।
६६ प्राणिजातिवयोऽ
र्थादञ्।
६७ युवादेरण्।
६८ हायनान्तात्।
६९ वृवर्णाल्लघ्वादेः।
७० पुरुषहृदयादस-
मासे।
७१ श्रोत्रियाद्यलुक्च।
७२ योपान्त्याद् गुरू-
पोत्तमादसुप्र-
ख्यादकञ्।
७३ चोरादेः।
७४ द्वन्द्वाल्लित्।
७५ गोत्रचरणात्
श्लाघात्याकार-
प्राप्त्यवगमे।
७६ होत्राभ्य ईयः।
७७ ब्रह्मणस्त्वः।
७८ शाकटशाकिनौ
क्षेत्रे।
७९ धान्येभ्य ईनञ्।
८० ब्रीहिशालेरेयण्।
८१ यवयवकषष्टि-
काद्यः।
८२ वाणुमाषात्।
८३ वोमाभङ्गतिलात्।
८४ अलाब्वाश्च कटो-
रजसि।
८५ अह्नागम्येऽश्वा
दीनञ्।
८६ कुलाज्जल्पे।
८७ पील्वादेः कुणः
पाके।
८८ कर्णादेर्मूले जाहः।

८९ पक्षात्तिः।
९० हिमादेलुः सहे।
९१ बलवातादूलः।
९२ शीतोष्णतृषादा-
लुरसहे।
९३ यथामुखसंमुखा-
दीनस्तदृश्यते
ऽस्मिन्।
९४ सर्वादेः पथ्यंग-
कर्मपत्रपात्रावं-
व्याप्नोति।
९५ आप्रपदम्।
९६ अनुपदं बद्धा।
९७ अयानयं नेयः।
९८ सर्वान्नमत्ति।
९९ पदोत्तरीणपरंपरी-
णपुत्रपौत्रीणम्।
१०० यथाकामानुका-
मात्यन्तं गामिनि।
१०१ पारावारं व्यस्त-
व्यत्यस्तं च।
१०२ अनुग्वलम्।
१०३ अध्वानं येनौ।
१०४ अभ्यमित्रमीयश्च।
१०५ समांसमीनाद्य-
श्वीनाद्यप्रातीना-
ऽऽगवीनसाक्षप-
दीनम्।
१०६ अषडक्षाशितंग्व-
लङ्कर्मालंपुरुषा-
दीनः।
१०७ अदिक्स्त्रियां
वाञ्चः।
१०८ तस्य तुल्ये कः
संज्ञाप्रतिकृत्योः।
१०९ न नृपूजार्थध्वज-
चित्रे।
११० अपण्ये जीवने।

६३ सखिवणिग्दूताद्यः।
६४ स्तेनान्नलुक्च।
६५ कपिज्ञातेरेयण्।
६६ प्राणिजातिवयोऽर्थादञ्।
६७ युवादेरण्।
६८ हायनान्तात्।
६९ र्वृवर्णाल्लघ्वादेः।
७० पुरुषहृदयादसमासे।
७१ श्रोत्रियाद्यलुक्च।
७२ योपान्त्याद् गुरूपोत्तमादसुप्रख्यादकञ्।
७३ चोरादेः।
७४ द्वन्द्वाल्लित्।
७५ गोत्रचरणात् श्लाघात्याकारप्राप्त्यवगमे।
७६ होत्राभ्य ईयः।
७७ ब्रह्मणस्त्वः।
७८ शाकटशाकिनौ क्षेत्रे।
७९ धान्येभ्य ईनञ्।
८० व्रीहिशालेरेयण्।
८१ यवयवकषष्टिकाद्यः।
८२ वाणुमाषात्।
८३ वोमाभङ्गतिलात्।
८४ अलाब्वाश्च कटोरजसि।
८५ अह्लागम्येऽश्वादीनञ्।
८६ कुलाज्जल्पे।
८७ पील्वादेः कुणः पाके।
८८ कर्णादेर्मूले जाहः।

८९ पक्षात्तिः ।
९० हिमादेल्लुः सहे ।
९१ बलवातादूलः ।
९२ शीतोष्णतृषादा-
लुरसहे ।
९३ यथामुखसंमुखा-
दीनस्तदृश्यते
ऽस्मिन् ।
९४ सर्वादेः पथ्यंग-
कर्मपत्रपात्रावं-
व्याप्नोति ।
९५ आप्रपदम् ।
९६ अनुपदं बद्धा ।
९७ अयानयं नेयः ।
९८ सर्वान्नमत्ति ।
९९ परोवरीणपरंपरी
णपुत्रपौत्रीणम् ।
१०० यथाकामानुका-
मात्यन्तं गामिनि ॥
१०१ पारावारं व्यस्त-
व्यत्यस्तं च ।
१०२ अनुग्वलम् ।
१०३ अध्वानं येनौ ।
१०४ अभ्यमित्रमीयश्च ।
१०५ समांसमीनाद्य-
श्वीनाद्यप्रातीना-
ऽऽगवीनसाप्तप-
दीनम् ।
१०६ अषडक्षाशितंग्व-
लङ्कर्मालंपुरुषा-
दीनः ।
१०७ अदिक्स्त्रियां
वाञ्चः ।
१०८ तस्य तुल्ये कः
संज्ञाप्रतिकृत्योः ।
१०९ न नृपूजार्थध्वज-
चित्रे ।
११० अपण्ये जीवने ।

१११ देवपथादिभ्यः ।
११२ वस्तेरेयञ् ।
११३ शिलाया एयच्च ।
११४ शाखादेर्यः ।
११५ द्रोर्भव्ये ।
११६ कुशाग्रादीयः ।
११७ काकतालीयादयः ।
११८ शर्करादेरण् ।
११९ अः सपत्न्याः ।
१२० एकशालाया इकः ।
१२१ गोण्यादेश्चेकण् ।
१२२ कर्कलोहिताट्टीकण् च ।
१२३ वेर्विस्तृते शालशङ्कटौ ।
१२४ कटः ।
१२५ संप्रोन्नेः संकीर्णप्रकाशाधिकसमीपे ।
१२६ अवात्कुटारश्चावनते ।
१२७ नासानतितद्वतो ष्टीटनाटभ्रटम् ।
१२८ नेरिनपिटकाश्चिक्चिचिकश्चास्य ।
१२९ विडविरीसौ नीरन्ध्रे च ।
१३० क्लिन्नाल्लश्चक्षुषि चिल्पिल्चुल् चास्य ।
१३१ उपत्यकाधित्यके ।
१३२ अवेस्संघातविस्तारे कटपटम् ।
१३३ पशुभ्यः स्थाने गोष्ठः ।
१३४ द्वित्वे गोयुगः ।
१३५ षट्त्वे षड्गवः ।
१३६ तिलादिभ्यः स्नेहे

तैलः।

१३७ तत्र घटते कर्म्मणष्ठः।

१३८ तदस्य सञ्जातं तारकादिभ्य इतः।

१३९ गर्भादप्राणिनि।

१४० प्रमाणान्मात्रट्।

१४१ हस्तिपुरुषाद्वाण्।

१४२ वोर्ध्वं दघ्नट्द्वयसट्।

१४३ मानादसंशये लुप्।

१४४ द्विगोः संशये च।

१४५ मात्रट्।

१४६ शन्शद्विंशतेः।

१४७ डिन्।

१४८ इद किमोऽतुरियकियू चास्य।

१४९ यत्तदेतदोर्डावादिः।

१५० यत्तत्किमः संख्याया डतिर्वा।

१५१ अवयवात्तयट्।

१५२ द्वित्रिभ्यामयट् वा।

१५३ द्यादेर्गुणान्मूल्यक्रेये मयट्।

१५४ अधिकं तत्सङ्ख्यमस्मिन् शतसहस्रे शतिशद्शान्ताया डः।

१५५ सङ्ख्यापूरणे डट्।

१५६ विंशत्यादेर्वा तमट्।

१५७ शतादिमासार्द्धमाससंवत्सरात्।

१५८ षष्ठ्यादेरसङ्ख्यादेः।

१५९ नो मट्।

१६० पित्तिथट् बहुगण-

पूगसङ्घात्।
१६१ अतोरिथट्।
१६२ षट्कतिकतिपयात् थट्।
१६३ चतुरः।
१६४ येयौ चलुक् च।
१६५ द्वेस्तीयः।
१६६ त्रेस्तृ च।
१६७ पूर्वमनेन सादेश्चेन्।
१६८ इष्टादे।
१६९ श्राद्धमद्यभुक्त-मिकेनौ।
१७० अनुपद्यन्वेष्टा।
१७१ दाण्डाजिनिकायः शूलिकपार्श्वकम्।
१७२ क्षेत्रेऽन्यस्मिन्ना-श्ये इयः।
१७३ छन्दोऽधीते श्रोत्र-श्च वा।

१७४ इन्द्रियम्।
१७५ तेन वित्ते चञ्चुचणौ।
१७६ पूरणाद्ग्रन्थस्य ग्राहके को लुक् चाऽस्य।
१७७ ग्रहणाद्वा।
१७८ सस्यादु गुणात्परिजाते।
१७९ धनहिरण्ये कामे।
१८० स्वाङ्गेषु सक्ते।
१८१ उदरेत्विकणाद्यूने।
१८२ अंशं हारिणि।
१८३ तन्त्रादचिरोद्धृते।
१८४ ब्राह्मणान्नाम्नि।
१८५ उष्णात्।
१८६ शीताच्च कारिणि।
१८७ अधेरारूढे।
१८८ अनोः कमितरि।

१८९ अभेरीश्च वा।
१९० सोऽस्यमुख्यः।
१९१ शृङ्खलकः करभे।
१९२ उदुन्सोरुन्मनसि।
१९३ कालहेतुफलाद्रोगे।
१९४ प्रायोऽन्नमस्मि-
न्नाम्नि।
१९५ कुल्माषादण्।
१९६ वटकादिन्।
१९७ साक्षाद् द्रष्टा।

द्वितीय पाद।

१ तदस्याऽस्त्यस्मि-
न्निति मतुः।
२ आयात्।
३ नावादेरिकः।
४ शिखादिभ्य इन्।
५ व्रीह्यादिभ्यस्तौ।
६ अतोऽनेकस्वरात्।
७ अशिरसोऽशी-
र्षश्च।
८ अर्थार्थान्ताद्भावात्।
९ व्रीह्यर्थतुन्दादेरि-
लश्च।
१० स्वाङ्गाद्विवृद्धात्ते।
११ वृन्दादारकः।
१२ शृङ्गात्।
१३ फलबर्हाच्चेनः।
१४ मलादीमसश्च।
१५ मरुत्पर्वणस्तः।
१६ वलिवटितुण्डेर्भः।
१७ ऊर्णाऽहंशुभमो
युस्।
१८ कंशंभ्यां युस्ति-
यस्तुतवभम्।
१९ बलवातदन्तलला-
टादूलः।
२० प्राण्यङ्गादातोलः।

२१ सिध्मादिक्षुद्रजन्तुरुग्भ्यः ।
२२ प्रज्ञापर्णोदकफेनाल्लेलौ ।
२३ कालाजटाघाटात् क्षेपे ।
२४ वाच आलाटौ ।
२५ ग्मिन् ।
२६ मध्वादिभ्यो रः ।
२७ कृष्यादिभ्यो वलच् ।
२८ लोमपिच्छादेः शेलम् ।
२९ नोऽङ्गादेः ।
३० शाकीपलालीदद्र्वा ह्रस्वश्च ।
३१ विष्वचो विषुश्च ।
३२ लक्ष्म्या अनः ।
३३ प्रज्ञाश्रद्धार्चावृत्तेर्णः ।
३४ ज्योत्स्नादिभ्योऽण् ।
३५ सिकताशर्करात्
३६ इलश्च देशे ।
३७ द्युद्रोर्म्मः ।
३८ काण्डाण्डभाण्डादीरः ।
३९ कच्छ्वा डुरः ।
४० दन्तादुन्नतात् ।
४१ मेधारथान्नवेरः ।
४२ कृपाहृदयादालुः ।
४३ केशाद्वः ।
४४ मण्यादिभ्य ।
४५ हीनात्स्वाङ्गादः ।
४६ अभ्रादिभ्यः ।
४७ अस्तपोमायामेधास्रजो विन् ।
४८ आमयाद्दीर्घश्च ।

४९ स्वान्मिन्नीशे ।
५० गोः ।
५१ ऊर्जो विन्वला-
वस्चान्तः ।
५२ तमिस्राणव-
ज्योत्स्नाः ।
५३ गुणादिभ्यो यः ।
५४ रूपात्प्रशस्ता-
हतात् ।
५५ पूर्णमासोऽण् ।
५६ गोपूर्वादत इकण् ।
५७ निष्कादेः शत-
सहस्रात् ।
५८ एकादेः कर्म-
धारयात् ।
५९ सर्वादेरिन् ।
६० प्राणिस्थादस्वाङ्गाद्
द्वन्द्वरुग्निन्द्यात् ।
६१ वातातीसारपिशा-
चात्कश्चान्तः ।
६२ पूरणाद्वयसि ।
६३ सुखादेः ।
६४ मालायाः क्षेपे ।
६५ धर्मशील वर्णा-
न्तात् ।
६६ बाह्वर्वादेर्बलात् ।
६७ मन्माब्जादेर्नाम्नि ।
६८ हस्तदन्तकराज्जातौ
६९ वर्णाद्ब्रह्मचा-
रिणि ।
७० पुष्करादेर्देशे ।
७१ सूक्तसाम्नोरीयः ।
७२ लुब्वाऽध्यायानु-
वाके ।
७३ विमुक्तादेरण् ।
७४ घोषदादेरकः ।
७५ प्रकारे जातीयर् ।
७६ कोऽण्वादेः ।

७७ जीर्णगोमूत्रावदा-
तसुरायवकृष्णा-
च्छाल्याच्छादन-
सुराहिव्रीहितिले।
७८ भूतपूर्वे ष्चरट्।
७९ गोष्ठादीनञ्।
८० षष्ठ्या रूप्यप्चरट्।
८१ व्याश्रये तसुः।
८२ रोगात्प्रतीकारे।
८३ पर्यभेः सर्वोभये।
८४ आद्यादिभ्यः।
८५ क्षेपातिग्रहाव्यथे-
ष्वकर्तुस्तृती-
यायाः।
८६ पापहीयमानेन।
८७ प्रतिना पञ्चम्याः।
८८ अहीयरुहोऽपा-
दाने।
८९ किमद्व्यादिस-
र्वाद्यऽवैपुल्यबहोः
पित् तस्।
९० इतोऽतः कुतः।
९१ भवत्वायुष्मद्दीर्घा-
युर्देवानांप्रियैका-
र्थात्।
९२ त्रप्च।
९३ क्वकुत्रात्रेह।
९४ सप्तम्याः।
९५ किंयत्तत्सर्वैका-
न्यात्काले दा।
९६ सदाऽधुनेदानींत-
दानीमेतर्हि।
९७ सद्योऽद्यपरेद्यव्यह्नि।
९८ पूर्वापराधरोत्तरा-
न्यान्यतरेतरादे-
द्युस्।
९९ उभयाद् द्युश्च।

१०० ऐषमःपरुत्परारि वर्षे।
१०१ अनद्यतने र्हिः।
१०२ प्रकारे था।
१०३ कथमित्थम्।
१०४ सङ्ख्याया धा।
१०५ विचाले च।
१०६ वैकाद्ध्यमञ्।
१०७ द्वित्रेर्द्धमजेधौ वा।
१०८ तद्वति धण्।
१०९ वारे कृत्वस्।
११० द्वित्रिचतुरः सुच्।
१११ एकात्सकृच्चास्य।
११२ बहोर्धासन्ने।
११३ दिक्शब्दाद्दिग्देशकालेषु प्रथमापञ्चमीसप्तम्याः।
११४ ऊर्ध्वाद्रिरिष्टातावुपश्चास्य।
११५ पूर्वावराधरेभ्योऽसस्तातौ पुरवधश्चैषाम्।
११६ परावरात्स्तात्।
११७ दक्षिणोत्तराच्चातस्।
११८ अधरापराच्चात्।
११९ वा दक्षिणात् प्रथमासप्तम्या आः।
१२० आही दूरे।
१२१ वोत्तरात्।
१२२ अदूरे एनः।
१२३ लुबञ्चेः।
१२४ पश्चोऽपरस्य दिक्पूर्वस्य चाति।
१२५ वोत्तरपदेऽर्द्धे।
१२६ कृभ्वस्तिभ्यां कर्मकर्तृभ्यां प्रागतत्तत्त्वे च्विः।

१२७ अरुर्मनश्चक्षुश्चेतोरहोरजसां लुक् च्वौ ।
१२८ इसुसोर्बहुलम् ।
१२९ व्यञ्जनस्यान्त ईः ।
१३० व्याप्तौ स्सात् ।
१३१ जातेः सम्पदा च ।
१३२ तत्राधीने ।
१३३ देये त्रा च ।
१३४ सप्तमीद्वितीयादेवादिभ्यः ।
१३५ तीयशम्बबीजात्कृगा कृषौ डाच् ।
१३६ सङ्ख्यादेर्गुणात् ।
१३७ समयाद्यापनायाम् ।
१३८ सपत्रनिष्पत्रादतिव्यथने ।
१३९ निष्कुलान्निष्कोषणे ।
१४० प्रियसुखादानुकूल्ये ।
१४१ दुःखात्प्रातिकूल्ये
१४२ शूलात्पाके ।
१४३ सत्यादशपथे ।
१४४ मद्रभद्राद्वपने ।
१४५ अव्यक्ताऽनुकरणादनेकस्वरात्कृभ्वस्तिना अनितौ द्विश्च ।
१४६ इतावतो लुक् ।
१४७ न द्वित्वे ।
१४८ तो वा ।
१४९ डाच्यादौ ।
१५० बह्वल्पार्थात्कारकादिष्टानिष्टे प्शस् ।
१५१ संख्यैकार्थाद्वीप्सायां शस् ।
१५२ सङ्ख्यादेः पादा-

दिभ्यो दानदण्डे
घाकल्लुक् च ।
१५३ तीयाट्टीकण् न
विद्या चेत् ।
१५४ निष्फले तिलात्पि
ञ्जपेजौ ।
१५५ प्रायोऽतोर्द्व्यसट्-
मात्रट् ।
१५६ वर्णाऽव्ययात्
स्वरूपे कारः ।
१५७ रादेफः ।
१५८ नामरूपभागा-
द्धेयः ।
१५९ मर्त्तादिभ्यो यः ।
१६० नवादीनतनत्नं च
नू चास्य ।
१६१ प्रात्पुराणे नश्च ।
१६२ देवात्तल् ।
१६३ होत्राया ईयः ।
१६४ भेषजादिभ्य-
ष्ट्यण् ।
१६५ प्रज्ञादिभ्योऽण् ।
१६६ श्रोत्रौषधिकृष्णा-
च्छरीरभेषजमृगे ।
१६७ कर्म्मणः सन्दिष्टे ।
१६८ वाच इकण् ।
१६९ विनयादिभ्यः ।
१७० उपायाद् ह्रस्वश्च ।
१७१ मृदस्तिकः ।
१७२ सस्नौ प्रशस्ते ।

तृतीय पाद ।

१ प्रकृते मयट् ।
२ अस्मिन् ।
३ तयोः समूहवच्च
बहुषु ।
४ निन्द्ये पाशप् ।
५ प्रकृष्टे तमप् ।

५२ वैकाद्द्वयोर्निर्द्धार्ये डतरः।
५३ यत्तत्किमन्यात्।
५४ बहूनां प्रश्ने डतमश्च वा।
५५ वैकात्।
५६ क्तात्तमबादेश्चानत्यन्ते।
५७ न सामिवचने।
५८ नित्य ञजिनोऽण्।
५९ विसारिणो मत्स्ये।
६० पूगादमुख्यकाञ्ञ्यो द्रिः।
६१ व्रातादस्त्रियाम्।
६२ शस्त्रजीविसंघाञ्ञ्यड् वा।
६३ वाहीकेष्वब्राह्मणराजन्येभ्यः।
६४ वृकाट्टेण्यण्।
६५ यौधेयादेरञ्।
६६ पर्श्वादेरण्।
६७ दामन्यादेरीयः।
६८ श्रुमच्छमीवच्छिखावच्छालावदूर्णावद्विदभृदभिजितो गोत्रेऽणो यञ्।
६९ समासान्तः।
७० न किमः क्षेपे।
७१ नञ्तत्पुरुषात्।
७२ पूजास्वतेः प्राक्टात्।
७३ बहोर्डः।
७४ इच् युद्धे।
७५ द्विदण्ड्यादिः।
७६ ऋक्पूः पथ्यपोऽत्।
७७ धुरोऽनक्षस्य।
७८ सङ्ख्यापाण्डूदक्कृष्णाद्भूमेः।

७९ उपसर्गादध्वनः।
८० समवान्धात्तमसः।
८१ तप्तान्ववाद्रहसः।
८२ प्रत्यन्ववात्सामलोम्नः।
८३ ब्रह्महस्तिराजपल्याद्वर्चसः।
८४ प्रतेरुरसः सप्तम्याः।
८५ अक्ष्णोऽप्राण्यङ्गे।
८६ सङ्कटाभ्याम्।
८७ प्रतिपरोनोरव्ययीभावात्।
८८ अनः।
८९ नपुंसकाद्वा।
९० गिरिनदीपौर्णमास्याग्रहायण्यपञ्चमवर्ग्याद्वा।
९१ संख्याया नदीगोदावरीभ्याम्।
९२ शरदादेः।
९३ जराया जरस् च।
९४ सरजसोपशुनानुगवम्।
९५ जातमहद्वृद्धादुक्ष्णः कर्मधारयात्।
९६ स्त्रियाः पुंसो द्वन्द्वाच्च।
९७ ऋक्सामर्ग्यजुषधेन्वनडुहवाङ्मनसाऽहोरात्ररात्रिंदिवनक्तंदिवाऽहर्दिवोर्वष्ठीवपदष्ठीवाक्षिभ्रुवदारगवम्।
९८ चवर्गदषहः समाहारे।
९९ द्विगोरन्नह्नोऽट्।

१०० द्वित्रेरायुषः।
१०१ वाञ्जलेरलुकः।
१०२ खार्या वा।
१०३ वार्द्धाच्च।
१०४ नावः।
१०५ गोस्तत्पुरुषात्।
१०६ राजन्सखेः।
१०७ राष्ट्राख्याद्ब्रह्मणः
१०८ कुमहद्भ्यां वा।
१०९ ग्रामकौटात्तक्ष्णः।
११० गोष्ठातेः शुनः।
१११ प्राणिन उपमानात्।
११२ अप्राणिनि।
११३ पूर्वोत्तरमृगाच्च सक्थ्नः।
११४ उरसोऽग्रे।
११५ सरोऽनोऽश्माऽयसोजातिनाम्नोः।
११६ अह्नः।
११७ सङ्ख्यातादह्नश्च वा।
११८ सर्वांशसङ्ख्याऽव्ययात्।
११९ सङ्ख्यातैकपुण्यवर्षादीर्घाच्च रात्रेरत्।
१२० पुरुषायुषद्विस्तावत्रिस्तावम्।
१२१ श्वसो वसीयसः।
१२२ निसश्च श्रेयसः।
१२३ नञऽव्ययात्सङ्ख्याया डः।
१२४ सङ्ख्याऽव्ययादङ्गुलेः।
१२५ बहुव्रीहेः काष्ठे टः।
१२६ सक्थ्यक्ष्णः स्वाङ्गे।
१२७ द्वित्रेर्मूर्ध्नो वा।
१२८ प्रमाणीसङ्ख्याड्डः।

१२९ सुप्रातसुश्वसुदिवशारिकुक्षचतुरश्रैणीपदाऽजपदप्रोष्ठपदभद्रपदम्।

१३० पूरणीभ्यस्तत्प्राधान्येऽप्।

१३१ नञ्सुभ्युपत्रेश्चतुरः।

१३२ अन्तर्बहिर्भ्यां लोम्नः।

१३३ भान्नेतुः।

१३४ नाभेर्नाम्नि।

१३५ नञ्वह्वोर्ऋचो माणवचरणे।

१३६ नञ्सुदुर्भ्यः सक्थिसक्थिहलेर्वा।

१३७ प्रजाया अस्।

१३८ मन्दाल्पाच्च मेधायाः।

१३९ जातेरीयः सामान्यवति।

१४० भृतिप्रत्ययान्मासादिकः।

१४१ द्विपदाद्धर्मादन्।

१४२ सुहरिततृणसोमाज्जम्भात्।

१४३ दक्षिणेर्मा व्याधयोगे।

१४४ सुपूत्युत्सुरभेर्गन्धादिद्गुणे।

१४५ वागन्तौ।

१४६ वाल्पे।

१४७ वोपमानात्।

१४८ पात्पादस्याहस्त्यादेः।

१४९ कुम्भपद्यादिः।

१५० सुसङ्ख्यात्।

१५१ वयसि दन्तस्य

दतृः ।

१५२ स्त्रियां नाम्नि ।

१५३ श्यावाऽरोकाद्वा ।

१५४ वाग्रान्तशुद्धशुभ्र वृषवराहाहिमूषिकशिखरात् ।

१५५ संप्राज्ञानोर्ज्ञुज्ञौ ।

१५६ वोध्वात् ।

१५७ सुहृदुर्हृन्मित्रामित्रे ।

१५८ धनुषो धन्वन् ।

१५९ वा नाम्नि ।

१६० खरखुरान्नासिकाया नस् ।

१६१ अस्थूलाच्च नसः ।

१६२ उपसर्गात् ।

१६३ वेः सुखग्रम् ।

१६४ जायाया जानिः ।

१६५ व्युदः काकुदस्य

लुक् ।

१६६ पूर्णाद्वा ।

१६७ ककुदस्यावस्थायाम् ।

१६८ त्रिककुद् गिरौ ।

१६९ स्त्रियामूधसो न् ।

१७० इनः कच् ।

१७१ ऋन्नित्यदितः ।

१७२ दध्यूरःसर्पिर्मधूपानच्छालेः ।

१७३ पुमनडुन्नौपयोलक्ष्म्या एकत्वे ।

१७४ नञोऽर्थात् ।

१७५ शेषाद्वा ।

१७६ न नाम्नि ।

१७७ ईयसोः ।

१७८ सहात्तुल्ययोगे ।

१७९ भ्रातुः स्तुतौ ।

१८० नाडीतन्त्रीभ्यां

स्वाङ्गे ।
१८१ निष्प्रवाणिः ।
१८२ सुभ्रवादिभ्यः ।

चतुर्थ पाद ।

१ वृद्धिः स्वरेष्वादेर्ञ्णितितद्धिते ।
२ केकयमित्रयुप्रलयस्य यादेरिय् च ।
३ देविकाशिंशपादीर्घसत्रश्रेयसस्तत्प्राशावाः ।
४ वहीनरस्यैत् ।
५ य्वः पदान्तात्प्रागैदौत् ।
६ द्वारादेः ।
७ न्यग्रोधस्य केवलस्य ।
८ न्यङ्कोर्वा ।
९ नञस्वाङ्गादेः ।
१० श्वादेरिति ।
११ इञः ।
१२ पदस्यानिति वा ।
१३ प्रोष्ठभद्राज्जाते ।
१४ अंशाद्दतोः ।
१५ सुसर्वार्द्धाद्राष्ट्रस्य ।
१६ अमद्रस्य दिशः ।
१७ प्राग्ग्रामाणाम् ।
१८ सङ्ख्याधिकाभ्यां वर्षस्याभाविनि ।
१९ मानसंवत्सरस्याशाणकुलिजस्यानाम्नि ।
२० अर्द्धात्परिमाणस्यानतो वात्वादेः
२१ प्राद्वाहणस्यैये ।
२२ एयस्य ।
२३ नञः क्षेत्रज्ञेश्वर-

कुशलचपलनिपुणशुचेः।
२४ जङ्गलधेनुवलजस्योत्तरपदस्य तु वा।
२५ हृद्भगसिन्धोः।
२६ प्राचां नगरस्य।
२७ अनुशतिकादीनाम्।
२८ देवतानामात्वादौ।
२९ आतो नेन्द्रवरुणस्य।
३० सारवैक्ष्वाकमैत्रेयभ्रौणहत्यधैवत्यहिरण्मयम्।
३१ वान्तमान्तितमान्तितोऽन्तियान्तिषत्।
३२ विन्मतोर्णीष्ठेयसौ लुप्।
३३ अल्पयूनोः कन्वा।
३४ प्रशस्यस्य श्रः।
३५ वृद्धस्य च ज्यः।
३६ ज्यायान्।
३७ बाढान्तिकयोः साधनेदौ।
३८ प्रियस्थिरस्फिरोरुगुरुबहुलतृप्रदीर्घवृद्धवृन्दारकस्येमनि च प्रास्थास्फावरगरबंहत्रपद्राघवर्षवृन्दम्।
३९ पृथुमृदुभृशकृशदृढपरिवृढस्य ऋतो रः
४० बहोर्णीष्ठे भूय्।
४१ भूर्लुक्चेवर्णस्य
४२ स्थूलदूरयुवह्रस्वक्षिप्रक्षुद्रस्यान्त-

स्यादेर्गुणश्चनामिनः।
४३ ञ्यन्तस्वरादेः।
४४ नैकस्वरस्य।
४५ दण्डिहस्तिनोरायने।
४६ वाशिन आयनौ।
४७ एये जिह्माशिनः।
४८ ईनेऽध्वात्मनोः।
४९ इकण्यथर्वणः।
५० यूनोऽके।
५१ अनोऽट्ये ये।
५२ अणि।
५३ संयोगादिनः।
५४ गाथिविदथिकेशिपणिगणिनः।
५५ अनपत्ये।
५६ उक्ष्णोर्लुक्।
५७ ब्रह्मणः।
५८ जातौ।
५९ अचर्मणो मनोऽपत्ये।
६० हितनाम्नोवा।
६१ नोऽपदस्य तद्धिते।
६२ कलापिकुथुमितैतलिजाजलिलाङ्गलिशिखण्डिशिलालिसब्रह्मचारिपीठसर्पिसूकरसद्मसुपर्वणः।
६३ वाश्मनो विकारे।
६४ चर्मशुनः कोशसङ्कोचे।
६५ प्रायोऽव्ययस्य।
६६ अनीनादट्यह्नोऽतः।
६७ विंशतेस्तेर्डिति।
६८ अवर्णवर्णस्य।
६९ अकद्रूपाण्ड्वोरुव-

र्णस्यैये ।

७० अस्वयम्भुवोऽव् ।

७१ ऋवर्णोवर्णदोसि सुसशश्वदकस्मात्त इकस्येतोलुक् ।

७२ असकृत्संभ्रमे ।

७३ भृशाभीक्ष्ण्याविच्छेदे द्विः प्राक्तमबादेः ।

७४ नानावधारणे ।

७५ आधिक्यानुपूर्व्ये ।

७६ डतरडतमौ समानां स्त्रीभावप्रश्ने ।

७७ पूर्वप्रथमावन्यतोऽतिशये ।

७८ प्रोपोत्सम्पादपूरणे

७९ सामीप्येऽधोऽध्युपरि ।

८० वीप्सायाम् ।

८१ प्लुप्चादावेकस्य स्यादेः ।

८२ द्वन्द्वं वा ।

८३ रहस्यमर्यादोक्तिव्युत्क्रान्तियज्ञपात्रप्रयोगे ।

८४ लोकज्ञातेऽत्यन्तसाहचर्ये ।

८५ आबाधे ।

८६ नवा गुणः सदृशे रित् ।

८७ प्रियसुखं चाकृच्छ्रे ।

८८ वाक्यस्य परिवर्जने ।

८९ सम्मत्यसूयाकोपकुत्सनेष्वाद्यामन्त्र्यमादौ स्वरेष्वन्त्यश्च प्लुतः ।

९० भर्त्सने पर्यायेण।
९१ त्यादेः साकाङ्क्ष-
स्याङ्गेन।
९२ क्षियाशीः प्रैषे।
९३ चितीवार्थे।
९४ प्रतिश्रवणनिगृ-
ह्यानुयोगे।
९५ विचारे पूर्वस्य।
९६ ओमः प्रारम्भे।
९७ हेः प्रश्नाख्याने।
९८ प्रश्ने च प्रतिपदम्।
९९ दूरादामन्त्र्यस्य
गुरुर्वैकोऽनन्त्यो-
ऽपिलन्तृत्।
१०० हेहैष्वेषामेव।
१०१ अस्त्रीशूद्रे प्रत्य-
भिवादे भोगोत्र-
नाम्नो वा।
१०२ प्रश्नार्चाविचारे च
सन्धेयसन्ध्यक्ष-
रस्यादिदुत्परः।
१०३ तयोर्य्वौ स्वरे
संहितायाम्।
१०४ पञ्चम्या निर्दिष्टे
परस्य।
१०५ सप्तम्या पूर्वस्य।
१०६ षष्ठ्याऽन्त्यस्य।
१०७ अनेकवर्णः सर्वस्य।
१०८ प्रत्ययस्य।
१०९ स्थानीवावर्णविधौ।
११० स्वरस्य परे
प्राग्विधौ।
१११ न सन्धिङीयक्वि-
द्विदीर्घासद्विधा-
वस्स्क्लुकि।
११२ लुप्यय्वृल्लेनत्।
११३ विशेषणमन्तः।
११४ सप्तम्या आदिः।

११५ प्रत्ययः प्रकृत्यादेः।
११६ गौणो ङ्यादिः ।
११७ कृत्सगतिकारकस्यापि ।
११८ परः ।
११९ स्पर्द्धे ।
१२० आसन्नः ।
१२१ सम्बन्धिनां सम्बन्धे ।
१२२ समर्थः पदविधिः॥

इति श्री हेमचन्द्राचार्यविरचितसिद्धहेमचन्द्र शब्दानुशासनसूत्राणि समाप्तानि ।

समाप्तोऽयं सप्तमोऽध्यायः ॥

॥ अनुबन्धफलम् ॥

उच्चारणेऽस्त्यवर्णाद्य आस्त्त्योरिण्निषेधने ।
इकारादात्मनेपदमीकाराच्चोभयं भवेत् ॥१॥
उदितःस्वरान्नोन्तश्चोस्क्तादाविटो विकल्पनं ।
रुपान्त्ये डे परे ह्रस्व ऋकारादङ्विकल्पकः ॥२॥
लृकारादङ्समायात्येः सिचि वृद्धिनिषेधकः ।
एस्क्तयोरिण्निषेधः स्यादोस्क्तयोस्तस्य नो भवेत् ॥३॥
औकार इड्विकल्पार्थेऽनुस्वारोऽनिड्विशेषणे ।
लृकारश्च विसर्गश्चानुबन्धे भवतो नहि ॥४॥
कोदादिर्न गुणी प्रोक्तः खे पूर्वस्य मुमागमः ।
गेनोभयपदी प्रोक्तो घश्च चजोः कगौ कृतौ ॥५॥
आत्मने गुणारोधे ङश्चो दिवादिगणो भवेत् ।
ञौ वृद्धौ वर्त्तमाने क्तः टः स्वादिष्ठ्वुकारकः ॥६॥
त्रिमगर्थोडकारःस्याण् णत्तुरादिश्च वृद्धिकृत् ।
तस्तुदादौ नकारश्चेच्चापुंसीति विशेषणे ॥७॥
रुधादौ नागमे पो हि मो दामः सम्प्रदानके ।
यस्तनादेरकारः स्यात् पुंवद्भावार्थसूचकः ॥८॥

स्त्रीलिङ्गार्थे लकारो हि उत औविति वो भवेत् ।
शः क्रयादिः क्यः शिति प्रोक्तः पः पितोऽङ्विशेषणे ॥
पदत्वार्थे सकारो हि नोक्ता अत्र न सन्ति च ।
धातुनां प्रत्ययाना चानुबन्धः कथितो मया ॥३०॥

। इत्यनुबन्धफलम् ।

द्युतादेरद्यतन्या चाङात्मनेपदमिष्यते ।
वृदादिपञ्चकेऽन्यो वा स्यसनोरात्मनेपदम् ॥१॥
ज्वलादिर्णौ भवेद्वृद्धि र्यजादेः सम्प्रसारणं ।
घटादीना भवेद्ह्रस्वो णौ परेऽजीघटत् सदा ॥२॥
अद्यतन्यां पुषादित्वादङ् परस्मैपदे भवेत् ।
स्वादित्वाच्च क्तयोस्तस्य नकार प्रकटो भवेत् ॥३॥
प्वादिना गदितो ह्रस्वो ल्वादेस्क्तक्तयोश्च नो भवेत् ।
युजादयो विकल्पेन ज्ञेया^चुरादिके गणे ॥४॥
मुचादेर्नागमोरो च कुटादित्वात् सिचि परे ।
गुणवृद्धेरभावश्च कथितो हेमसूरिणा ॥५॥
अदन्ताना गुणो वृद्धिर्यङ्चुरादिश्च नो भवेत् ।
सक्षेपेण फल चैतदीपितं ज्ञानरेण हि ॥६॥

। इति वृतगणफलम् ।

श्विश्रिडीशीयुरुक्षुक्ष्णुणुस्नुभ्यश्च वृगो वृङः ।
ऊद्दृदन्तयुजादिभ्यः स्वरान्ता धातवोऽपरे ॥१॥
पाठ एकस्वराः स्युर्येऽनुस्वारेत इमे स्मृताः ।
द्विविधोऽपि शकिश्चैवं, वचिर्विचिरिची पचिः ॥२॥

सिञ्चतिर्मुचिरतोऽपि पृच्छति
अस्जिमस्जि भुजयोयुजिर्यजिः ।
व्यञ्जिरञ्जिरुजयोर्निजिर्विजिः
षञ्जि भञ्जिभजयः सृजित्यजी ॥३॥

स्कन्दिविद्यविद्लविन्त्तयोर्नुदि.
स्विद्यतिः शदिसदी भिदिच्छिदी ।
तुद्यदी पदिहदी खिदिक्षुदी
राधिसाधि सुधयो युधिव्यधी ॥४॥

बन्धिबुध्यरुधयः क्रुधिक्षुधी
सिध्यतिस्तदनु हन्तिमन्यती ।
आपिना तपिशपिक्षिपिच्छुपो ।
लुम्पतिः सृपिलिपी वपिस्वपी ॥५॥

यभिरभिलभियमिरमिनमिगमयः
क्रुशिलिशिरुशिरिशिदिशतिदशयः ।

स्पृशिमृशतिविशतिदशिशिष्लशुपय-
स्त्विषिपिषिविष्लक्रुषितुषिदुषिपुषयः ॥६॥
श्लिष्यतिर्द्विषिरतोघसिवसती
रोहतिर्लुहिरिही अनिङ्गदितौ ।
देग्धिदोग्धिलिहयोर्मिहिवहती
नह्यतिर्दहिरिति स्फुटमनिटः ॥७॥

इति अनिट्कारिका ॥

॥ अथ संग्रहश्लोकाः ॥

संहितैकपदे नित्या नित्या धातूपसर्गयोः ।
नित्या समासे वाक्ये तु सा विवक्षामपेक्षते ॥१॥
निमित्तमेकमित्यत्र विभक्त्या नाभिधीयते ।
तद्वदस्तु यदेकत्वं विभक्तिस्तत्र वर्त्तते ॥२॥
ऊर्ध्वं मान किलोन्मानं परिमाण्ं तु सर्वतः ।
आयामस्तु प्रमाणं स्यात् सङ्ख्याबाह्या तु सर्वतः ॥३॥
अविकारो द्रव मूर्तं प्राणिस्थं स्वाङ्गमुच्यते ।
च्युतं च प्राणिनस्तत्तन्निभं च प्रतिमादिषु ॥४॥

आकृतिग्रहणाज्जातिर्लिङ्गानां न च सर्वभाक् ।
सकृदाख्यातनिर्ग्राह्या गोत्रं च चरणैः सह ॥५॥
सत्वे निविशतेऽपैति पृथग्जातिषु दृश्यते ।
आधेयश्चाक्रियाजश्च सोऽसत्वप्रकृतिर्गुणः ॥६॥
इदमस्तु सन्निकृष्टं समीपतरवर्ति चैतदो रूपं ।
अदसस्तु विप्रकृष्टं तदिति परोक्षे विजानीयात् ॥७॥
नकारजावनुस्वारपञ्चमौ धुटि धातुषु ।
सकारजः शकारश्चे षाट्टवर्गस्तवर्गजः ॥८॥
उपसर्गेण धात्वर्थो बलादन्यत्र नीयते ।
विहाराहारसंहारप्रहारप्रतिहारवत् ॥९॥
धात्वर्थो बाधते कश्चित् कश्चित्तमनुवर्त्तते ।
तमेव विशिनष्ट्यन्योऽनर्थकोऽन्यः प्रयुज्यते ॥१०॥
फलव्यापारयोरेक निष्ठतायामकर्मकः ।
धातुस्तयोर्धर्मिभेदे सकर्मकउदाहृतः ॥११॥
धातोरर्थान्तरे वृत्तेर्धात्वर्थेनोपसंग्रहात् ।
प्रसिद्धेरविवक्षातः कर्मणोऽकर्मिका क्रिया ॥१२॥
नीहृवहिकृषोण्यन्तादुहिभ्रूपृच्छिभिक्षिचिरुधिशास्त्वर्थाः ।
पचियाचिदण्डिकृग्रहमथिजिप्रमुखा द्विकर्माणः ॥१३॥
न्यादीनां कर्मणो मुख्य प्रत्ययो वक्ति कर्मजः ।
नयते गौर्द्विजैर्ग्रामं भारो ग्राममथोह्यते ॥१४॥

गौणं कर्मदुहादीनां प्रत्ययो वक्ति कर्मजः ।
गौः पयो दुह्यतेऽनेन शिष्योऽर्थं गुरुणोच्यते ॥१५॥
बीजकालेषु सम्बद्धा यथा लाक्षा रसादयः ।
वर्णादिपरिणामेन फलानामुपकुर्वते ॥१६॥
बुद्धिस्थादपि सम्बद्धात्तथा धातूपसर्गयोः ।
अभ्यन्तरि कृतो भेदः पदकाले प्रकाश्यते ॥१७॥
निपाताश्चोपसर्गाश्च धातवश्चेत्यमी त्रयः ।
अनेकार्थाः स्मृताः सर्वे पाठस्तेषां निदर्शनम् ॥१८॥
प्रपरापसमन्ववनिर्दुर्भि, र्व्यधिसूदतिनिप्रतिपर्यपयः ।
उपआङिति विंशतिरेपसखे उपसर्गगणःकथितःकविभिः

इति संग्रहश्लोकाः ॥

कलिकालसर्वज्ञ विरचित श्रीसिद्धहेमचंद्र व्याकरणस्थ—

न्यायसंग्रहः ॥

स्वं रूपं शब्दस्याशब्दसंज्ञा ॥१॥

सुसर्वार्द्धदिक्शब्देभ्यो जनपदस्य ॥२॥

ऋतोर्वृद्धिमद्विधाववयवेभ्यः ॥३॥

स्वरस्य ह्रस्वदीर्घप्लुताः ॥४॥

आद्यन्तवदेकस्मिन् ॥५॥

प्रकृतिवदनुकरणम् ॥६॥

एकदेशविकृतमनन्यवत् ॥७॥

भूतपूर्वकस्तद्वदुपचारः ॥८।

भाविनि भूतवदुपचारः ॥९॥

यथासङ्ख्यमनुदेशः समानाम् ॥१०॥

विवक्षातः कारकाणि ॥११॥

अपेक्षातोऽधिकारः ॥१२॥

अर्थवशाद्विभक्तिपरिणामः ॥१३॥

अर्थवद्ग्रहणे नानर्थकस्य ॥१४॥

लक्षणप्रतिपदोक्त्योः प्रतिपदोक्तस्यैव ग्रहणम् ॥१५॥

नामग्रहणे लिङ्गविशिष्टस्यापि ॥१६॥

प्रकृतिग्रहणे यङ्लुबन्तस्यापि ॥१७॥

तिपा शवाऽनुबन्धेन निर्दिष्ट यद् गणेन च।
एकस्वरनिमित्तं च पञ्चैतानि न यङ्लुपि ॥१८॥
सन्निपातलक्षणोविधिरनिमित्त तद्विघातस्य ॥१९॥
असिद्ध बहिरङ्गमन्तरङ्गे ॥२०॥
न स्वरानन्तर्ये ॥२१॥
गौणमुख्ययोर्मुख्ये कार्यसम्प्रत्ययः ॥२२॥
कृत्रिमाकृत्रिमयोः कृत्रिमे ॥२३॥
क्वचिदुभयगतिः ॥२४॥
सिद्धेसत्यारम्भो नियमार्थः ॥२५॥
धातोः स्वरूपग्रहणे तत्प्रत्यये कार्यविज्ञानम् ॥२६॥
नञुक्तं तत्सदृशे ॥२७॥
उक्तार्थानामप्रयोगः ॥२८॥
निमित्ताभावे नैमित्तिकस्यायाप्यभावः ॥२९॥
सन्नियोगशिष्टानामेकापायेऽन्यतरस्याप्यपायः ॥३०॥
नान्वाचीयमाननिवृत्तौ प्रधानस्य ॥३१॥
निरनुबन्धग्रहणे न सानुबन्धकस्य ॥३२॥
एकानुबन्धग्रहणे न व्यनुबन्धकस्य ॥३३॥
नानुबन्धकृतान्यसारूप्यानेकस्वरत्वानेकवर्णत्वानि ॥
समासान्तागमसंज्ञाज्ञापकगणनञ्निर्दिष्टान्यनित्यानि॥

पूर्वेऽपवादा अनन्तरान् विधीन् बाधन्ते नोत्तरान् ॥
मध्येऽपवादाः पूर्वान् विधीन् बाधन्ते नोत्तरान्॥३७॥
य विधिं प्रत्युपदेशोऽनर्थकः स विधिर्बाध्यते ॥३८॥
यस्य तु विधेर्निमित्तमस्ति नासौ विधिर्बाध्यते॥३९॥
येन नाप्राप्ते यो विधिरारभ्यते स तस्यैव बाधकः ॥
बलवन्नित्यमनित्यात् ॥४१॥
अन्तरङ्ग बहिरङ्गात् ॥४२॥
निरवकाशं सावकाशात् ॥४३॥
वार्णात्प्राकृतम् ॥४४॥
य्वृद् य्वृदाश्रयं च ॥४५॥
उपपदविभक्तेः कारकविभक्तिः ॥४६॥
लुबन्तरङ्गेभ्य ॥४७॥
सर्वेभ्यो लोपः ॥४८॥
लोपात्स्वरादेशः ॥४९॥
आदेशादागमः ॥५०॥
आगमात्सर्वादेशः ॥५१॥
परान्नित्यम् ॥५२॥
नित्यादन्तरङ्गम् ॥५३॥
अन्तरङ्गाच्चानवकाशम् ॥५४॥
उत्सर्गादपवादः ॥५५॥

अपवादात् क्वचिदुत्सर्गोऽपि ॥५६॥

नानिष्टार्था शास्त्रप्रवृत्तिः ॥५७॥

प्रकृतिग्रहणे स्वार्थिकप्रत्ययान्तानामपि ग्रहणम् ॥५८॥

प्रत्ययाप्रत्यययोः प्रत्ययस्यैव ॥५९॥

अदाद्यनदाद्योरनदादेरेव ॥६०॥

प्राकरणिकाप्राकरणिकयोः प्राकरणिकस्यैव ॥६१॥

निरनुबन्धग्रहणे सामान्येन ॥६२॥

साहचर्यात् सदृशस्यैव ॥६३॥

वर्णग्रहणे जातिग्रहणम् ॥६४॥

वर्णैकदेशोऽपि वर्णग्रहणेन गृह्यते ॥६५॥

तन्मध्यपतितस्तद्ग्रहणेन गृह्यते ॥६६॥

आगमा यद्गुणीभूतास्तद्ग्रहणेन गृह्यन्ते ॥६७॥

स्वाङ्गमव्यवधायि ॥६८॥

उपसर्गो न व्यवधायी ॥६९॥

येन नाव्यवधान तेन व्यवहितेऽपि स्यात् ॥७०॥

ऋकारापदिष्ट कार्यं लृकारस्यापि ॥७१॥

सकारापदिष्टं कार्यं तदादेशस्य शकारस्यापि ॥७२॥

ह्रस्वदीर्घापदिष्टं कार्यं न प्लुतस्य ॥७३॥

सञ्ज्ञोत्तरपदाधिकारे प्रत्ययग्रहणे प्रत्ययमात्रस्यैव ग्रहण न तदन्तस्य ॥७४॥

ग्रहणवता नाम्ना न तदन्तविधिः ॥७५॥

अनिनस्मन्ग्रहणान्यर्थवताऽनर्थकेन च तदन्तविधि प्रयोजयन्ति ॥७६॥

गामादाग्रहणेष्वविशेषः ॥७७॥

श्रुतानुमितयोः श्रौतो विधिर्बलीयान् ॥७८॥

अन्तरङ्गानपि विधीन् यणादेशोबाधते ॥७९॥

सकृद्गते स्पर्द्धे यद्बाधित तद्बाधितमेव ॥८०॥

द्वित्वे सति पूर्वस्य विकारेषु बाधको न बाधकः ॥

कृतेऽन्यस्मिन् धातुप्रत्ययकार्ये पश्चाद् वृद्धिस्तबाध्योऽट् च ॥८२॥

पूर्वं पूर्वोत्तरपदयोः कार्यं कार्यं पश्चात्सन्धिकार्यम् ॥

संज्ञा न संज्ञान्तरबाधिका ॥८४॥

सापेक्षमसमर्थम् ॥८५॥

प्रधानस्य तु सापेक्षत्वेऽपि समासः ॥८६॥

तद्धितीयो भावप्रत्ययः सापेक्षादपि ॥८७॥

गतिकारकडस्युक्ताना विभक्तयन्तानामेव कृदन्तैर्विभक्त्युत्पत्तेः प्रागेव समासः ॥८८॥

समासतद्धितानां वृत्तिर्विकल्पेन वृत्तिविषये च नित्यैवापवादवृत्तिः ॥८९॥

आदशभ्यः सङ्ख्या सङ्ख्येये वर्त्तते न सङ्ख्याने ॥९०॥

एकशब्दस्यासङ्ख्यात्वं क्वचित् ॥९१॥
णौ यत्कृतं कार्यं तत्सर्वं स्थानिवद्भवति ॥९२॥
द्विर्वद्धं सुबद्धं भवति ॥९३॥
आत्मनेपदमनित्यम् ॥९४॥
क्विपि व्यञ्जनकार्यमनित्यम् ॥९५॥
स्थानिवद्भावपुंवद्भावैकशेषद्वन्द्वैकत्वदीर्घत्वा-
न्यनित्यानि ॥९६॥
अनित्यो णिच्चुरादीनाम् ॥९७॥
णिलोपोऽप्यनित्यः ॥९८॥
णिच्सन्नियोगे एव चुरादीनामदन्तता ॥९९॥
धातवोऽनेकार्थाः ॥१००॥
गत्यार्था ज्ञानार्थाः ॥१०१॥
नाम्नां व्युत्पत्तिरव्यवस्थिता ॥१०२॥
उणादयो अव्युत्पन्नानि नामानि ॥१०३॥
शुद्धधातूनामकृत्रिमं रूपम् ॥१०४॥
क्विबन्ता धातुत्वं नोज्झन्ति शब्दत्वं च प्रतिपद्यन्ते ॥
उभयस्थाननिष्पन्नोऽन्यतरव्यपदेशभाक् ॥१०६॥
अवयवे कृतं लिङ्गं समुदायमपि विशिनष्टि चेत्तं
समुदायं सोऽवयवो न व्यभिचरति ॥१०७॥

येन धातुना युक्ताः प्रादयस्तं प्रत्येवोपसर्गसंज्ञाः ॥
यत्रोपसर्गत्वं न सम्भवति तत्रोपसर्गशब्देन प्रादयो लक्ष्यन्ते न तु सम्भवत्युपसर्गत्वे ॥१०९॥
शीलादिप्रत्ययेषु नासरूपोत्सर्गविधिः ॥११०॥
क्त्यादिष्वन्योऽन्यं नासरूपोत्सर्गविधिः ॥१११॥
स्त्रीखलना अलो बाधकाः स्त्रियाः खलनौ ॥११२॥
यावत्सम्भवस्तावद्विधिः ॥११३॥
सम्भवे व्यभिचारे च विशेषणमर्थवत् ॥११४॥
सर्वं वाक्य सावधारणम् ॥११५॥
परार्थे प्रयुज्यमानः शब्दो वतमन्तरेणापि वदर्थं गमयति ॥११६॥
द्वौ नञौ प्रकृतमर्थं गमयतः ॥११७॥
चकारो यस्मात्परस्तत्सजातीयमेव समुच्चिनोति ॥११८॥
चानुकृष्टं नानुवर्त्तते ॥११९॥
चानुकृष्टेन न यथासङ्ख्यम् ॥१२०॥
व्याख्यातो विशेषार्थप्रतिपत्तिः ॥१२१॥
यत्रान्यत्क्रियापदं न श्रूयते तत्रास्तिर्भवन्तीपरः प्रयुज्यते ॥१२२॥
यदुपाधेर्विभाषा तदुपाधेः प्रतिषेधः ॥१२३॥

यस्य येनाभिसम्बन्धो दूरस्थस्यापि तेन सः ॥१२४॥

येन विना यन्न भवति तत्तस्यानिमित्तस्यापि निमित्तम् ॥१२५॥

नामग्रहणे प्रायेणोपसर्गस्य न ग्रहणम् ॥१२६॥

सामान्यातिदेशे विशेषस्य नातिदेशः ॥१२७॥

सर्वत्रापि विशेषेण सामान्यं बाध्यते न तु सामान्येन विशेषः ॥१२८॥

ङित्त्वेन कित्त्वं बाध्यते ॥१२९॥

परादन्तरङ्गं बलीयः ॥१३०॥

प्रत्ययलोपेऽपि प्रत्ययलक्षणं कार्यं विज्ञायते ॥१३१॥

विधिनियमयोर्विधिरेव ज्यायान् ॥१३२॥

अनन्तरस्यैव विधिर्निषधो वा ॥१३३॥

पर्जन्यवल्लक्षणप्रवृत्तिः ॥१३४॥

न केवला प्रकृतिः प्रयोक्तव्या ॥१३५॥

क्विबर्थं प्रकृतिरेवाह ॥१३६॥

द्वन्द्वात्परः प्रत्येकमभिसम्बध्यते ॥१३७॥

विचित्राः शब्दशक्तयः ॥१३८॥

किं हि वचनान्न भवति ॥१३९॥

न्यायाः स्थविरयष्टिप्रायाः ॥१४०॥

कलिकालसर्वज्ञ श्रीहेमचन्द्राचार्यविरचित-

लिङ्गानुशासनम् ।

पुलिङ्ग कटणथपभमयरषसस्वन्तमिमनलौ किश्तिव् ।
ननङौ घघञौ द किर्भावे खोऽकर्तरि च क. स्यात् ॥१॥

हस्तस्तनौष्ठनखदन्तकपोलगुल्फ-
केशाम्बुगुच्छदिनसर्तुपतद्ग्रहाणाम् ।
निर्यासनाकरसकण्ठकुठारकोष्ठ-
हैमारिवर्षविषबोलरथाशनीनाम् ॥२॥

श्वेतप्लवात्मसुरजासिकफाभ्रपङ्क-
मन्थत्विषा जलधिशेवधिदेहभाजाम् ।
मानद्रुमाद्रिविषयाशुगशोणमास-
धान्याध्वराग्निमरुता सभिदा तु नाम ॥३॥

बर्होऽच्छदेऽहिर्वप्रे नीहग्न्योर्ह्रायनबर्हिषौ ।
मस्तु सक्तौ स्फटिकेऽच्छो, नीलमित्रौ मणीनयो ॥४॥

कोणेऽस्त्रश्चपके कोशस्तलस्तालचपेटयो ।
अनातोचे घनो भूम्नि, दारप्राणासुवल्वजा ॥५॥

कान्तश्चन्द्रार्कनामाय परो यानार्थतो युग ।
यश्च स्यादसमाहारे, द्वन्द्वोऽश्ववडवाविति ॥६॥

यस्य येनाभिसम्बन्धो दूरस्थस्यापि तेन सः ॥१२४॥

येन विना यन्न भवति तत्तस्यानिमित्तस्यापि
निमित्तम् ॥१२५॥

नामग्रहणे प्रायेणोपसर्गस्य न ग्रहणम् ॥१२६॥

सामान्यातिदेशे विशेषस्य नातिदेशः ॥१२७॥

सर्वत्रापि विशेषेण सामान्यं बाध्यते न तु सामान्येन
विशेषः ॥१२८॥

ङित्त्वेन कित्त्व बाध्यते ॥१२९॥

परादन्तरङ्ग बलीयः ॥१३०॥

प्रत्ययलोपेऽपि प्रत्ययलक्षणं कार्यं विज्ञायते ॥१३१॥

विधिनियमयोर्विधिरेव ज्यायान् ॥१३२॥

अनन्तरस्यैव विधिर्निषधो वा ॥१३३॥

पर्जन्यवल्लक्षणप्रवृत्तिः ॥१३४॥

न केवला प्रकृतिः प्रयोक्तव्या ॥१३५॥

क्विबर्थं प्रकृतिरेवाह ॥१३६॥

द्वन्द्वात्परः प्रत्येकमभिसम्बध्यते ॥१३७॥

विचित्राः शब्दशक्तयः ॥१३८॥

किं हि वचनान्न भवति ॥१३९॥

न्यायाः स्थविरयष्टिप्रायाः ॥१४०॥

कलिकालसर्वज्ञ श्रीहेमचन्द्राचार्यविरचित-

लिङ्गानुशासनम् ।

पुलिङ्ग कटणथपभमयरषसस्वन्तमिमनल्लौ किश्तिव् ।
ननडौ घघञौ द किर्भावे खोऽकर्तरि च क स्यात् ॥१॥

हस्तस्तनौष्ठनखदन्तकपोलगुल्फ-
केशाम्बुगुच्छदिनसर्तुपतद्ग्रहाणाम् ।
निर्यासनाकरसकण्ठकुठारकोष्ठ-
हैमारिवर्षविषवोलरथाशनीनाम् ॥२॥

श्वेतप्लवात्ममुरजासिकफाभ्रपङ्क-
मन्थत्विषा जलधिशेवधिदेहभाजाम् ।
मानद्रुमाद्रिविषयाशुगगोणमास-
धान्याध्वराग्निमरुता सभिदा तु नाम ॥३॥

वर्होऽच्छदेऽहिर्वप्रे वीहग्न्योर्हायनवर्हिषौ ।
मस्तु सक्तौ स्फटिकेऽच्छो, नीलमित्रौ मणीनयो ॥४॥

कोणेऽस्रश्चपके कोशस्तलस्तालचपेटयो ।
अनातोधे घनो भूम्नि, दारप्राणासुवल्वजा ॥५॥

कान्तश्चन्द्रार्कनामाय परो यानार्थतो युग ।
यश्च स्यादसमाहारे, द्वन्द्वोऽश्वचडवाविति ॥६॥

वाकोत्तरा नक्तकरल्लकाङ्का, न्युङ्खोत्तरा सङ्गतरङ्गरङ्गा ।
परागपूगौ सृगमस्तुलङ्गकुटङ्गकालिङ्गतमङ्गमङ्गा ॥७॥
वेगसमुद्रावपाङ्गवर्गौ घार्घा मञ्चसपुच्छपिच्छगाच्छा ।
वाजौजकिलिञ्जपुञ्जमुञ्जा अवट पट्टहठप्रकोष्ठकोष्ठा ॥८॥
अङ्गुष्ठगण्डौ लगुडप्रगण्टकरण्डकूष्माण्डगुडा गिखण्ड ।
वरण्डरुण्डौ च पिचण्डनाडीव्रणौ गुणभ्रूणमलक्तकुन्तौ ॥९॥
पोत पिष्टात पृषतश्चोत्पातव्रातावर्थकपर्दौ ।
बुद्बुदगदमगदो मकरन्दो, जनपदगन्धस्कन्धमगाध ॥१०॥
अर्धसुदर्गेनदेवनमहाभिजनजना परिधातनफेनौ ।
पूपापूपौ सूपकलापौ रेफ गोफ स्तम्बनितम्बौ ॥११॥
शम्बाम्बौ पाञ्चजन्यतिष्यौ पुष्य सिचयनिकाय्यरात्रवृत्रा ।
मन्त्रामित्रौ कटप्रपुण्ड्राऽऽरा कल्लोलोल्लौ च खल्लतल्लौ ॥१२॥

कण्डोलपोटगलपुद्गलकालवाला-
वेला गलो जगलहिंगुलगोलफाला ।
स्याद्वेवलो बहुलतण्डुलपत्रपाल-
वातूलतालजडुला भृमलो निचोल ॥१३॥

कामलकुद्दालावयवस्वा, स्रुवरौरवयावा शिवदावौ ।
माधवपणवादीनवहावभ्रुवकोटीशाशा स्पशवशौ ॥१४॥
कुणोड्डीशपुरोडाशवृषकुल्मासनिष्कुहा ।
अहर्निर्यूहकलहा, पक्षराशिवराड्यृषि ॥१५॥

दुदुभिर्वमतिवृष्णिपाण्यविज्ञातिरालिकलयोऽञ्जलिर्घृणि ।
अग्निवह्निकृमयोऽद्रिर्दीदिविग्रन्थिकुक्षिदतयोऽर्देनिर्ध्वनि ॥१६॥
गिरिशिश्रुजायुकर्भ्वौ हाहाहूहूश्च नप्रहूर्गर्मुत ।
पादस्मानावात्मा पाप्मस्थेमोष्मयक्ष्माण ॥१७॥

इति पुल्लिङ्गाधिकार ॥

स्त्रीलिङ्ग योनिमद्वम्रीसेनावल्लितडिन्निशाम् ।
वीचितन्द्रावट्पुग्रीवाजिह्वाशत्रीदयादिशाम् ॥१८॥
शिंशपाधा नदीवीणाज्योत्स्नाचीरीतिथीधियाम् ।
अङ्गुलीकलशीकङ्गुहिङ्गुपुत्रीसुरानसाम् ॥१९॥
रास्नाशिलावचालालाशिम्वाकृष्णोपिणकाश्रियाम् ।
स्पृक्कापण्याऽतसीधाय्यासरघारोचनासुवाम् ॥२०॥
हरिद्रामासिदूर्वाऽऽखवलाकाकृष्णलागिराम् ।
इत्तु प्राण्यङ्गवाचि स्यादीदूदेकस्वर कृत ॥२१॥
पात्रादिवर्जितादन्तोत्तरपद समाहारे ।
द्विगुरल्लाबन्तान्तो वाऽन्यस्तु सर्वो नपुसक ॥२२॥
लिन्मिन्यनिण्यणिल्ब्युक्ता, क्वचित्तिगल्पह्रस्वकप् ।
विंशत्याद्याशताद्द्वन्द्वे, सा चैक्ये द्वन्द्वमेययो ॥२३॥
स्रुग्गीतिलतामिदि ध्रुवा, विडनरि वारि घटीभवन्धयो ।
शल्यध्वनिवाद्यभित्सु तु, क्ष्वेडा दुन्दुभिरक्षबिन्दुपु ॥२४॥

गृह्या शाखापुरेऽश्मन्तेऽन्तिका कीला रताहतौ ।
रज्जौ रश्मिर्यवादिर्दोपादौ गङ्गा सुरागृहे ॥२५॥
अहपूर्विकादिर्वर्षा, मघा अप्कृत्तिका बहौ ।
वा तु जलौकोऽप्सरस , सिकतासुमन समा ॥२६॥
गायत्र्यादय इष्टका वृहत्तिका सवर्तिका सर्जिका-
दूषीके अपि पादुका शिरुकया पर्यस्तिका मानिका ।
नीका कञ्चुलिकाऽलुका कलिकया राका पताकाऽम्बिका-
शूका पूपलिका त्रिका चविकयोल्का पञ्जिका पिण्डिका ॥२७॥
ध्रुवका क्षिपका कर्नीनिका, शम्बूका शिविका गवेधुका ।
कणिका केका विपादिका, मिहिका यूका मक्षिकाऽष्टका ॥२८॥
कूर्चिका कूचिका टीका, कोशिका केणिकोर्मिका ।
जलौका प्राविका धूका, कालिका दीर्घिकोष्ट्रिका ॥२९॥
शलाका वालुकेषीका, विहङ्गिकेषिके उखा ।
परिखा विशिखा शाखा, शिखा भङ्गा सुरुङ्गया ॥३०॥
जङ्घा चञ्चा कच्छा पिच्छा, पिञ्जा गुञ्जा खजा प्रजा ।
झञ्झा घटा जटा घोण्टा, पोटा भिस्सटया छटा ॥३१॥
विष्ठा मञ्जिष्ठया काष्ठा, पाठा शुण्डा गुडा जडा ।
वेडा वितण्डया दाढा, राढा रीढाऽवलीढया ॥३२॥
घृणोर्णा वर्वणा स्थूणा, दक्षिणा लिखिता लता ।
तृणता त्रिवृता त्रेता, गीता सीता सिता चिता ॥३३॥

मुक्ता वार्ता ध्रुवताऽनन्ता, प्रसृता मार्जिताऽमृता ।
कन्था मर्यादा गदेक्षुगन्धा गोधा स्वधा सुधा ॥३४॥
सास्ना सूना धाना पम्पा, झम्पा रम्पा प्रपा शिफा ।
कम्बा भम्भा सभा हम्भा, सीमा पामारुमे उमा ॥३५॥
चित्या पद्या पर्या योग्या, छाया माया पेया कस्या ।
दूष्या नस्या शम्या सभ्या, रथ्या कुल्या ज्या मङ्गल्या ॥३६॥
उपकार्या जलार्द्रेरा, प्रतिसीरा परम्परा ।
कण्डराऽसृग्धरा होरा, वागुरा शर्करा सिरा ॥३७॥
गुन्द्रा मुद्रा क्षुद्रा भद्रा, भस्त्रा छन्त्रा यात्रा मात्रा ।
दण्ट्रा फेला वेला मेला, गोला ढोला शाला माला ॥३८॥
मेखला सिध्मला लीला, रसाला सर्वला बला ।
कुहाला शकुला हेला, शिला सुवर्चला कला ॥३९॥
उपला शारिवा मूर्वा, लट्वा खट्वा गिवा दशा ।
कशा कुशेशा मञ्जूषा, शेषा मूपेषया स्नसा ॥४०॥
वस्नसा विस्रसा भिस्सा, नासा वाहा गुहा स्वाहा ।
कक्षाऽऽमिक्षा रिक्षा राक्षा, भङ्ग्यावल्यायतिज्ञोटि ॥४१॥

पेशिर्वासिर्वसतिविपणी नाभिनाल्यालिपालि
भेह्लि पह्लिर्भ्रुकुटिशकटी चर्चरि शाटिभाटी ।
खाटिर्वर्त्तिर्वततिवमिशुण्ठीतिरीतिर्वितर्दि-
र्दर्विर्नीविच्छविलिविशठिश्रेठिजात्याजिराजि ॥४२॥

रुचि सूचिसाची खनि खानिखारी,
खलि कीलितूली क्रमिर्वापिधूली ।
कृपि स्थालिहिण्डी त्रुटिर्वेदिनान्दी,
किकि कुक्कुटि काकलि शुक्तिपक्ती ॥४३॥
किखिस्ताडिकम्बी द्युति शारिराति-
स्तटि कोटिविष्टी वटिर्गृष्टिवीथी ।
दरिर्वल्लरिर्मञ्जरि पुञ्जिभेरी,
शरारिस्तुरि पिण्डमाढी मुषुण्ढि ॥४४॥
राटिराटिरटविः परिपाटि,
फालिगालिजनिकाकिनिकानि ।
चारिहानिवलभि प्रधिकम्पी,
चुल्लिचुण्टितरयोऽहतिशाणी ॥४५॥
सनि सानिमेनी मरिर्मारिरश्चो-
षधी विद्रधिर्झल्लरि पारिरश्रि ।
शिरोधि कवि कीर्तिगन्त्रीकबर्य,
कुमार्याढकी स्वेदनी ह्लादिनीली ॥४६॥
हरिण्यस्मरी कर्तनीस्थग्यपङ्क्त्य,
करीर्येकपद्यक्षवत्य प्रतोली ।
कृपाणीकदल्यौ पलालीहसन्यौ,
वृसी गृध्रसी घर्घरी कर्परी च ॥४७॥

क्षाण्डी खड्डी मदी घटी, गोणी पण्डाल्येपणी द्रुर्णी।
तिलपर्णी केवली खटी, नद्धीरवत्यौ च पातली ॥४८॥

वाली गन्धोली काकली गोष्टचजाजी-
न्द्राणी मत्स्यण्डी दामनी शिम्जिनी च।
शृङ्गी कस्तूरी देहली मौर्व्यतिभ्या-
सन्दी क्षैरेय्य शष्कुलीदर्दुपर्ण्॥४९॥

कर्णान्दुकच्छ्रू तनुरज्जुचञ्चु-
स्नायुर्जुहू सीमधुरो स्फिगर्वाक्।
द्वार्योदिवौ सुक्त्वगृच शरद्वा-
श्छर्दिर्दरत्पामदपद्दृगो नौ ॥५०॥

इति स्त्रीलिङ्गाधिकार।

नलस्तुतत्तसयुक्तरुयान्त नपुसकम्।
वेधआदीन् विना सन्त, द्विस्वर मन्त्रकर्तरि ॥५१॥
घनरत्ननभोऽन्नहपीकतमोघुसृणाङ्गणशुक्तशुभाम्बुरुहाम्।
अघगूथजलाशुकदारुमनोविलपिच्छघनुर्दलताल्लहृदाम् ॥५२॥
हलदु खसुखागुरुहिङ्गुरुचल्वचमेषजतुत्थकुसुम्भदशाम्।
मरिचास्थिशिलाभवस्त्रक्रयकन्नलदान्तिकवल्कलसिध्मयुधाम्॥५३
सौवीरस्थानकद्वारक्लोमधौतेयकास्रजाम्।
लवणव्यञ्जनफलप्रसूनद्रवता समित् ॥५४॥

पुर सभाङ्गयोश्छत्रगीर्पयो पुण्डरीकके ।
मधु द्रवे ध्रुव शश्वत्तर्कयो खपुर घटे ॥५५॥
अयूपे दैवेऽकार्यादौ, युग दिष्ट तथा कटु ।
असे द्वन्द्वं स्थले धन्वारिष्टमद्रुमपक्षिणो ॥५६॥
धर्म दानादिके तुल्यभागेऽर्धं ब्राह्मण श्रुतौ ।
न्याय्ये सार पद्ममिभविन्दौ काममनुमतौ ॥५७॥
खल भुवि तथा लक्ष, वेध्येऽह्न सुदिनैकत ।
भूमोऽसख्यात एकार्थे, पथ सख्याव्ययोत्तर ॥५८॥
द्वन्द्वैकत्वाव्ययीभावौ, क्रियाऽव्ययविशेषणे ।
कृत्या क्ताना खल त्रिन्भावे, आ त्वात्त्वादि समूहज ॥५९।
गायत्र्याद्यण्स्वार्थेऽव्यक्तमथानञ्कर्मधारय ।
तत्पुरुषो बहूना चेच्छाया शाला विना सभा ॥६०॥
राजवर्जितराजार्थराक्षसादेः परापि च ।
आदावुपक्रमोपज्ञे, कन्थोशीनरनामनि ॥६१॥
सेनाशालासुराच्छायानिशा वोर्णा शशात्परा ।
भाद्रणो गृहत स्थूणा, सख्याऽदन्ता शतादिका ॥६२॥

मौक्तिकं माक्षिकं सौक्षिक क्लीतक,
नाणक नाटक खेटक तोटकम् ।
आह्निकं रूपक जापकं जालक,
मेणुक गैरक कारक वास्तुकम् ॥६३॥

रुचक धान्याकनि गलाकाऽली-
कालिङकशल्कोपसूर्यकाल्कम् ।
कवककिवुकतोकतिन्तिडीकै-
डूक छत्राकत्रिकोल्मुकानि ॥६४॥

मार्द्वीककदम्बके बुक चिवुककुतुकमनूकचित्रके ।
कुहुक मधुपर्कशीर्षके, शाल्कं कुलक प्रकीर्णकम् ॥६५॥

हल्लीसकपुष्पके खलिङ्ग, स्फिगमङ्गप्रगचोचवीजपिञ्जम् ।
रिष्ट फाण्ट ललाटमिष्ट्युष्टकरोटकपीटचीनपिष्टम् ॥६६॥

शृङ्गाटमोरटपिटान्यथ पृष्ठगोष्ठ,
माण्डाण्डतुण्डगरणग्रहणेरिणानि ।
पिङ्गाणतीक्ष्णलवणद्रविण पुराण,
त्राण शण हिरणकारणकार्मणानि ॥६७॥

पर्याणर्णघ्राणपारायणानि,
श्रीपर्णोष्णे घोरणक्ष्णूणभूतम् ।
प्रादेशान्ताश्मन्तगीत निशान्त
वृन्त तूस्त वार्तवाहित्थमुक्थम् ॥६८॥

अच्छोदगोदकुसिदानि कुसीदतुन्द-
वृन्दास्पद दपदनिम्नसशिल्पतल्पम् ।
कूर्पत्रिविष्टपपरीपवदन्तरीप-
रूपं च पुष्पनिकुरुम्बकुटुम्बशुल्बम् ॥६९॥

असभनलभशुष्माध्यात्मधामेर्मसूक्ष्मं,
क्लिमितलिमतोक्म युग्मतिग्म त्रिसंध्यम् ।
किसलयशयनीये सायखेयेन्द्रियाणि,
द्रुवयभयकलत्रद्वापरक्षेत्रसत्रम् ॥७०॥

शृङ्गवेरमजिराभ्रपुष्कर, तीरमुत्तरमगारनागरे ।
स्फारमक्षरकुकुन्दुरोदरप्रान्तराणि शिविरं कलेवरम् ॥७१॥

सिन्दूरमण्डूरकटीरचामर-
क्रूराणि दूराररवैरचत्वरम् ।
औशीरपातालमुलूखलार्तवे,
सत्त्वं च सान्त्व दिवकिण्वपौतवम् ॥७२॥

विश्व वृग पलिशमर्पिशकिल्विषानु-
तर्षार्पिषं मिषमृचीषमृजीषशीर्षे ।
पीयूषसाध्वसमहानससाहसानि
कासीसमत्सतरस यवस बिसं च ॥७३॥

मन्दाक्षवीक्षमथ सक्थि शयातु यातु,
स्वाद्वाशु तुम्बुरु कशेरु शलालु चालु ।
सयत्ककुम्भहृदहानि पृषत्पुरीतत्,
पर्वाणि रोम च भसच्च जगल्ललाम ॥७४॥

इति नपुसकलिङ्गाधिकार ।

पुंस्त्रीलिङ्गश्चतुर्दशेऽङ्के शङ्कुर्निरये च दुर्गति ।
दोर्मूले कक्ष आकरे गञ्जो भूरुहि वाणपिप्पलौ ॥७५॥
नाभिः प्राण्यङ्गके प्रधिर्नेमौ क्वचन वलिर्गृहे कुट ।
श्रोण्यौषध्यो कटो भ्रमो मोहे पिण्डो वृन्दगोलयो ॥७६॥
भकनीनिकयोस्तारो, मेऽश्लेषहस्तश्रवणा ।
कण स्फुलिङ्गे लेशे च, वराटो रज्जुशस्त्रयो ॥७७॥
कुम्भ कलशे तरणि, समुद्रार्कांशुयष्टिषु ।
भागधेयो राजदेये, मेरुजम्ब्वा सुदर्शन ॥७८॥
करेणुर्गजहस्तिन्योरल्याख्यापत्यतद्धित ।
लाजवस्त्रदशौ भून्नीहाद्या प्रत्ययभेदत ॥७९॥
शुण्डिकचर्मप्रसेवकौ सल्लकमल्लकवृश्चिका अपि ।
शल्यकघुटिकौ पिपीलिकश्चुलुकहुडुक्कतुरुष्कतिन्दुका ॥८०॥
शृङ्गोऽथ लम्बभुजशाटसटा सृपाट,
कीट किटस्फटघटा वरट किलाट ।
चोटश्चपेटफटशुण्डगुडा सशाणा,
स्युर्वारिपर्णफणगर्तरथाजमोदा ॥८१॥
विघकूपकलम्बजित्यवर्ध्रा, सहचरसुद्गरनालिकेरहारा ।
बहुकरकृत्सरौ कुठारगारौ, वल्लरशफरमसूरकीलराला ॥८२॥
पटोल कम्बलो मल्लो, दशो गण्डूषवेतसौ ।
लालसो रभसो वर्तिवितस्तिकुटयस्तृटि ॥८३॥

ऊर्मिगम्यौ रल्यरत्नी अवीचि-
लंन्यण्याणिश्रेणय श्रोण्यरण्यौ ।
पार्ष्णीशल्यौ शाल्मलिर्यष्टिमुष्टी,
योनीमुन्यौ स्वातिगव्यूतिवस्त्य ॥८४॥
मेथिर्मेधिमशी मषीपुधी ऋष्टि पाटलिजाटली अहि ।
पृश्निस्तिध्यशनी मणि सृणिमौलि केलिहूलीमरीचय ॥८५॥
हन्वाखु कर्कन्धु सिन्धुर्मृत्युमन्ववट्वोरु ।
ऊरु कन्दु काकु किष्कुर्बाहुर्गवेधू रा गौर्भा ॥८६॥
इति स्त्रीपुंसाधिकार ।

पुंनपुंसकलिङ्गोऽब्ज, शङ्खे पद्मोऽब्जसल्ययो ।
कंसोऽपुंसि कुशो बर्हिर्बालो ह्रीवेरकेशयो ॥८७॥
द्वापर संशये छेदे, पिप्पलो विष्टरोतरौ ।
अब्दो वर्षे दरत्रासे, कुकूलस्तुषपावके ॥८८॥
परीवादपर्यङ्कयोर्जन्यतल्पौ,
तपोघर्मवत्सानि माघोष्णाहस्तु ।
वटस्तुल्यतागोलभक्ष्येषु वर्ण,
सितादिस्वराद्यो रणे सपराय ॥८९॥
सैन्धवो लवणे भूत, प्रेते तमो विधुन्तुदे ।
स्वदायौ कस्वरे कृच्छ्रं, व्रते शुक्रोऽग्निमासयो ॥९०॥

कर्पूरस्वर्णयोश्चन्द्र, उडावृक्ष छदे दल ।
धर्म स्वभावे रुचको, भूषाभिन्मातुलङ्गयो ॥९१॥
पाताले वाडवो वर्द्ध , सीसे आमलक फले ।
पिटजङ्गलसत्त्वानि, पिटकामासजन्तुपु ॥९२॥
मधुपिण्डौ सुरातन्वोर्नाम शेवालमध्ययो ।
एकाद्रात्र समाहारे, तथा सूतककूलकौ ॥९३॥

वैनीतकभ्रमरकौ मरको वलीक-
वल्मीकवल्कपुलका फरकव्यलीकौ ।
किञ्जल्ककल्कमणिकस्तवका वितङ्क-
वर्चस्कचूचुकतडाकतटाकतङ्का ॥९४॥

चालक फलकमालकालक,
मूलकस्तिलकपङ्कपातका ।
कोरक फरककन्दुकान्दुका-
ऽनीकनिष्कचपका विशेपक ॥९५॥

शाटककण्टकटङ्कविटङ्का, मञ्चकमेचकनाकपिनाका ।
पुस्तकमस्तकमुस्तकशाका, वर्णकमोदकमूपिकमुष्का ॥९६॥

चण्डातकश्वरकरोचककञ्चुकानि,
मस्तिष्कयावककरण्डकतण्डकानि ।
आतङ्कशूकसरका कटक सशुल्क ,
पिण्याकझर्झरकहसकशङ्खपुङ्खा ॥९७॥

नखमुखमधिकाङ्गं सयुग पद्मरागो,
भगयुगमथ टङ्कोयोगश्शृङ्गा निदाघ ।
क्रकचकवचकूर्चार्धर्चपुच्छोञ्छकच्छा,
व्रजमुटजनिकुञ्जौ कुञ्जभूर्जाम्बुजाश्च ॥९८॥
ध्वजमलयजकूटा कालकूटारकूटौ,
कवटकपटखेटा कर्पटः पिष्टलोष्टौ ।
नटनिकटकिरीटा कर्वट कुक्कुटाट्टौ,
कुटजकुटविटानि त्र्यङ्गट कोट्टकुष्ठौ ॥९९॥
कमठो वारुण्डखण्डषण्डा,
निगडाक्रीडनडप्रकाण्डकाण्डा ।
कोदण्डतरण्टमण्डमुण्डा,
दण्डाण्डौ दृढवारबाणवाणा ॥१००॥
कर्षापण श्रवणपक्वणकङ्कणानि,
द्रोणापराह्णचरणानि तृण सुवर्णम् ।
स्वर्णव्रणौ वृषणभूषणदूषणानि,
भाणस्तथा किणरणप्रवणानि चूर्ण ॥१०१॥
तोरणपूर्तनिकेतनिवाता, पारतमन्तयुतप्रयुतानि ।
क्ष्वेडितमक्षतदैवतवृत्तैरावतलोहितहस्तशतानि ॥१०२॥
मतोपवीतौ पलितो वसन्तध्वान्तायुतधूतनृतानि पुस्त ।
शुद्धान्तवुस्तौ रजतो मुहूर्तद्विर्यूथयूथानि वरूथगृथौ ॥१०३॥

प्रस्थ तीर्थं प्रोथमलिन्द , ककुद कुटुदाष्टापदकुन्दा ।
गुददोहदकुमुदच्छदकन्दार्बुदसौधमथोत्सेधकबन्धौ ॥१०४॥

श्राद्धायुधान्धौषधगन्धमादन-
प्रस्फोटना लग्नपिधानचन्दना ।
वितानराजादनशिश्नयौवना-
पीनोदपानासनकेतनाशनम् ॥१०५॥

नलिनपुलिनमौना वर्धमान समानौ-
दनदिनगतमाना ह्यायनस्थानमाना ।
धननिधनविमानास्ताडनस्तेनवस्ना,
भवनभुवनयानोद्यानवातायनानि ॥१०६॥

अभिधानद्वीपिनौ निपान,
शयन लशुनरसोनगृञ्जनानि ।
खलिनखलीनानुमानदीपा ,
कुणप कुतपावापचापशूर्पा ॥१०७॥

स्तूपोडुपौ विटपमण्डपशष्पचाप्प-
द्वीपानि विष्टपनिपौ शफडिम्बबिम्बा ।
जम्भ कुसुम्भककुभौ कलभो निभार्म-
सक्रामसक्रमललामहिमानि हेम ॥१०८॥

उद्यमकामोद्यामाश्रमकुट्टिमकुसुमसगमा गुल्म ।
क्षेमक्षौमौ कम्बलिवाह्यो मैरेयतूर्यौ च ॥१०९॥

पूयाऽजन्यप्रमयसमया राजसूयो हिरण्या-
रण्ये सख्य मलयवलयौ वाजपेय कषाय ।
शल्य कुन्याान्ययकवियवद्गोमयं पारिहार्यं,
पारावारातिखरशिखरा क्षत्रवक्त्रोपवज्रा ॥११०॥

अलिंजर कूबरकूरवेरनीहारहिञ्जीरसहस्रमेढ्रा ।
ससारसीरौ तुवरश्च सूत्रश्चङ्गारपद्रान्तरकर्णपूरा ॥१११॥

नेत्रं वक्त्रपवित्रपत्रसमरोशीरान्धकारा वर,
केदारप्रवरौ कुलीरगिरिगिराबाडम्बरो गह्वर ।
क्षीरं कोटरचक्रचुक्रतिमिराङ्गारास्तुषार शर,
श्राष्ट्रोपह्वरराष्ट्रतक्रजठरार्द्रा कुञ्जर पञ्जर ॥११२॥

कर्पूरनूपुरकुटीरविहारवार-
कान्तारतोमरदुरोदरवासराणि ।
कासारकेसरकरीरशरीरजीर-
मञ्जीरशेखरयुगधरवज्रवप्रा ॥११३॥

आलवालपलभालपलाला', पल्वल' खलचषालविशाला ।
शूलमूलमुकुलास्तलतैलौ, तूलकुम्भलतमालकपाला ॥११४॥

कवलप्रवालबलशम्बलोत्पलो-
पलशीलशैलशकलाङ्कुलाञ्चला ।
कमल मल मुसलसालकुण्डला,
कल्ल नल निगलनीलमङ्गला ॥११५॥

फाकोलहलाहलौ हलं, कोलाहलकङ्कालवल्कला ।
सौवर्चलधूमले फलं, हालाहलजम्वालखण्डला ॥११६॥

लाङ्गूलगरलाविन्द्रनीलगाण्डीवगाण्डिवा ।
उल्व पारशव पार्श्वापूर्वत्रिदिवताण्डवा ॥११७॥

निष्ठेव प्रग्रीव. शरावराचौ भाचक्लीवशवानि ।
दैव पूर्व पल्लवनल्वौ, पाश कुलिश कर्कशकोशौ ॥११८॥

आकाशकाशकर्णिशाङ्कुशशोषवेषो-
ष्णीषाम्बरीषविषरौहिषमाषमेषा ।
प्रत्यूषयूषमथ कोषकरीषकर्ष-
वर्षामिषा रसबुसेत्थुसचिकसाश्च ॥११९॥

कर्पास आसो दिवसावतसवीतसमासा पनसोपवासौ ।
निर्यासमासौ चमसासकासस्नेहानि वर्हो गृहगेहलोहा ॥१२०॥

पुण्याहदेहौ पटहस्तनूरुहो,
लक्षाऽररिस्थाणुकमण्डलूनि च ।
चाटुश्चटुर्जन्तुकशिप्वनुस्तथा,
जीवातु कुस्तुम्बरु जानु सानु च ॥१२१॥

कम्बु सक्तुदर्विगुरुर्वास्तु पलाण्डु-
र्हिङ्गु शिग्रुर्दोस्तितउ सीव्वथ भूमा ।

षेम प्रेम ब्रह्म गरुड्ोम विहाय ,
कर्माग्रीवत्पक्ष्मधनुर्नाममहिम्नी ॥१२२॥

इति पुन्नपुसकालिङ्गाधिकार ।

स्त्रीक्लीबयोर्नखं शुक्तौ, बिम्ब मधुकमौषधे,
माने लक्ष मघौ कल्य, क्रोडोऽङ्के तिन्दुक फले ॥
तरल यवाग्वा पुष्पे, पाटल पटल चये ।
वसन्ततिलकं वृत्ते, कपाल भिक्षुभाजने ॥१२३॥
अर्धपूर्वपदो नावष्टचणकत्रेनटौ क्वचित् ।
चोराधमनोज्ञायकञ् , कथानककशेरुके ॥१२४॥
वंशिकवक्रोष्ठिककन्यकुब्जपीठानि नक्तमवहित्थम् ।
रगन रसनाच्छोदन शुम्ब तुम्ब महोदयं कास्यम् ॥१२५॥
मृगव्यचव्ये च वणिज्यवीर्यनासीरगात्रापरमन्दिराणि ।
तमिस्रशब्दे नगर मसूरत्वक्क्षीरकादम्बरकाहलानि ॥१२६॥
स्थालीकदल्यौ स्थलजालपित्तला-
गोलायुगल्यौ बडिश च छर्दि च ।
अलाबु जम्बूङ्करुष सर सदो,
रोदोऽर्चिषी दाम गुणे त्वयट् तयट् ॥१२७॥

इति स्त्रीनपुसकलिङ्गाधिकार ।

स्यतस्त्रिलिङ्ग सरकोऽनुतर्षे शल्ल शले ।
करकोऽब्दोपले कोश , गिम्बा खड्गपिधानयो ॥१२८॥
जीव प्राणेषु केदारे, वल्ज पवने खल ।
बहुल वृत्तनक्षत्रपुराधाभरणाभिधा ॥१२९॥
भल्लातक आमलको, हरीतकनिभीतको ।
तारकाढकपिटकस्फुलिङ्गा विडङ्गतटो ॥१३०॥
पट पुटो वटो वाट , कपाटशकटो कट ।
पेटो मठ कुण्डनीडविषाणास्तूणकङ्कतो ॥१३१॥
मुस्तकुथेङ्गुदजृम्भदाडिमा , पिठरप्रतिसरपात्रकदरा ।
नखरो वल्धरो दर पुरश्छत्रकुवलमृणालमण्डला ॥१३२॥
नालप्रणालपटलार्गलशृङ्खलकन्दला ।
पूलावहेलो कलशकटाहौ षष्टिरेष्विपु ॥१३३॥

इति स्यतस्त्रिलिङ्गाधिकार ।

परलिङ्गो द्वन्द्वोऽशी ढेऽर्थो वाच्यवदपत्यमिति नियता ।
अब्रचारोपाभावे गुणवृत्तेराश्रयाद्वचनलिङ्गे ॥१३४॥
प्रकृतेर्लिङ्गवचने बाधन्ते स्वार्थिका क्वचित् ।
प्रकृतिर्हरीतक्यादिर्न लिङ्गमतिवर्तते ॥१३५॥

वचन तु खलतिकादिर्बह्वर्थोऽस्त्येति पूर्वपदभूता ।
स्त्रीपुनपुंसकाना सह वचने स्यात् पर लिङ्गम् ॥१३६॥
नन्ता सख्या डतिर्युष्मदस्मच्च स्युरलिङ्गका ।
पदं वाक्यमव्यय चेत्यसख्य च तद्बहुलम् ॥१३७॥
नि शेषनामलिङ्गानुशासनान्यभिसमीक्ष्य सक्षेपात् ।
आचार्यहेमचन्द्र समदृभदनुशासनानि लिङ्गानाम् ॥१३८॥

इति कलिकालसर्वज्ञाचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचित
लिङ्गानुशासन समाप्तम् ॥

श्री काव्यानुशासनसूत्राणि ।

१ अकृत्रिमस्वादुपदां परमार्थाभिधायिनीम् ।
सर्वभाषापरिणतां जैनीं वाचमुपास्महे ॥१॥

२ शब्दानुशासनेऽस्माभिः साध्व्यो वाचो विवेचिताः।
तासामिदानीं काव्यत्वं यथावदनुशिष्यते ॥२॥

३ काव्यमानन्दाय यशसे कान्तातुल्यतयोपदेशाय च ।

४ प्रतिभाऽस्य हेतुः ।

५ सावरणक्षयोपशममात्रात्सहजा ।

६ मन्त्रादेरौपाधिकी ।

७ व्युत्पत्त्यभ्यासाभ्यां संस्कार्या ।

८ लोकशास्त्रकाव्येषु निपुणता व्युत्पत्तिः ।

९ काव्यविच्छिक्षया पुनः पुनः प्रवृत्तिरभ्यासः ।

१० सतोऽप्यनिबन्धोऽसतोऽपि निबन्धो नियमश्छाया-
याद्युपजीवनादयश्च शिक्षाः ।

११ अदोषौ सगुणौ सालंकारौ च शब्दार्थौ काव्यम् ।

१२ रसस्योत्कर्षापकर्षहेतू गुणदोषौ भक्त्या शब्दार्थयोः।

१३ अङ्गाश्रिता अलंकाराः ।

१४ तत्परत्वे काले ग्रहत्यागयोर्नातिनिर्वाहे निर्वाहेऽप्यङ्गत्वे रसोपकारिणः ।

१५ मुख्यगौणलक्ष्यव्यङ्ग्यार्थभेदान्मुख्यगौणलक्षकव्यञ्जकाः शब्दाः ।

१६ साक्षात्संकेतविषयो मुख्यः ।

१७ मुख्यार्थबाधे निमित्ते प्रयोजने च भेदाभेदाभ्यामारोपितो गौणः ।

१८ मुख्यार्थसंबद्धस्तत्त्वेन लक्ष्यमाणो लक्ष्यः ।

१९ मुख्याद्व्यतिरिक्तः प्रतीयमानो व्यङ्ग्यो ध्वनिः ।

२० मुख्याद्यास्तच्छक्तयः ।

२१ वक्त्रादिवैशिष्ट्यादर्थस्यापि व्यञ्जकत्वम् ।

२२ व्यङ्ग्यः शब्दार्थशक्तिमूलः ।

२३ नानार्थस्य मुख्यस्य शब्दस्य संसर्गादिभिरमुख्यस्य च मुख्यार्थबाधादिभिर्नियमिते व्यापारे वस्त्वलङ्कारयोर्वस्तुनश्च व्यञ्जकत्वे शब्दशक्तिमूलः पदवाक्ययोः ।

२४ वस्त्वलङ्कारयोस्तद्व्यञ्जकत्वेऽर्थशक्तिमूलः प्रबन्धेऽपि ।

२५ रसादिश्च ।

इति प्रथमोऽध्याय ।

१ विभावानुभावव्यभिचारिभिरभिव्यक्तः स्थायी भावो रसः ।

२ शृङ्गारहास्यकरुणा रौद्रवीरभयानका बीभत्साद्भुतशान्ता नव रसाः ।

३ स्त्रीपुंसमाल्यादिविभावा जुगुप्सालस्यौग्र्यवर्ज-व्यभिचारिका रतिः संभोगविप्रलम्भात्मा शृङ्गारः ।

४ सुखमयधृत्यादिव्यभिचारी रोमाञ्चाद्यनुभावः सम्भोगः ।

५ शङ्कादिव्यभिचारी सन्तापाद्यनुभावोऽभिलापमानप्रवासरूपो विप्रलम्भः ।

६ दैवपारवश्याभ्यामाद्यो द्वेधा ।

७ प्रणयेर्ष्याभ्यां मानः ।

८ कार्यशापसम्भ्रमैः प्रवासः ।

९ विकृतवेषादिविभावो नासास्पन्दनाद्यनुभावो निद्रादिव्यभिचारी हासो हास्य ।

१० उत्तममध्यमाधमेषु स्मितविहसितापहसितैः स आत्मस्थस्त्रेधा ।

११ एतत्संक्रमजैर्हसितोपहसितातिहसितैः परस्थोऽपि ।

१२ इष्टनाशादिविभावो दैवोपालम्भाद्यनुभावो दुःख-

मयव्यभिचारी शोकः करुणः ।

१३ दारापहारादिविभावो नयनरागाद्यनुभाव औग्र्यादिव्यभिचारी क्रोधो रौद्रः ।

१४ नयादिविभावः स्थैर्याद्यनुभावो धृत्यादिव्यभिचार्युत्साहो धर्मदानयुद्धभेदो वीरः ।

१५ विकृतस्वरश्रवणादिविभावं करकम्पाद्यनुभावं शङ्कादिव्यभिचारि भयं भयानकः ।

१६ अहृद्यदर्शनादिविभावाङ्गसंकोचाद्यनुभावापस्मारादिव्यभिचारिणी जुगुप्सा वीभत्सः ।

१७ दिव्यदर्शनादिविभावो नयनविस्ताराद्यनुभावो हर्षादिव्यभिचारी विस्मयोऽद्भुतः ।

१८ वैराग्यादिविभावो यमनियमाध्यात्मशास्त्रचिन्तनाद्यनुभावो धृत्यादिव्यभिचारी शमः शान्तः ।

१९ रतिहासशोकक्रोधोत्साहभयजुगुप्साविस्मयशमाः स्थायिनो भावाः ।

२० धृतिस्मृतिमतिव्रीडाजाड्यविषादमदव्याधिनिद्रासुप्तौत्सुक्याऽवहित्थशङ्काचापलाऽऽलस्यहर्षगर्वौग्र्यप्रबोधग्लानिदैन्यश्रमोन्मादमोहचिन्ताऽमर्षत्रासाऽपस्मारनिर्वेदाऽऽवेगवितर्काऽसूयामृतयः स्थि-

स्युदयप्रशमसंधिशबलत्वधर्माणस्त्रयस्त्रिंशद्व्यभि-
चारिणः ।

२१ ज्ञानादेर्धृतिरव्यग्रभोगकृत् ।

२२ सदृशदर्शनादेः स्मृतिर्भ्रूक्षेपादिकृत् ।

२३ शास्त्रचिन्तादेर्मतिः शिष्योपदेशादिकृत् ।

२४ अकार्यकरणज्ञानादेर्व्रीडा वैवर्ण्यादिकृत् ।

२५ इष्टानिष्टदर्शनादेर्जाड्य तूष्णींभावादिकृत् ।

२६ कार्यभङ्गाद्विषादः सहायान्वेषणमुखशोषादिकृत् ।

२७ मद्योपयोगान्मदः स्वापहास्याऽस्मरणादिकृत् ।

२८ विरहादेर्मनस्तापो व्याधिर्मुखशोषादिकृत् ।

२९ क्लमादेर्निद्रा जृम्भादिकृत् ।

३० निद्रोद्भव सुप्तमुत्स्वप्नायितादिकृत् ।

३१ इष्टानुस्मरणादेरौत्सुक्यं त्वरादिकृत् ।

३२ लज्जादेरवहित्थमन्यथा कथनादिकृत् ।

३३ चौर्यादेः स्वपरयोः शङ्का पार्श्वविलोकनादिकृत् ।

३४ रागादेश्चापलं वाक्पारुष्यादिकृत् ।

३५ श्रमादेरालस्यं निद्रादिकृत् ।

३६ प्रियागमादेर्हर्षो रोमाञ्चादिकृत् ।

३७ विद्यादेर्गर्वोऽसूयादिकृत् ।

३८ चौर्यादेरौग्र्यं वधादिकृत् ।

३९ शब्दादेः प्रबोधो जृम्भादिकृत् ।

४० व्याध्यादेर्ग्लानिर्वैवर्ण्यादिकृत् ।

४१ दौर्गत्यादेर्दैन्यममृजादिकृत् ।

४२ व्यायामादेः श्रमोऽङ्गभङ्गादिकृत् ।

४३ इष्टवियोगादेरुन्मादोऽनिमित्तस्मितादिकृत् ।

४४ प्रहारादेर्मोहो भ्रमणादिकृत् ।

४५ दारिद्र्यादेश्चिन्ता संतापादिकृत् ।

४६ आक्षेपादेरमर्षः स्वेदादिकृत् ।

४७ निर्घातादेस्त्रासोऽङ्गसंक्षेपादिकृत् ।

४८ ग्रहादेरपस्मारः कम्पादिकृत् ।

४९ रोगादेर्निर्वेदो रुदितादिकृत् ।

५० उत्पातादिभ्यः आवेगो विस्मयादिकृत् ।

५१ सदेहादेर्वितर्कः शिरःकम्पादिकृत् ।

५२ परोत्कर्षादेरसूयावज्ञादिकृत् ।

५३ व्याध्यभिघाताभ्यां मृतिर्हिक्काकार्श्यादिकृत् ।

५४ स्तम्भ वेदरोमाञ्चस्वरभेद(स्वर)कम्पवैवर्ण्याश्रुप्रल-
या अष्टौ सात्त्विकाः ।

५५ नरेन्द्रियेषु तिर्यगादिषु चारोपाद्रसभावाभासौ ।

५६ अनौचित्याच्च ।

५७ व्यङ्गस्य प्राधान्ये काव्यमुत्तमम् ।

५८ असत्संदिग्धतुल्यप्राधान्ये मध्यमं त्रेधा ।

५९ अव्यङ्ग्यमवरम् ।

इति द्वितीयोऽध्याय ।

१ रसादेः स्वशब्दोक्तिः क्वचित्संचारिवर्जं दोषः ।

२ अबाध्यत्वे आश्रयैक्ये नैरन्तर्येऽनङ्गत्वे च विभावादिप्रातिकूल्यम् ।

३ विभावानुभावक्लेशव्यक्तिः पुनःपुनर्दीप्त्याकाण्डप्रथाच्छेदाऽङ्गातिविस्तराऽङ्ग्यऽननुसंधानाऽनङ्गाभिधानप्रकृतिव्यत्ययाश्च ।

४ निरर्थकासाधुत्वे पदस्य ।

५ विसंधिन्यूनाऽधिकोक्ताऽस्थानस्थपदपतत्प्रकर्षसमाप्तपुनराऽत्ताविसर्गहतवृत्तसंकीर्णगर्भितभग्नप्रक्रमानन्वितत्वानि वाक्यस्य ।

६ अप्रयुक्ताऽश्लीलाऽसमर्थानुचितार्थश्रुतिकटुक्लिष्टाविमृष्टविधेयांशविरुद्धबुद्धिकृच्चान्युभयोः ।

७ कष्टाऽपुष्टव्याहतग्राम्याऽश्लीलसाकाङ्क्षसंदिग्धाऽक्रमपुनरुक्तभिन्नसहचरविरुद्धव्यङ्ग्यप्रसिद्धिवि-

धाविरुद्धत्यक्तपुनरात्तपरिवृत्तनियमानियमविशे-
षसामान्यविध्यनुवादत्वान्यर्थस्य ।

८ नानुकरणे ।

९ वक्त्राद्यौचित्ये च ।

१० क्वचिद्गुणः ।

इति तृतीयोऽध्यायः ।

---

१ माधुर्यौजःप्रसादास्त्रयो गुणाः ।

२ द्रुतिहेतुर्माधुर्यं शृङ्गारे ।

३ शान्तकरुणविप्रलम्भेषु सातिशयम् ।

४ तत्र निजाऽन्त्याक्रान्ता अटवर्गा वर्गा ह्रस्वाऽन्त-
रितौ रणावसमासो मृदुरचना च ।

५ दीप्तिहेतुरोजो वीरबीभत्सरौद्रेषु क्रमेणाधिकम् ।

६ आद्यतृतीयाऽऽक्रान्तौ द्वितीयतुर्यौ युक्तो रेफ-
स्तुल्यश्च टवर्गशषा वृत्तिर्दैर्घ्यमुद्धतो गुम्फश्चात्र ।

७ विकासहेतुः प्रसादः सर्वत्र ।

८ इह श्रुतिमात्रेणार्थप्रत्यायका वर्णवृत्तिगुम्फाः ।

९ वक्तृवाच्यप्रबन्धौचित्याद्वर्णादीनामन्यथात्वमपि ।

इति चतुर्थोऽध्यायः ।

शब्दालंकारा ।

१ व्यञ्जनस्यावृत्तिरनुप्रासः ।

२ तात्पर्यमात्रभेदिनो नाम्नः पदस्य वा लाटानाम् ।

३ सत्यर्थेऽन्यार्थानां वर्णानां श्रुतिक्रमैक्ये यमकम् ।

४ तत्पादे भागे वा ।

५ स्वरव्यञ्जनस्थानगत्याकारनियमच्युतगूढादि-
चित्रम् ।

६ अर्थभेदभिन्नाना भङ्गाभङ्गाभ्यां युगपदुक्तिःश्लेषः ।

७ अर्थैक्ये व्यादिभाषाणा च ।

८ उक्तस्यान्येनान्यथाश्लेषादुक्तिर्वक्रोक्तिः ।

९ भिन्ना कृतेः शब्दस्यैकार्थनेव पुनरुक्ताभासः ।

इति पञ्चमोऽध्याय ।

अर्थालंकारा. ।

१ हृद्यं साधर्म्यमुपमा ।

२ सोपमानोपमेयधर्मोपमावाचकानामुपादाने पूर्णा
वाक्ये वृत्तौ च ।

३ एकद्वित्रिलोपे लुप्ता ।

४ असद्धर्मसंभावनमिवादिद्योत्योत्प्रेक्षा ।

५ सादृश्ये भेदेनारोपो रूपकमेकानेकविषयम् ।

६ इष्टार्थसिद्ध्यै दृष्टान्तो निदर्शनम् ।

७ प्रकृताप्रकृताना धर्मैक्य दीपकम् ।

८ सामान्यविशेषे कार्ये कारणे प्रस्तुते तदन्यस्य तुल्ये तुल्यस्य चोक्तिरन्योक्तिः ।

९ व्यङ्ग्यस्योक्तिः पर्यायोक्तम् ।

१० विशेषविवक्षया भेदाऽभेदयोगाऽयोगव्यत्ययोऽतिशयोक्तिः ।

११ विवक्षितस्य निषेध इवोपमानस्याऽऽक्षेपश्चाक्षेपः ।

१२ अर्थाना विरोधाभासो विरोधः ।

१३ सहार्थबलाद्धर्मस्यान्वयः सहोक्तिः ।

१४ श्लिष्टविशेषणैरुपमानधीः समासोक्तिः ।

१५ स्वभावाख्यानं जातिः ।

१६ स्तुतिनिन्दयोरऽन्यतरपरता व्याजस्तुतिः ।

१७ वाक्यस्यार्थनेकार्थता श्लेषः ।

१८ उत्कर्षापकर्षहेत्वोः साम्यस्य चोक्तावनुक्तौ चोपमेयस्याधिक्य व्यतिरेकः ।

१९ विशेषस्य सामान्येन साधर्म्यवैधर्म्याभ्या समर्थनमर्थान्तरन्यासः ।

२० स्तुत्यै संशयोक्तिः ससंदेहः ।

२१ प्रकृताप्रकृताभ्यां प्रकृतापलापोऽपह्नुतिः ।

२२ पर्यायविनिमयौ परावृत्तिः ।

२३ हेतोः साध्यावगमोऽनुमानम् ।

२४ सदृशदर्शनात्स्मरणं स्मृतिः ।

२५ विपर्ययो भ्रान्तिः ।

२६ क्रियाफलाऽभावोऽनर्थश्च विषमम् ।

२७ योग्यतया योगः समम् ।

२८ हेतौ कार्ये चैकत्र हेतुकार्यान्तरोक्तिर्युगपद्गुणक्रियाश्च समुच्चयः ।

२९ पृष्टेऽपृष्टे वान्यापोहपरोक्तिः परिसंख्या ।

३० यथोत्तरं पूर्वस्य हेतुत्वे कारणमाला ।

३१ स्वातन्त्र्याऽङ्गत्वसंशयैकपद्यैरेषामेकत्र स्थितिः संकरः ।

इति षष्ठोऽध्यायः ।

---

१ समग्रगुणः कथाव्यापी नायकः ।

२ शोभाविलासमधुरललितमाधुर्यस्थैर्यगाम्भीर्यौदार्यतेजांस्यष्टौ सत्त्वजास्तद्गुणाः ।

३ दाक्ष्यशौर्योत्साहनीचजुगुप्सोत्तमस्पर्धागमिका शोभा ।

४ धीरे गतिदृष्टी सस्मितं वचो विलासः ।

५ मृदुशृङ्गारचेष्टा ललितम् ।

६ क्षोभेष्यनुल्बणं माधुर्यम् ।

७ विघ्नेष्यचल स्थैर्यम् ।

८ हर्षादिविकारानुपलम्भकृद्गाम्भीर्यम् ।

९ स्वपरेषु दानाभ्युपपत्तिसंभाषणान्यौदार्यम् ।

१० पराऽधिक्षेपाद्यसहन तेजः ।

११ धीरोदात्तललितशान्तोद्धतभेदात्स चतुर्धा ।

१२ दक्षिणधृष्टानुकूलशठभेदादेकैकश्चतुर्धा ।

१३ गूढगर्वः स्थिरो धीरः क्षमावान् अविकत्थनः महासत्त्वो दृढव्रतो धीरोदात्तः ।

१४ कलासक्तः सुखी शृङ्गारी मृदुर्निश्चिन्तो धीरललितः ।

१५ विनयोपशमवान् धीरशान्तः ।

१६ शूरो मत्सरी मायी विकत्थनश् छद्मवान् रौद्रोऽवलिप्तो धीरोद्धतः ।

१७ ज्येष्ठायामपि सहृदयो दक्षिणः ।

१८ व्यक्तापराधो धृष्टः ।

१९ एकभार्योऽनुकूलः ।

२० गूढापराधः शठः ।

२१ व्यसनी पापकृल्लुब्धः स्तब्धो धीरोद्धतः प्रतिनायकः ।

२२ तद्गुणा स्वपरसामान्या नायिका त्रेधा ।

२३ स्वयमूढा शीलादिमती स्वा ।

२४ वयःकौशलाभ्यां मुग्धा मध्या प्रौढेति सा त्रेधा ।

२५ धीरा धीराधीरा ऽधीराभेदादन्त्ये त्रेधा ।

२६ पोढापि ज्येष्ठाकनिष्ठाभेदाद् द्वादशधामध्याप्रौढ्योः प्रत्येकं त्रिभेदत्वम् ।

२७ सोत्प्रासवक्रोक्त्या सबाष्पया वाक्पारुष्येण क्रोधिन्यो मध्याधीराद्याः ।

२८ उपचारावहित्थाभ्यामानुकूल्यौदासीन्याभ्यां संतर्जनघाताभ्यां प्रौढाधीराद्याः ।

२९ परोढा परस्त्री कन्या च ।

३० गणिका सामान्या ।

३१ स्वाधीनपतिका प्रोषितभर्तृका खण्डिता कलहान्तरिता वासकसज्जा विरहोत्कण्ठिता विप्रलब्धा अभिसारिका चेति स्वस्त्रीणामष्टावस्थाः ।

३२ अन्त्यत्र्यवस्था परस्त्री ।

३३ ईर्ष्याहेतुः सपत्नी प्रतिनायिका ।
३४ सत्त्वजा विंशतिः स्त्रीणामलंकाराः ।
३५ ते चायत्नजाः ।
३६ भावहावहेलास्त्रयोऽङ्गजा अल्पभूयोविकारात्मकाः ।
३७ लीलादयो दश स्वाभाविकाः ।
३८ वाग्वेष चेष्टितैः प्रियस्यानुकृतिर्लीला ।
३९ स्थानादीनां वैशिष्ट्य विलासः ।
४० गर्वादल्पाकल्पन्यासः शोभाकृद्विच्छित्तिः ।
४१ इष्टेऽप्यवज्ञा विब्बोकः ।
४२ वागङ्गभूषणाना व्यत्यासो विभ्रमः ।
४३ स्मितहसितरुदितभयरोपगर्वदुःखश्रमाभिलाप संकरः किलिकिंचितम् ।
४४ प्रियकथादौ तद्भावभावनोत्था चेष्टा मोट्टायितम् ।
४५ अधरादिग्रहाद्दुःखेऽपि हर्षः कुट्टमितम् ।
४६ मसृणोऽङ्गन्यासो ललितम् ।
४७ कर्त्तव्यवशादायते एव हस्तादिकर्माणि यद्वैचित्र्यं स विलासः ।
४८ व्याजादेः प्राप्तकालस्याप्यवचनं विहृतम् ।
४९ शोभादयः सप्तायत्नजाः ।
५० रूपयौवनलावण्यैः पुंभोगोपबृंहितैर्मन्दमध्यतीव्रा-

काव्ये शरीरानुगता तन्मुखं परिचक्षते ॥
८ बीजस्योद्घाटन यत्र दृष्टनष्टमिव क्वचित् ।
मुखन्यस्तस्य सर्वत्र तद्वै प्रतिमुखं स्मृतम् ॥
९ उद्भेदस्तस्य बीजस्य प्राप्तिरप्राप्तिरेव वा ।
पुनश्चान्वेषणं यत्र स गर्भ इति संज्ञितः ॥
१० गर्भनिर्भिन्नबीजार्थो विलोभनकृतोऽपि वा ।
क्रोधव्यसनजो वापि स विमर्शः प्रकीर्तितः ॥
११ समानयनमर्थाना मुखाद्याना सबीजिनाम् ।
नानाभावोत्तराणा यद्भवेन्निर्वहण तु तत् ॥
१२ नायकाख्यातस्ववृत्ताभाव्यर्थशंसिवक्त्रादिः सोच्छ्वासा संस्कृता गद्ययुक्ताख्यायिका ।
१३ धीरशान्तनायका गद्येन पद्येन वा सर्वभाषा कथा ।
१४ गद्यपद्यमयी साङ्का सोच्छ्वासा चम्पूः ।
१५ अनिबद्ध मुक्तकादि ।
१६ एकद्वित्रिचतुश्छन्दोभिर्मुक्तकसंदानितकविशेषककलापकानि ।
१७ पञ्चादिभिश्चतुर्दशान्तैः कुलकम् ।

इति अष्टमोऽध्याय. ।

कलिकालसर्वज्ञश्रीहेमचन्द्राचार्यविरचिता–

॥ अयोगव्यवच्छेदिका ॥

अगम्यमध्यात्मविदामवाच्यं
वचस्विनामक्षवता परोक्षम् ।
श्रीवर्धमानाभिधमात्मरूप–
महं स्तुतेर्गोचरमानयामि ॥१॥

स्तुतावशक्तिस्तव योगिनां न किं
गुणानुरागस्तु ममापि निश्चलः ।
इदं विनिश्चित्य तव स्तवं वदन्न
बालिशोऽप्येष जनोऽपराध्यति ॥२॥

क्व सिद्धसेनस्तुतयो महार्था
अशिक्षितालापकला क्व चैषा ।
तथापि यूथाधिपतेः पथिस्थः
स्खलद्गतिस्तस्य शिशुर्न शोच्यः ॥३॥

जिनेन्द्र! यानेव विबाधसे स्म
दुरन्तदोषान् विविधैरुपायैः ।
त एव चित्रं त्वदसूययेव
कृताः कृतार्थाः परतीर्थनाथैः ॥४॥

यथास्थितं वस्तु दिशन्नधीश !
न तादृश कौशलमाश्रितोऽसि ।
तुरङ्गशृगाण्युपपादयद्भ्यो
नमः परेभ्यो नवपण्डितेभ्यः ॥५॥
जगन्त्यनुध्यानबलेन शश्वत्
कृतार्थयत्सु प्रसभं भवत्सु ।
किमाश्रितोऽन्यैः शरण त्वदन्यः
स्वमासदानेन वृथा कृपालुः ॥६॥
स्वयं कुमार्गग्लपिता नु नाम
प्रलम्भमन्यानपि लम्भयन्ति ।
सुमार्गग तद्विदमादिशन्त-
मसूययान्धा अवमन्वते च ॥७॥
प्रादेशिकेभ्यः परशासनेभ्यः
पराजयो यत्तव शासनस्य ।
खद्योतपोतद्युतिडम्बरेभ्यो
विडम्बनेय हरिमण्डलस्य ॥८॥
शरण्य ! पुण्ये तव शासनेऽपि
संदेग्धि यो विप्रतिपद्यते वा ।
स्वादौ स तथ्ये स्वहिते च पथ्ये
संदेग्धि वा विप्रतिपद्यते वा ॥९॥

हिंसाद्यसत्कर्मपथोपदेशाद-
सर्वविन्मूलतया प्रवृत्तेः।
नृशंसदुर्बुद्धिपरिग्रहाच्च
ब्रूमस्त्वदन्यागममप्रमाणम् ॥१०॥

हितोपदेशात्सकलज्ञक्लृप्ते-
र्मुमुक्षुसत्साधुपरिग्रहाच्च।
पूर्वापरार्थेष्वविरोधसिद्धे-
स्त्वदागमा एव सतां प्रमाणम् ॥११॥

क्षिप्येत वान्यैः सदृशीक्रियेत वा
तवाङ्घ्रिपीठे लुठनं सुरेशितुः।
इदं यथावस्थितवस्तुदेशनं
परैः कथंकारमपाकरिष्यते ॥१२॥

तद्दुःषमाकालखलायितं वा
पचेलिमं कर्म भवानुकूलम्।
उपेक्षते यत्तव शासनार्थ-
मयं जनो विप्रतिपद्यते वा ॥१३॥

परःसहस्राः शरदस्तपांसि
युगान्तरं योगमुपासतां वा।
तथापि ते मार्गमनापतन्तो
न मोक्ष्यमाणा अपि यान्ति मोक्षम् ॥१४॥

अनाप्तजाड्यादिविनिर्मितित्व-
संभावनासंभवविप्रलम्भाः ।
परोपदेशाः परमाप्तक्लृप्त-
पथोपदेशे किमु संरभन्ते ॥१५॥

यदार्जवादुक्तमयुक्तमन्यै-
स्तदन्यथाकारमकारि शिष्यैः ।
न विप्लवोऽयं तव शासनेऽभू-
दहो अधृष्या तव शासनश्रीः ॥१६॥

देहाद्ययोगेन सदाशिवत्वं
शरीरयोगादुपदेशकर्म ।
परस्परस्पर्धि कथं घटेत
परोपक्लृप्तेष्वधिदैवतेषु ॥१७॥

प्रागेव देवांतरसंश्रितानि
रागादिरूपाण्यवमान्तराणि ।
न मोहजन्या करुणापीश !
समाधिमाध्यस्थ्ययुगाश्रितोऽसि ॥१८॥

जगन्ति भिन्दन्तु सृजन्तु वा पुन-
र्यथा तथा वा पतयः प्रवादिनाम् ।
त्वदेकनिष्ठे भगवन् भवक्षय-
क्षमोपदेशे तु परं तपस्विनः ॥१९॥

वपुश्च पर्यंकशयं श्लथ च
दृशौ च नासानियते स्थिरे च।
न शिक्षितेयं परतीर्थनाथै-
र्जिनेन्द्र! मुद्रापि तवान्यदास्ताम् ॥२०॥

यदीयसम्यक्त्वबलात् प्रतीमो
भवादृशानां परमस्वभावम्
कुवासनापाशविनाशनाय
नमोऽस्तु तस्मै तव शासनाय ॥२१॥

अपक्षपातेन परीक्षमाणा
द्वय द्वयस्याप्रतिमं प्रतीमः।
यथास्थितार्थप्रथनं तवैत-
दस्थाननिर्बंधरसं परेषाम् ॥२२॥

अनाद्यविद्योपनिषन्निषण्णै-
र्विशृंखलैश्चापलमाचरद्भिः।
अमूढलक्ष्योऽपि पराक्रिये य-
त्त्वत्किंकरः किं करवाणि देव! ॥२३॥

विमुक्तवैरव्यसनानुबन्धाः
श्रयन्ति यां शाश्वतवैरिणोऽपि।
परैरगम्या तव योगिनाथ!
तां देशनाभूमिमुपाश्रयेऽहम् ॥२४॥

मदेन मानेन मनोभवेन,
क्रोधेन लोभेन च संमदेन।
पराजितानां प्रसभं सुराणा
वृथैव साम्राज्यरुजा परेषाम् ॥२५॥

स्वकण्ठपीठे कठिनं कुठार
परे किरन्तः प्रलपन्तु किंचित्।
मनीषिणां तु त्वयि वीतराग!
न रागमात्रेण मनोऽनुरक्तम् ॥२६॥

सुनिश्चितं मत्सरिणो जनस्य
न नाथ! मुद्रामतिशेरते ते।
माध्यस्थ्यमास्थाय परीक्षका ये
मणौ च काचे च समानुबंधाः ॥२७॥

इमा समक्षं प्रतिपक्षसाक्षिणा-
मुदारघोषामवघोषणां ब्रुवे।
न वीतरागात्परमस्ति दैवत
न चाप्यनेकान्तमृते नयस्थितिः ॥२८॥

न श्रद्धयैव त्वयि पक्षपातो
न द्वेषमात्रादरुचिः परेषु।
यथावदाप्तत्वपरीक्षया तु
त्वामेव वीर प्रभुमाश्रिताः स्मः ॥२९॥

तमःस्पृशामप्रतिभासभाजं
भवन्तमप्याशु विविन्दते याः ।
महेम चन्द्रांशुदृशावदाता
स्तास्तर्कपुण्या जगदीशवाचः ॥३०॥

यत्र तत्र समये यथा तथा
योऽसि सोऽस्यभिधया यया तया ।
वीतदोषकलुषः स चेद्भवा-
नेक एव भगवन्नमोऽस्तु ते ॥३१॥

[उपसंहारकाव्यम्]

इदं श्रद्धामात्रं तदथ परनिन्दा मृदुधियो
विगाहन्तां हन्त प्रकृतिपरवादव्यसनिनः ।
अरक्तद्विष्टानां जिनवर ! परीक्षाक्षमधिया-
मयं तत्त्वालोकः स्तुतिमयमुपाधि विधृतवान् ॥३२॥

कलिकालसर्वज्ञश्रीहेमचन्द्राचार्यविरचिता-

॥ अन्ययोगव्यवच्छेदिका ॥

अनन्तविज्ञानमतीतदोष-
मबाध्यसिद्धान्तममर्त्यपूज्यम् ।
श्रीवर्धमानं जिनमाप्तमुख्य,
स्वयम्भुवं स्तोतुमहं यतिष्ये ॥१॥

अयं जनो नाथ ! तव स्तवाय
गुणान्तरेभ्यः स्पृहयालुरेव ।
विगाहतां किन्तु यथार्थवाद-
मेकं परीक्षाविधिदुर्विदग्धः ॥२॥

गुणेष्वसूयां दधतः परेऽमी
मा शिश्रियन्नाम भवन्तमीशम् ।
तथापि संमील्य विलोचनानि
विचारयन्तां नयवर्त्म सत्यम् ॥३॥

स्वतोऽनुवृत्तिव्यतिवृत्तिभाजो
भावा न भावान्तरनेयरूपाः ।
परात्मतत्त्वादतथात्मतत्त्वाद्
द्वयं वदन्तोऽकुशलाः स्खलन्ति ॥४॥

आदीपमाव्योम समस्वभावं
स्याद्वादमुद्रानतिभेदि वस्तु ।
तन्नित्यमेवैकमनित्यमन्य-
दिति त्वदाज्ञाद्विषतां प्रलापाः ॥५॥

कर्तास्ति कश्चिद् जगतः स चैकः
स सर्वगः स स्ववशः स नित्यः ।
इमाः कुहेवाकविडम्बनाः स्यु-
स्तेषा न येषामनुशासकस्त्वम् ॥६॥

न धर्मधर्मित्वमतीवभेदे
वृत्त्यास्ति चेन्न त्रितयं चकास्ति ।
इहेदमित्यस्ति मतिश्च वृत्तौ
न गौणभेदोऽपि च लोकबाधः ॥७॥

सतामपि स्यात् क्वचिदेव सत्ता
चैतन्यमौपाधिकमात्मनोऽन्यत् ।
न संविदानन्दमयी च मुक्तिः
सुसूत्रमासूत्रितमत्वदीयैः ॥८॥

यत्रैव यो दृष्टगुणः स तत्र
कुम्भादिवन्निष्प्रतिपक्षमेतत् ।
तथापि देहाद् बहिरात्मतत्त्व-
मतत्त्ववादोपहताः पठन्ति ॥९॥

स्वयं विवादग्रहिले वितण्डा-
पाण्डित्यकण्डूलमुखे जनेऽस्मिन् ।
मायोपदेशात् परमर्म भिन्दन्
अहो ! विरक्तो मुनिरन्यदीयः ॥१०॥

न धर्महेतुर्विहितापि हिंसा
नोत्सृष्टमन्यार्थमपोद्यते च ।
स्वपुत्रघातान्नृपतित्वलिप्सा-
सब्रह्मचारिस्फुरितं परेषाम् ॥११॥

स्वार्थावबोधक्षम एव बोधः
प्रकाशते नार्थकथान्यथा तु ।
परे परेभ्यो भयतस्तथापि
प्रपेदिरे ज्ञानमनात्मनिष्ठम् ॥१२॥

माया सती चेद् द्वयतत्त्वसिद्धि-
रथासती हन्त कुतः प्रपञ्चः ।
मायैव चेदर्थसहा च तत्किं
माता च वन्ध्या च भवत्परेषाम् ॥१३॥

अनेकमेकात्मकमेव वाच्यं
द्वयात्मकं वाचकमप्यवश्यम् ।
अतोऽन्यथा वाचकवाच्य-
क्लृप्तावतावकानां प्रतिभाप्रमादः ॥१४॥

चिदर्थशून्या च जडा च बुद्धिः
शब्दादितन्मात्रजमम्बरादि ।
न बन्धमोक्षौ पुरुषस्य चेति
कियज्जडैर्न ग्रथितं विरोधि ॥१५॥

न तुल्यकालः फलहेतुभावो
हेतौ विलीने न फलस्य भावः ।
न संविदद्वैतपथेऽर्थसंविद्
विलूनशीर्णं सुगतेन्द्रजालम् ॥१६॥

विना प्रमाणं परवन्न शून्यः
स्वपक्षसिद्धेः पदमश्नुवीत ।
कुप्येत्कृतान्तः स्पृशते प्रमाण-
महो सुदृष्टं त्वदसूयिदृष्टम् ॥१७॥

कृतप्रणाशाकृतकर्मभोग-
भवप्रमोक्षस्मृतिभङ्गदोषान् ।
उपेक्ष्य साक्षात् क्षणभङ्गमिच्छ-
न्नहो महासाहसिकः परस्ते ॥१८॥

सा वासना सा क्षणसन्ततिश्च
नाभेदभेदानुभयैर्घटेते ।
ततस्तटादर्शिशकुन्तपोत-
न्यायात्त्वदुक्तानि परे श्रयन्तु ॥१९॥

विनानुमानेन पराभिसन्धि-
मसंविदानस्य तु नास्तिकस्य ।
न साम्प्रतं वक्तुमपि क्व चेष्टा
क्व दृष्टमात्रं च हहा प्रमादः ॥२०॥

प्रतिक्षणोत्पादविनाशयोगि-
स्थिरैकमध्यक्षमपीक्षमाणः ।
जिन ! त्वदाज्ञामवमन्यते यः
स वातकी नाथ ! पिशाचकी वा ॥२१॥

अनन्तधर्मात्मकमेव तत्त्व-
मतोऽन्यथा सत्त्वमसूपपादम् ।
इति प्रमाणान्यपि ते कुवादि-
कुरङ्गसंत्रासनसिंहनादाः ॥२२॥

अपर्यय वस्तु समस्यमान-
मद्रव्यमेतच्च विविच्यमानम् ।
आदेशभेदोदितसप्तभङ्ग-
मदीदृशस्त्वं बुधरूपवेद्यम् ॥२३॥

उपाधिभेदोपहितं विरुद्ध
नार्थेष्वसत्त्वं सदवाच्यते च ।
इत्यप्रबुध्यैव विरोधभीता
जडास्तदेकान्तहताः पतन्ति ॥२४॥

स्यान्नाशि नित्यं सदृशं विरूपं
वाच्यं न वाच्यं सदसत्तदेव ।
विपश्चितां नाथ ! निपीततत्त्व-
सुधोद्गतोद्गारपरम्परेयम् ॥२५॥

य एव दोषाः किल नित्यवादे
विनाशवादेऽपि समास्त एव ।
परस्परध्वंसिषु कण्टकेषु
जयत्यधृष्यं जिन ! शासनं ते ॥२६॥

नैकान्तवादे सुखदुःखभोगौ
न पुण्यपापे न च बन्धमोक्षौ ।
दुर्नीतिवादव्यसनासिनैवं
परैर्विलुप्तं जगदप्यशेषम् ॥२७॥

सदेव सत् स्यात्सदिति त्रिधार्थो
मीयेत दुर्नीतिनयप्रमाणैः ।
यथार्थदर्शी तु नयप्रमाण-
पथेन दुर्नीतिपथं त्वमास्थः ॥२८॥

मुक्तोऽपि वाभ्येतु भवं भवो वा
भवस्थशून्योऽस्तु मितात्मवादे ।
षड्जीवकायं त्वमनन्तसंख्य-
माख्यस्तथा नाथ ! यथा न दोषः ॥२९॥

अन्योऽन्यपक्षप्रतिपक्षभावाद्
यथा परे मत्सरिणः प्रवादाः ।
नयानशेषानविशेषमिच्छन्
न पक्षपाती समयस्तथा ते ॥३०॥

वाग्वैभवं ते निखिलं विवेक्तु-
माशास्महे चेन्महनीयमुख्य ! ।
लङ्घेम जङ्घालतया समुद्रं
वहेम चन्द्रद्युतिपानतृष्णाम् ॥३१॥

[उपसंहारकाव्यम्]

इदं तत्त्वाऽतत्त्वव्यतिकरकरालेऽन्धतमसे
जगन्मायाकारैरिव हतपरैर्हा ! विनिहितम् ।
तदुद्धर्तुं शक्तो नियतमविसंवादिवचन-
स्त्वमेवातस्त्रातस्त्वयि कृतसपर्याः कृतधियः ॥३२॥

❀ पुस्तकप्राप्तिस्थानम् । ❀

श्री ऋषभदेवजी छगनरामजी की पेढी

ठि. श्री सिद्धचक्राराधनतीर्थ,

दहेरा खिड़की, खाराकुवा,

उज्जैन (मालवा–C I)